

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
İKTİSAT BİLİM DALI**

YUNAN EKONOMİSİ VE BORÇ KRİZİ

MAHMUT SAMİ DURAN

YÜKSEK LİSANS

**DANIŞMAN
PROF.DR. MUHSİN KAR**

KONYA-2015



T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü





YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mahmut Sami DURAN
	Numarası	128109011004
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İktisat / İktisat
	Programı	Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Muhsin KAR
	Tezin Adı	Yunan Ekonomisi ve Borç Krizi (Greek Economy and Debt Crisis)

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan **YUNAN EKONOMİSİ VE BORÇ KRİZİ** başlıklı bu çalışma **10/08/2015** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler		
	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1	Prof. Dr.	Muhsin KAR	
2	Doc. Dr.	Mahmut MURAT	
3	Doc. Dr.	Ahmet ŞAHBAZ	

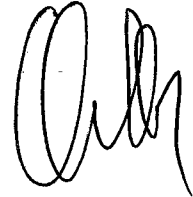
 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
---	--	---

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mahmut Sami DURAN		
	Numarası	128109011004		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İKTİSAT/ İktisat		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	Yunan Ekonomisi ve Borç Krizi (Greek Economy and Debt Crisis)			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Mahmut Sami DURAN
İmzası



ÖNSÖZ

Dünya'nın herhangi bir ülkesinde/bölgesinde meydana gelebilecek siyasal ya da ekonomik anlamda ister olumlu olsun isterse olumsuz bir gelişme, Dünya üzerinde yaşayan tüm gelişmiş ya da azgelişmiş ülkeleri etkileyebilmekte ve bu ülkelerde doğurduğu sonuçlar büyük olabilmektedir. Özellikle bu gelişme Dünya'nın küresel aktörü dediğimiz ABD merkezli olursa, bu gelişmenin tüm Dünya üzerindeki yıkıcılığı giderek daha da şiddetlenmektedir. İşte 2008 yılında ABD de Mortgage sisteminin bozulması sonucu ortaya çıkan küresel kriz ve bunun oluşturduğu ekonomik durgunluk, tüm şiddetiyle Dünya'nın gelişmiş ya da az gelişmiş bütün ekonomilerini etkisi altına almış, bütün dünya ülkeleri az da olsa bu durgunluktan payına düşeni almıştır.

Bu anlamda, küresel krizin en çok etkilediği alanlardan birisi de şüphesiz Euro Bölgesi ülkeleri olmuş ve Euro bölgesinin kırılgan ekonomisi olan Yunanistan bu krizden en büyük yara alan ve batma noktasına gelen ülkesi olmuştur. Yunanistan devletinin 1929 krizinden bugüne kadar yaşadığı en büyük krizlerden birisi de bu 2008 krizi olmuş ve Yunanistan ekonomisi 2008-2013 yılları arasında ve günümüzde de dünya gündemini bir hayli meşgul etmiştir. Dünya gündemini bir hayli meşgul eden bu ülkenin, Osmanlı devletinden batılı devletlerin de desteğiyle bağımsızlığını kazanmasından başlayarak ve hangi siyasi ve ekonomik aşamalardan geçerek bu kriz sürecine girdiği ve krizle başa çıkma noktasında alınan tedbirler bu çalışmanın temel çerçevesini oluşturmuştur.

Çalışmanın hazırlanmasında kıymetli görüş ve değerlendirmeleri, sevgi ve hoşgörüsü ile beni yönlendiren danışman hocam Sayın Prof. Dr. Muhsin KAR' a teşekkür ederim. Değerli katkılarıyla çalışmanın hazırlanmasında yardımcı olan Sayın Arş. Gör. Bilal ÖZEL' e yaptığı abilikten dolayı teşekkür ettiğimi belirtmek isterim. Bu süreçte desteğini her zaman yanımda hissettiğim sevgili abim Sayın Yrd. Doç. Dr. Hüseyin ÇETİN' e ayrıca teşekkür etmek isterim. Son olarak, öğrenimim boyunca ve tezi hazırladığım süreçte maddi manevi desteğini benden esirmeyen Anneme ve Babama çok teşekkür ederim.

Mahmut Sami DURAN

Konya,2015

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
---	--	--

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mahmut Sami DURAN		
	Numarası	128109011004		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İKTİSAT / İktisat		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	PROF. DR. Muhsin KAR		
Tezin Adı	Yunan Ekonomisi ve Borç Krizi			

Kapitalist sistemin ve onun ortaya çıkardığı neoliberal politikaların bir sonucu olarak Dünya ekonomileri pek çok kez krizler ile karşı karşıya gelmiş ve bu krizlerin yaratmış olduğu tahribatlar da bir hayli fazla olmuştur. Dünya ekonomilerinin 1873 ve 1929 yıllarında yaşanan “büyük buhranlardan” sonra yaşamış olduğu en büyük kriz 2007 yılında Dünyanın sermaye merkezi olan ABD’de ortaya çıkan küresel kriz olmuştur. 2007 yılında krizin etkilerini bu ülkede artırmasıyla ABD’de pek çok büyük banka ve şirket iflas etmiş ve bunun sonucu tüm Dünya ekonomilerinde büyük bir panik yaşanmıştır. En nihayetinde bu panik havası ve olumsuz senaryolar gerçeğe dönüşmüş ve 2008 yılı ile birlikte bu durgunluk az ya da çok tüm dünya ekonomilerini etkisi altına almıştır. 2008 küresel krizinin en çok etkilediği ülkelerden birisi de şüphesiz bu süreçte iflas etme noktasına gelen Yunanistan olmuştur. Batılı emperyal güçlerin desteğiyle Osmanlı devletinden 1830 yılında bağımsızlığını kazanan Yunan devleti, bu zamandan itibaren hiçbir zaman bu güçlerin çemberinden ayrılamamıştır. Bağımsızlığını kazanmasında rolü olan bu devletler yine bu devletin topraklarını genişletmesinde ve ulus devlet olmasında desteklerinden hiçbir zaman vazgeçmemişlerdir. Nitekim ikinci dünya savaşına da bu devletlerin zorlaması sonucu girmiş olan Yunanistan, yine bir başka batılı devlet olan ABD’nin yapmış olduğu Marshall ve Truman yardımları sonucu, savaşın ekonomik ve siyasi anlamda açmış olduğu yaraları sarmayı başarmıştır. Ancak bu batılı güçlerin yörüngesinde olan Yunanistan, almış olduğu ekonomik ve siyasi yardımlar sonucunda bu ülkelerin ülke yönetiminde alınan kararlarda da etkili olması sonucunu ile karşılaşmıştır. Öte yandan, ülkenin yaşamış olduğu 1967 Askeri darbesi ise ülke demokrasi tarihine kara bir leke olarak geçmiştir. 1981 yılında AB üyesi olan Yunanistan, bu üyeliğin getirmiş olduğu avantajlardan yararlanmasını bilmiş ve ülkeye aktarılan AB fonları kısmen de olsa verimli alanlara yönlendirilmiştir. Bu aktarılan fonlar sonucu tarım, inşaat ve azda olsa sanayi alanında verimlilikte büyük artışlar yaşanmıştır. 2001 yılında Euro ortak para birimini kullanmaya başlayan Yunanistan, para ve faiz politikalarını AMB’na devretmiş ve bunun doğurmuş olduğu olumsuz sonuçları 2008 krizinde fazlasıyla görmüştür. 2010 yılında yeni işbaşına gelen hükümet, önceki hükümetin istatistiklerle oynadığını belirtmiş ve Yunanistan güvenilirliğini kaybetmiş ve borç bulma anlamında zorlanmıştır ki krizin boyutları giderek ağırlaşmıştır. Sonuç olarak, gerek Euro bölgesinin gerekse Troyka’nın krizden çıkış anlamında aldığı tedbirler pekte yeterli olmamış ve bu ülke günümüzde de krizin etkilerini hissetmeye devam etmiştir. İşte Yunanistan’ın Osmanlı devletinden batılı devletlerin de desteğiyle bağımsızlığını kazanmasından başlayarak ve hangi siyasi ve ekonomik aşamalardan geçerek bu kriz sürecine girdiği bu çalışmanın temel çerçevesini oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yunanistan’ın bağımsızlığı, Yunanistan’ın siyasi ve ekonomik yapısı, Borç krizi

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
---	--	---

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	Mahmut Sami DURAN		
	Student Number	128109011004		
	Department	Economics		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	PROF. DR. Muhsin KAR		
Title of the Thesis/Dissertation	Greek Economy and Debt Crisis			

The capitalist system and it appears that as a result of neoliberal policies, World economies have faced many times with crises and this crisis have been created a great deal more destruction too. After the World economy experienced in great depression in 1873 and 1929, the biggest crisis that lived in 2007, the global crisis has emerged in the US that the world's capital center. In 2007, the impact of the crisis in this country with the increase, in the US bankrupt many large banks and corporations and as a result of this has been a great panic in the entire world economy. Ultimately, this panic and negative scenarios have become a reality and by the year 2008, this recession has taken a more or less under the influence of the world economy. One of the countries most affected by the 2008 global financial crisis has undoubtedly been to Greece in this process from the point of bankruptcy. With the support of the Western imperial powers gained independence from the Ottoman Empire in 1830, the Greek state never leave the circle of these forces since then. These states are involved in the independence never have given up their support still in the expansion of the state in the territory and the nation state. Thus, Greece, which entered the second world war as a result of enforcement of these states, as a result of help Marshall and Truman are also made with other western states of the US, has managed to wrap that the war was opened the wound at the sense of political and economic. But, Greece which is in the orbit of the western powers, as a result of economic and political benefits have taken, faced with the result of the effective administration of the country in decisions of these countries. On the other hand, 1967 military coup that lived in the country passed as a black mark in history of the country's democracy. In 1981, EU member Greece knew how to benefit from the advantages brought by this member and EU funds that have been transferred to countries partly channeled to productive areas. This is a result of the funds transferred; agriculture, construction, and slightly in industry have been large increases in productivity. In 2001, Greece that began using the euro common currency, currency and interest rate policy has been transferred to the ECB and the negative consequences that have resulted from this was surpassed in the 2008 crisis. Government that came to a new job in 2004, mentioned that the previous government's statistics play and Greece lost its credibility and is forced in the sense of finding the debt and the size of the debt crisis has worsened steadily. Consequently, measures that should be taken out of the crisis by both Eurozone and Troyka not enough and this country has continued to feel the effects of the crisis today. Here, starting from Greece gained its independence from the Ottoman government with the support of western states and through which political and economic stage which entered into crisis has created the basic framework of this study

Keywords: The independence of Greece, Greece's political and economic structure, Debt Crisis

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Sayfası	iv
Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu	vii
Önsöz	x
Özet	iv
Abstract	vii
Tablolar Listesi	x
Kısaltmalar	iv
Giriş.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MODERN YUNANİSTAN'IN KURULUŞU

1.1.Yunan Ulusal Kimliğinin Oluşum Süreci	3
---	---

İKİNCİ BÖLÜM

SAVAŞ SONRASI YENİDEN YAPILANMA

2.1.İkinci Dünya Savaşı Sonrası Ekonomik ve Siyasi Durum.....	13
---	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DEMOKRASIYE GEÇİŞ VE AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİĞİNE HAZIRLIK

3.1.1974 Sonrası Ekonomik İstikrarsızlık Süreci.....	33
--	----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YUNANİSTAN'IN AB ÜYELİĞİ ve KRİZ ÖNCESİ DÖNEM

4.1. Avrupa Birliği Üyeliği'nin Ekonomik ve Siyasi Yansıması.....	43
---	----

BEŞİNCİ BÖLÜM

BORÇ KRİZİ	65
5.1. Krize Giden Süreç	69
5.2. Borç Krizinin Olası Nedenleri	76
5.2.1. Borç Krizinin İç Yapıdan Kaynaklanan Nedenleri	76
5.2.2. Borç Krizinin Dış Yapıdan Kaynaklanan Nedenleri.....	89

ALTINCI BÖLÜM

KRİZE YÖNELİK ALINAN TEDBİRLER VE GELİŞTİRİLEN MEKANİZMALAR	104
6.1. Avrupa Birliği Düzeyinde Geliştirilen Mekanizmalar	105
6.1.1 Ödemeler Dengesi Fonu (Balance of Payments Facility)	106
6.1.2. Kredi Havuzu (Pooled Loans - Greek Loan Facility)	106
6.1.3. Avrupa Finansal İstikrar Mekanizması (European Financial Stability Mechanism- EFSM)	107
6.1.4. Avrupa Finansal İstikrar Mekanizması (European Financial Stability Mechanism- EFSM)	108
6.1.5. Avrupa İstikrar Mekanizması (European Stability Mechanism- ESM)	109
6.1.6. Euro Rekabet Paketi)	111
6.2. Troyka Tarafından Alınan Tedbirler ve Yapılan Yardımlar	112
6.3. Yunanistan'a Yapılan Yardımın Şartları, Alınan Tedbirler ve Sonuçları....	121
6.4. Yunanistan'a Yapılan Yardımın Başarı Durumu.....	132

YEDİNCİ BÖLÜM

GENEL DEĞERLENDİRME	135
KAYNAKÇA	143

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Üretim (milyon drahmi, 1970 fiyatları, 1951-1971)	20
Tablo 2. Yunanistan'ın Makroekonomik Göstergeleri (1974-1980 ve 1981-1989)....	36
Tablo 3. Yunanistan'ın Sektörel Görünümü (GSYİH %).....	38
Tablo 4. Yunanistan'ın Makroekonomik Göstergeleri (1980-1990)	46
Tablo 5. Yunanistan'ın Makroekonomik Göstergeleri (1990-2000).....	47
Tablo 6. AB'den Yunanistan'a Yapılan Mali Yardımlar (GSYİH %)	48
Tablo 7. Yunanistan'ın Makroekonomik Göstergeleri	51
Tablo 8. 1996-2009 Arasında Yapılan Seçimlerin Sonuçları	55
Tablo 9. 2004–2009 Arasında Yunanistan'da Gerçekleştirilen Başlıca Özelleştirmeler	58
Tablo 10. Yunanistan'ın Makro Ekonomik Göstergeleri (2000-2009)	61
Tablo 11. Kamu Gelirleri/ GSYH (%).....	70
Tablo 12. Yunanistan'ın Makroekonomik Performansı (1980-2010)	72
Tablo 13. Yunanistan ve Avro Bölgesi Enflasyon 2001-2012(TÜFE yıllık % değişim)	72
Tablo 14. En Büyük On Silah İthalatçısı(2005-2009)	78
Tablo 15. Yunanistan'ın Askeri Harcamaları	79
Tablo 16. Yunanistan'ın Kamu Borcu Göstergeleri	80
Tablo 17. Yunanistan'ın Bütçe Açığı, Kamu Giderleri, Kamu Gelirleri (GSYİH %) ..	85
Tablo 18. Yunanistan'ın Enflasyon Göstergeleri	97
Tablo 19. Yunanistan'ın Toplam Borç Yapısı.....	98
Tablo 20. Yunanistan'ın Cari Açık Göstergeleri (GSYİH%).....	99
Tablo 21. Yunanistan'ın AB Ülkelerine Olan Borç Miktarları	101
Tablo 22. Yunanistan'a Sağlanan Kredi Miktarı (milyar Avro).....	107
Tablo 23. Avro Bölgesi Ülkelerinin Avrupa Finansal İstikrar Fonuna Sağladıkları Katkı Miktarı (milyar Avro)	109
Tablo 24. Avro Bölgesi Ülkelerinin ESM'ye Yaptıkları Katkı Oranları.....	110
Tablo 25. Ülkelerin Aldıkları Önlem Kategorileri	113
Tablo 26. Yunanistan Kurtarma Paketine Katkı Sağlayan Kuruluş ve Ülkeler.....	117
Tablo 27. AB'nin Uygulamaya Koyduğu Kurtarma Paketleri	118

KISALTMALAR LİSTESİ

- AB** : Avrupa Birliği
- ABD** : Amerika Birleşik Devletleri
- AET** : Avrupa Ekonomik Topluluğu
- AMB** : Avrupa Merkez Bankası
- APB** : Avrupa Para Birliği
- AR-GE** : Araştırma ve Geliştirme
- AT** : Avrupa Topluluğu
- BM** : Birleşmiş Milletler
- CAP** : Common Agricultural Policy
- ECB** : European Central Bank
- ECU** : Avrupa Para Birimi
- EFSF** : European Financial Stability Facility
- EFSM** : European Financial Stability Mechanism
- EMU** : Economic and Monetary Union
- ESM** : European Stability Mechanism
- FED** : Central Bank of the United States
- GSMH** : Gayri Safi Milli Hasıla
- GSYİH** : Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
- HEPO** : Hellenic Foreign Trade Board
- IMF** : International Monetary Fund
- KDV** : Katma Değer Vergisi
- KİT** : Kamu İktisadi Teşekkülü
- NATO** : North Atlantic Treaty Organization
- OECD** : Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü

OTE : Hellenic Telecommunication Group

ÖTV : Özel Tüketim Vergisi

PASOK : Panhellenic Socialist Movement

TROYKA : Avrupa Komisyonu, Avrupa Merkez Bankası ve IMF

YDP : Yeni Demokrasi Partisi

GİRİŞ

Yunan devletinin kurulması, Osmanlı İmparatorluğu'nun askeri ve siyasi anlamda zayıfladığı ve Avrupa'da politikadan edebiyata ve sanata uzanan bir çizgide antik Helen'e duyulan hayranlığın güçlendiği bir döneme rastlamıştır. Günümüz Yunanistan'ı ise, Yunan kimliği ekseninde dil, etnik köken, tarih, din ve kültür gibi değerleri ile 1830'da kurulan Yunan devletinden oldukça farklı bir siyasi kültüre ve toplumsal yapıya sahip olmuştur.¹ Yunan devletinin kuruluşundan itibaren büyük bir hızla gelişme göstermesinde şüphesiz en büyük katkıyı batılı emperyal güçler yapmıştır. Bu batılı devletler Yunan devletinin gerek kurulmasında gerekse toplumsal anlamda gelişmesinde siyasi ve ekonomik anlamda hiçbir fedakârlıktan geri durmamışlardır.

Batılı güçlerin, özellikle de Rusya'nın çabaları sonucu Osmanlı devletinden bağımsızlığını kazanan Yunanistan, yine bu güçlerin desteğiyle hızlı bir şekilde topraklarını genişletmiş ve ulus devlet olma sürecini hızlandırmıştır. Yine Yunanistan ne zaman herhangi bir ekonomik ve siyasi krizin içerisine girse bu devletler hemen Yunanistan'ın yardımına koşmuştur. Özellikle Yunanistan'ın AB üyeliği ile birlikte içine girdiği ekonomik ve siyasi anlamda dönüşümün de devletin gelişmesinde bir hayli etkisi olmuştur. Ancak her ne kadar bu ülke AB'nin avantajlarından yararlı olsa da, 2008 küresel krizi ile birlikte kısmen de olsa bu üyeliğin dezavantajlarını görmeye başlamıştır.

Dünya ekonomik sisteminin 1929 yılından bu yana yaşamış olduğu en büyük kriz şüphesiz 2007 yılında ABD piyasalarında başlayan ve 2008 yılında küresel anlamda bütün dünya ülkelerini durgunluğa sürükleyen 2008 krizi olmuştur. Bu küresel krizin etkileri, günümüzde hala bazı ülkelerde devam etmekle beraber, 2007'de ABD'de birçok banka ve büyük şirketlerin batması ile sonuçlanan bu kriz 2008'de Avrupa'ya sıçramıştır. İşte 2008 yılında tüm Avrupa'da hızla yayılan bu finansal kriz, AB'nin

¹ Piriñçi, Ferhat (2006), "Yunan Ulusal Kimliğinin Oluşum Sürecinde İçsel ve Dışsal Parametrelerin Analizi", Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, C. 46, S. 1, s. 54

şımarık çocuğu olan Yunanistan'ı iflas etme noktasına getirmiştir. Son 5-6 yıldır dünya finans piyasalarının en çok konuştuuğu ülke olan Yunanistan, günümüzde de krizin etki ve sonuçlarından kurtulabilmiş değildir.

Sonuç olarak, 1929 yılından beri Yunan halkının ve yönetiminin bugüne kadar yaşadığı en büyük krizlerden birisi de bu 2008 krizi olmuş ve Yunanistan ekonomisi 2008-2013 yılları arasında ve günümüzde de dünya gündemini bir hayli meşgul etmiştir. Dünya gündemini bir hayli meşgul eden bu ülkenin, Osmanlı devletinden batılı devletlerin de desteğiyle bağımsızlığını kazanmasından başlayarak ve hangi siyasi ve ekonomik aşamalardan geçerek bu kriz sürecine girdiğı bu çalışmanın temel çerçevesini oluşturmuştur.

Bu amaçla, bu tezin ilk bölümünde, Yunanistan'ın Osmanlı devletinden bağımsızlığı kazanarak devlet olma sürecine nasıl girdiğı ve bu süreçte batılı devletlerin ne derece etkisinin olduğu üzerinde durulmuştur. Tezin ilerleyen bölümlerinde ise, Yunanistan'ın AB üyeliğinin avantajları ve dezavantajları üzerinde durulmuş ve bu dönemde oluşan siyasi ve ekonomik yapıdan bahsedilmiştir. Yunanistan devletinin krize sürüklenmesine neden olan iç ve dış etmenler ve bu ülkenin AB üzerinde oluşturduğu baskı ve Yunanistan'ın krizden kurtarılması anlamında alınan tedbirler diğer bölümlerin konuları içerisinde yer almıştır. En nihayetinde çalışmamızın son bölümünde ise alınan bu tedbirlerin Yunanistan'ı kurtarma anlamında yeterli olmadığı belirtilmiş ve bu başarısızlıkları öne çıkaran faktörler değerlendirilmiştir.

I.BÖLÜM

MODERN YUNANİSTAN'IN KURULUŞU

1.YUNAN ULUSAL KİMLİĞİ'NİN OLUŞUM SÜRECİ

Yunan ulusal kimliğinin oluşum süreci Yunanistan'ın bağımsız bir devlet olma mücadelesiyle başlamış, bugüne kadar çeşitli aşamalardan ya da evrelerden geçerek gelişme göstermiştir. Yunanistan'da yaşanan her iç ve dış politika alanında meydana gelen gelişme Yunan ulusunun kimliği üzerinde etkisini göstermiş, onu şekillendirmiştir. Özellikle 18.yüzyılda Avrupa'da yaşanan gerek siyasi gerekse ekonomik ve kültürel anlamda meydana gelen devrimler Osmanlı idaresi altında yaşayan Yunan toplumu üzerinde de etkisini göstermiştir. Ticaret yollarının İmparatorluğun Yunan nüfusunun yoğun olarak yaşadığı bölgelerde gelişmesi (Ege kıyıları, Balkanlar, Moldavya vs.) ile bu bölgeler ticaret merkezi haline gelirken, gelişen bu ticaret merkezlerinin bir sonucu olarak, Yunanlılar arasında tüccar ve esnaflardan oluşan yeni bir sosyal sınıf ortaya çıkmıştır. Bu sınıfın Yunan toplumunun sosyal gelişimine katkısı çoğunun çocuklarının mesleki eğitim almak üzere Batı'ya gitmesiyle başlamıştır. Avrupa'ya eğitim için giden bu Yunanlı gençler ve tüccarlar Aydınlanma fikirlerini ve milliyetçilik ideolojisini benimseyerek, bunların Yunan toplumuna aktarılmasına katkıda bulunmuşlardır.²

Yunanlı gençlerin Avrupa'dan edinmiş olduğu bu Aydınlanma fikri ve milliyetçilik ideolojisinin Yunan toplumuna aktarılması ilk kıvılcımlarını Mora yarımadasında göstermeye başlamıştır. Bölgenin birçok yerinin özerk ve bu bölge topraklarının büyük bir çoğunluğunun Yunanlı nüfusa ait olması gibi sebeplerle Yunan Ayaklanması, Mart 1821'de Mora Yarımadasında başlamış ve kısa sürede dönemin büyük güçlerinin ilgisini çekmeyi başarmıştır.³

²Kırlıntokme, Outkou (2010), "Ulus Devlet Oluşturmada Yunanistan Örneği: Büyük Ülkü-Megali İdea", Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, S:46,s.403-405.

³Sander, Oral (1994), "Siyasi Tarih", Cilt I, 5. Baskı., İmge Yayınları, Ankara, s.128-134.

Büyük Avrupa devletleri, Kutsal ve Dörtlü ittifakların (Rusya, Prusya ve Avusturya arasında, Napolyon Savaşları sırasında ortak mücadele etme amacıyla kurulan ittifaktır. Kutsal İttifak'ın imzalanma tarihi 26 Eylül 1815'tir. Rusya ve Avusturya arasındaki güven problemi oluşması sebebiyle İngiltere ittifaka davet edilmiştir. İngiltere'nin katılımıyla Dörtlü İttifak kurulmuştur.) getirdiği genel prensipler çerçevesinde, Yunan isyanının başından itibaren tarafsız bir politika izlemişler, konuyu Osmanlı Devleti'nin bir iç meselesi olarak kabul etmişlerdir. Fakat Çar I. Aleksandr'ın ölümü (Aralık 1825) ile Rusya'nın başına geçen I. Nikola'nın şiddetli bir Türk düşmanı olup Yunan asilerine aşırı sempati duyması ve Doğu Akdeniz'i Mehmet Ali Paşa gibi güçlü bir komutan ve devlet adamının denetimine bırakmayı ülkesinin çıkarlarına aykırı olarak görmesi, Rusların Yunan meselesini devletlerarası bir problem haline getirmesine neden olmuştur. Yunan meselesini Rusya'nın yararına çözümlenmek için harekete geçen Çar I. Nikola, ilk olarak Tuna (Prut) boylarındaki sınıra asker yığmaya başlamıştır. Arkasından da 17 Mart 1826'da Babıâli'ye verdiği bir ultimatomla Bükreş Antlaşması'nın (1812) uygulama şeklini gözden geçirmek istediğini bildirmiştir. Osmanlı yönetimi, bu durum karşısında, Rum isyanının Rusya tarafından genişletilmesinden çekinerek görüşmeyi kabul etmek durumunda kalmıştır. Ruslarla yapılan bu görüşmeler 7 Aralık 1826 yılında imzalanan Akkerman Mukavelesi ile sonuçlanmıştır. Bu belgede Yunan meselesinden hiç söz edilmemektedir, ancak bu mukavenenin Rusya devletine Balkanlar'da bazı avantajlar sağlamış olduğu da bir gerçektir. I. Nikola, Osmanlılar ile Akkerman Mukavelesi görüşmelerini yaparken bir yandan da İngilizler ile Yunan meselesi hakkında görüşmelere başlamıştır. Nitekim İngilizler, Doğu Akdeniz'de muhtemel bir Rus nüfuzunun ortaya çıkabileceği düşüncesiyle harekete geçmişler ve Rusların Yunanlılar lehinde alınmasını teklif ettikleri önlemler hususunda görüşmeyi kabul etmişlerdir. Görüşmeler neticesinde, daha Akkerman Sözleşmesi henüz gerçekleşmeden, 4 Nisan 1826'da "Petersburg Protokolü" imzalanmıştır.⁴ Bu protokole göre:

⁴ Hülalü, M.Metin (2000), "1897 Türk-Yunan Harbine Kadar Osmanlı İdaresinde Girit", CIEPO-14 Uluslararası Türk İncelemeleri Kongresi, Ege Üniversitesi, İzmir.

“Yunanlılar, Osmanlı Devleti'ne vergi ile bağlı özerk bir devlet haline getirilecek ve bütün Türkler Yunanistan'dan çıkartılacak; İngiltere ile Rusya her türlü çıkar hesaplarından uzak olarak, bu öneriyi Osmanlı Hükûmeti' ne kabul ettireceklerdir”.

Petersburg Protokolü, Yunanistan Devleti'nin kurulması yolunda, devletlerarası diplomasi alanında atılan ilk adım olmuştur. Avrupa devletlerinden Avusturya ile Prusya protokole katılmayı reddederken Fransa ise katılmayı kabul etmiştir. Rusya ile İngiltere, protokol esaslarını Osmanlı Hükümeti'ne bildirerek bu esasların uygulamaya konulmasını istemişlerdir. Osmanlı Devleti emperyal devletlerden gönderilen bu notaya kesin bir şekilde olumsuz cevap vermiştir. 6 Temmuz 1827'de Londra'da imzalanan ve Petersburg Protokolü'nü teyit eden ayrı bir protokol ile Osmanlı Devleti'nin Petersburg kararlarını kabul etmesi durumunda asilerle Türk yönetimi arasında bir mütareke gerçekleştirilmesi kararlaştırılmıştır. Bu Mütareke'nin hemen ardından Yunanistan Devleti'nin kurulacağı, eğer İstanbul bu protokolü kabul etmezse Londra Protokolü'nde imzası bulunan üç devletin (İngiltere, Fransa, Rusya) Yunanlı "muhipleri" yardım etmesinin yanı sıra, Osmanlı Devleti'ne baskıda bulunacağını öngörmüştür.⁵

Osmanlı Devleti, kendisine zorla kabul ettirilmeye çalışılan bu şartları reddedince, protokolde imzası olan devletler hemen harekete geçmişlerdir. 1827 yılında İngiliz, Rus ve Fransız donanmaları Mora'yı ve Çanakkale Boğazı'nı abluka altına almış, Navarin'de demirlemiş bulunan Osmanlı-Mısır birleşik donanması, 20 Ekim 1827 tarihinde İngiliz-Rus-Fransız birleşik donanması tarafından yakılmıştır.⁶ Navarin vakasından sonra, üç devlet büyükelçilerini İstanbul'dan çekerek Osmanlı Devleti'yle ilişkilerini kesmişlerdir. Navarin olayı ise, Osmanlı deniz gücü açısından çok olumsuz bir dönüm noktası olarak tarihte yerini almıştır. Birbirine denizlerle bağlı üç kıtaya yayılmış bulunan ve 16 bin mil kadar kıyısı olan Osmanlı Devletinin, donanması

⁵ Ünay, Bora (2007), “Türk Yunan İlişkilerinde Temel Sorunlar ve 1999 Sonrası Yumuşama Dönemi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara,

⁶ Çakmak, Biray (2012), “1828-1829 Osmanlı Rus Harbi Öncesinde Mentеше Sancağından İğne Ada ve Havalisi Muhafazasına Gönderilen Süvari Askerler Hakkında” Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:3, Sayı:2, s.42.

tümüyle imha edilmiştir. Osmanlı donanmasının almış olduğu bu büyük darbeden sonra Rusya'nın emellerini gerçekleştirme fırsatı doğmuştur. Ancak, Rusya'nın aşırı istekleri ve davranışlarının olması, İngiltere ve Fransa'yı endişelendirmiş, nihayetinde Fransa ve İngiltere, Mehmet Ali Paşa'nın askerlerini Mora ve Girit'ten çıkarmak için aralarında bir protokol yapmak durumunda kalmışlardır. Paşa'nın Mora'daki askerlerini geri çekmeyi kabul etmesini takiben, iki taraf arasında 6 Ağustos 1828'de bir sözleşme yapılmasına karar verilmiş ve Eylül ayı başında da Fransızlar, Mora'ya asker çıkartarak bu bölgeyi işgal etmişlerdir. Navarin olayından sonra büyük askerî güç kaybeden ve büyük oranda demoralize olan Osmanlı Devleti'nin bu durumundan yararlanmak isteyen Rusya, 1828 Nisan'ında hiç vakit kaybetmeden Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etmiştir.⁷

Batıdan ve doğudan iki cephe açan Ruslar doğudan Erzurum'a batıdan ise Edirne'ye kadar ilerlemeyi başarmışlardır. Edirne'nin de düşmesi ile birlikte, Osmanlı Devleti barış istemek durumunda kalmıştır. Osmanlı ve Rus temsilcileri arasında Edirne'de yapılan görüşmelerden sonra 14 Eylül 1829'da Edirne Antlaşması imzalanmıştır. Küçük Kaynarca Antlaşması'ndan sonra imzalanmış şartları en ağır antlaşmalardan biri olan “Edirne Antlaşması” ile Osmanlı Devleti, Yunanistan Devleti'nin kurulmasını resmen kabul etmiştir. Edirne Antlaşması'nın 10. maddesine göre Osmanlı Devleti; Rusya, İngiltere ve Fransa'nın Londra'da 6 Temmuz 1827'de ve buna dayalı olarak yine Londra'da 22 Mart 1829'da aralarında yaptıkları, Yunanistan Devleti'nin kurulmasını ve bağımsızlığını öngören anlaşma ve protokolü kabul etmiştir. Edirne Antlaşması'ndan sadece beş ay sonra, 3 Şubat 1830 tarihinde İngiltere, Fransa ve Rusya arasında imzalanan yeni bir “Londra Protokolü” ile bağımsız Yunanistan Devleti'nin kurulduğu resmen ilan edilmiştir. Osmanlı Devleti de 24 Nisan 1830'da Yunanistan'ın bağımsızlığını kabul etmek zorunda kalmıştır. Bu şekilde, Osmanlı'dan ayrılıp da üzerinde milli bir devletin olduğu ilk toprak parçası Yunanistan olmuştur. Bu arada üç büyük devlet, Yunanistan adına Osmanlı Devleti ile İstanbul'da son antlaşmaları doğrultusunda görüşmelere başlamışlar ve 21 Temmuz 1832'de taraflar

⁷ Hülagü (2000), a.g.e, s.4.

arasında bir protokol imzalanmıştır. Bu protokol neticesinde İstanbul Hükûmeti yeni Yunan sınırını ve statüsünü kabul etmiştir.⁸

Osmanlı'nın tanımak zorunda kaldığı Yunan Krallığı'nın başına 1828 yılından beri Yunan yönetimini "başkan" olarak elinde bulunduran Yannis Kapodistrias geçmiştir. Ancak Kapodistrias, muhalefet tarafından 9 Ekim 1831 tarihinde öldürülmüş ve bu olayı takip eden iki yıl boyunca Yunanistan sosyal ve siyasi bir kaos içinde çalkalanmıştır. Ülkede oluşan bu kaosta mevcut siyasi partilerin payı da büyük olmuştur.⁹ Kuruluş şekli, sınırları ve yönetim biçimi dikkate alındığında dış güçlerce oluşturulmuş olan Yunan Krallığının, bağımsızlık aşamasından sonra da dışarıdan medet uman siyasi partilere sahip oluşu ülkede istikrarlı bir yönetimin yerleşmesini engellemiştir.¹⁰ Yunanlıların hamisi olan İngiltere, Fransa ve Rusya 1832'de Yunanistan'a son şeklini veren bir anlaşma yapmışlardır. Bu anlaşma ile Yunanistan'ın kuzey sınırı olarak "Arta-Volo hattı" kabul edilmiştir. Böylece, Yunanistan'a Attik ve Mora yarımadaları bırakılmış olmuştur. Ayrıca bu yarımadaların çevresindeki tüm adalar ile kuzey Sporadlar, Ege'nin ikinci büyük adası Eğribos dâhil olmak üzere yüzlerce ada Yunanistan'a bağlanmıştır. Rusya'nın Yunanistan aracılığıyla bölgede etkin olmasından rahatsız olan İngiltere, Şubat 1830'da Londra'da imzalanan bir protokolle, Yunanistan'ın verasete bağlı bir monarşi ile yönetilmesi ve yeni devletin kralının İngiltere, Fransa veya Rusya'yla doğrudan bağlantılı olmayan bir aileden seçilmesini sağlamış, kurulan Yunan Krallığı'na da Bavyera Kralı Louis'in oğlu Otto Joseph seçilmiştir. Dolayısıyla Yunanistan şeklen bağımsız bir devlet olsa da, aslında dönemin Büyük Devletlerinin kontrolü altında monarşik rejimle yönetilen bir devlet olmuştur.¹¹ Ancak Otto'nun yaşının küçük olması nedeniyle Yunan Krallığı 1835'e kadar üç kişiden oluşmuş olan Bavyeralı danışmanlar (Otto, kararlarında ve yönetimdeki sözlerinde

⁸ Kocaoğlu, Mehmet (1995), "Kavalalı Mehmet Ali Paşa İsyanı (1831-1841)", Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, Sayı:6, s.197.

⁹ Hatipoğlu, Murat, (1988), "Yunanistan'daki Gelişmelerin Işığında Türk-Yunan İlişkilerinin 101 Yılı (1821-1922)", Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları 85, Sayı. A. 23, Ankara.

¹⁰ Akın, Başak Karacan (2006), "Yunanistan'ın Kuruluşundan Günümüze Genel Dış Politikası", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, İstanbul, s.18.

kendine yardımcı olması için -genelde Bavyera'dan gelen- danışmanları yanında bulundurmıştır) aracılığıyla yönetilmiştir. Bu dönemde, Mora Yarımadası'nın yanı sıra Batı Ege Adaları'ndan oluşan 47,515 km karelik bir alana ve 1,500,000'den az bir nüfusa sahip olan Yunanistan'da Bavyeralı yönetimin üzerinde durması gereken en önemli konuların başında, devlet altyapısının ve organlarının oluşturulması ile bir ulusun ve ulus kimliğinin oluşturularak, ülke içinde yaşayan halkın devlete sadakatinin sağlanması gelmektedir.¹²

Bununla beraber, Yunan Krallığı henüz yeni kurulmuş olduğu bu yıllarda bir dizi problemle karşı karşıya kalmıştır. Her şeyden önce Bavyera yönetiminin devlet inşa sürecinde giriştiği bazı uygulamalar ve oluşturdukları sistem, halkın geleneklerinden ve beklentilerinden uzak olmuştur. Kaldı ki büyük çoğunluğu Ortodoks olan ülkenin başında farklı mezhebe sahip bir hanedanlık bulunmaktadır ve bu farklılık, bir noktadan sonra ulusun devletle bütünleşmesini olumsuz etkilemiştir.¹³ Ayrıca, Yunanistan'ın ekonomik durumunun dış desteklere rağmen bir türlü düzelmemesi, yönetimin uyguladığı ağır vergi yükünün halkı yıldırması, bağımsızlık savaşı sırasında aktif görev alanların yeni devlet yapısında tatmin edici görevler üstlenememeleri gibi sorunlar Kral Otto'ya karşı olan hoşnutsuzluğu bir başka ifadeyle muhalefeti giderek artırmıştır. Nitekim, Otto yönetimine karşı duyulan bu huzursuzluklar sonucunda düzenlenen bir askeri darbe ile bağımsızlık sonrası ilk anayasa 1844'te yürürlüğe sokulmuştur. Anayasal monarşiye dönüşen Krallıkta 1862'de düzenlenen bir başka darbeye de Otto devrilmiştir. Otto döneminin sona ermesinden hemen sonra İngiltere, Fransa ve Rusya'dan oluşan Garantör Devletler, Danimarkalı Holstein-Glucksbourg hanedanından Prens Christian Wilhelm Ferdinand Adolphus George'u, Kral I. George unvanıyla Yunan Kralı olarak işbaşına getirmişlerdir. 1864'te tahta çıkan ve yaklaşık 50 yıl tahtta

¹¹ Kırılmaz (2010), a.g.e., s.407.

¹² Clogg, Richard, (1997), "Modern Yunanistan Tarihi", (Çev. Dilek Sendil), İstanbul, İletişim Yayınları, s. 65-66.

¹³ Clogg (1997), a.g.e., s.71.

kalan Kral George'la birlikte ikinci bir anayasa hazırlanarak yürürlüğe sokulmuştur.¹⁴

1844 yılında yeni yeni tohumları atılmakta olan ya da devlet olma yolunda ilk adımlarını atmakta olan Yunan Devleti, yepyeni bir düşünce ya da felsefe ile tanışmıştır. Bu yeni tanışılan ve daha sonra Yunan Devletinin temel felsefi düşüncesi olacak olan düşünce Büyük Fikir (Megali İdea) olmuştur. Yunan siyasetçileri için bir politika aracı olarak kullanılan Büyük Fikir düşüncesi, resmi anlamda ilk olarak 14 Ocak 1844'te Yunanistan Başbakanı İoannis Kolettis'in Yunan meclisinde yaptığı bir konuşma sırasında dile getirilmiştir. Kolettis mecliste yaptığı bir konuşmasında, "Yunanistan'ın (Yunan Bizans'ın) çöküşü ile Batı'nın Aydınlanma sürecinin başladığını, şimdiyse yeniden ortaya çıkışı ile hedefinin Doğu'yu helenleştirerek uygarlaştırmak olduğunu" savunmuş ve "Yunanistan krallığının sadece Yunanistan değil, onun küçük yoksul bir parçası olduğunu" söylemiştir. Bu anlamda Büyük Fikir düşüncesi ya da felsefesi 1922'ye kadar tüm Yunanların (özellikle Osmanlı topraklarında yaşayanların) içinde bulunacağı Büyük Yunanistan'ın kurulması hayalinin açık bir ifadesi olarak Yunan ulusunun varoluş sebebi olmuştur. Yunanistan kurulduktan sonra da mevcut tüm siyasiler bütün enerjilerini dâhili problemlerden çok "Büyük Fikir'in" gerçekleştirilmesi yolunda harcamıştır.¹⁵ Ancak bu tarihe kadar ve sonrasında da Yunanlı siyasetçiler için bu Büyük Fikir düşüncesi bir politika malzemesi olarak kalmaktan öteye geçememiştir.

Bununla beraber Yunanistan'ın ilk toprak kazanımı 1864'te gerçekleşirken bu bağlamda İngiltere, yeni Kral George'un tahta geçmesiyle beraber İyonya adalarını Yunanistan'a bir nevi kuruluş hediyesi olarak bırakmıştır. Böylece yeni kurulan Yunan devletinin herhangi bir çatışmaya girmeden toprak kazanması, Yunan aristokrasisinin Büyük Fikir'e olan bağlılığını bir hayli güçlendirmiştir. Nitekim Yunanistan Krallığı o dönemde Girit, Teselya ve Epir'i kendi topraklarına katmak için başarısız girişimlerde bulunsa da; İyonya adalarının İngiltere tarafından kendisine bırakılması beklenmeyen bir gelişme olmuştur. Takip eden yıllarda ise İstanbul, savaş yenilgileri neticesinde ve savaş

¹⁴ Pirinççi (2006), a.g.e., s.64.

galibi imparatorlukların baskılarıyla, Atina'ya şu bölgeleri vermeye mecbur bırakılmıştır:

- 1877-78 Rus harbi yenilgisi, verilen bölge: Tesalya, Orta Yunanistan
- 1912-13, Balkan Savaşları, verilen bölge: Selânik, Girit, Midilli, Sisam adaları
- 1918, 1. Dünya Savaşı yenilgisi, verilen bölge: Batı Trakya

1918'de galip devletler günümüzdeki Türkiye'nin batı yarısını Yunanistan, doğu yarısını da Ermenistan ilan etmek istemişlerdir. Başkenti İstanbul yapmak ve ismini tekrar Konstantinopolis'e dönüştürmek bu devletlerin temel gayesini oluşturmuştur. Bu planlar hala günümüz batılı devletlerinin ideolojisinde yer bulsa da, bu plânları gerçekleştirmek bir hayalden öteye geçememiştir. 1946 yılında, İtalya'nın 1912'de Osmanlı Devleti'nden almış olduğu 12 adanın, İngiltere'nin olmasıyla, bu adalar da Atina yönetimine geçtiğinde, Atina yönetimi 1821-1946 arasındaki 125 senede, daima savaş galibi emperyal devletlerin yanında yer alarak, İstanbul aleyhine, topraklarının yüzölçümünü yaklaşık 10 misline çıkarmayı başarmıştır.¹⁶

Kısacası, Batı'nın bağımsız bir Yunan devleti kurulmasındaki rolü, Osmanlı sonrası ülke siyasetinin iç dinamiklerini de şüphesiz etkilemiştir. Batı'nın başat güçleri, kendilerine sorun çıkarmayacak kişi ve partileri iktidarda tutmak için çeşitli dönemlerde ülke siyasetine doğrudan müdahale etmekten hiçbir zaman kaçınmamışlardır. Bu açıdan bakıldığında, Yunanistan'da 1821-1945 arası dönem yani bağımsızlıktan ikinci dünya savaşına giden dönem, siyasal aktörlerin konularının, rollerinin ve geleceklerinin büyük oranda Batı tarafından tayin edildiği bir dönem olmuştur.¹⁷

Kuruluşundan itibaren ikinci dünya savaşına kadar ki dönemde Yunanistan'ın

¹⁵ Akın (2006), a.g.e., s.22-23.

¹⁶ <https://ellinisti.wordpress.com/page/118/>

¹⁷ Ovalı, A.Şevket (2007), "Tarihsel Bir Perspektiften Batı-Yunanistan İlişkisinin Siyasal Arka Planı(1821-1945)", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, C.61, S.1, s.167.

ekonomik durumuna bakıldığında ise, Akdeniz ikliminin hâkim olduğu topraklarda tamamı tarıma elverişli olarak kabul edilmese de bu dönemde tarım, ihracata dayalı tarım stratejileri kullanılarak ve deniz taşımacılığı kullanılarak geliştirilmiştir. Bu dönemde şüphesiz en çok ihraç edilen tarım ürününün Mora yarımadasında yetiştirilen Üzüm olduğu söylenebilmektedir. Doğu Akdeniz ticaretinin bu dönemde gelişmesinde şüphesiz en büyük katkıyı Ticaret filolarının gelişmesi yapmıştır. Tarım ürünlerine bağlı olarak büyüyen ticaret hacmi Yunanistan'ın bölgelere göre farklılık gösteren iktisadi altyapısını oluştururken ilk finansal kurumlarının da gelişmesine yardımcı olmuştur. 1841 yılında merkez bankasının kurulması ile Yunan drahmisi uluslararası piyasalarda konvertible bir para birimi olarak yerini almış, bir mübadele aracı olmaktan çok milli bir pazarın oluşumunda birleştirici bir misyon üstlenmiştir. Ulusal tasarrufların toplanıp ticari kredilerin verilmeye başlanması, dışarıdan Yunanistan'a doğru sermaye hareketlerinin oluşması hep bu döneme denk gelmiştir. Daha 1870'li yıllarda Yunanistan Merkez Bankası ülkenin en etkin kurumsal ve ekonomik gücü olmuştur.¹⁸

Harilaos Trikoupis'in başbakan olduğu dönemlerde (1875-1895 yılları arasında yedi kez Yunanistan başbakanlığı yapmıştır.) Yunanistan'da Korintos Kanalı açılmış, ülkenin dört bir yanını demir ağlarla örme projesi ve Yunanistan'ın mallarının ihracatında çok önemli olan yeni limanlar yapılmaya çalışılmıştır. Bu büyük projeler ülkenin iktisadi tarihinde çok önemli bir yer edinmiştir. 1910 yılında iktidara gelen Elefterios Venizelos'un ülkeyi 1. Dünya Savaşı'nın içine sokması ise ülkeyi çok zor bir döneme sokmuştur. Bu dönemde asıl ağır yük ise Lozan Antlaşmaları sonucu ortaya çıkan nüfus mübadeleleri ile yaşanmıştır. Nüfus mübadelesinin Yunanistan'da yarattığı tahribat bir hayli çok olmuştur.¹⁹

Mübadelenin, Yunanistan'da ortaya çıkardığı ekonomik etkiler şu şekilde sıralanabilmektedir;²⁰

¹⁸ Serdar, Ahmet (2008), "AB üyeliğinin Yunanistan Ekonomisine Etkisi ve Türkiye'nin Üyeliği Bakımından Bir Değerlendirme", Yayınlanmamış Doktora Tezi

¹⁹ Serdar, a.g.e., s.7-8.

²⁰ Serdar, a.g.e., s.9.

1. Şehirlerde meydana gelen aşırı nüfus artışı ile varoşlaşma sonucu, emeğin marjinal verimliliğinde azalma olmuştur,
2. Artan bu nüfusu doyurmak için uygulanan tarım politikaları değişmek zorunda kalmış, bu da maliyetleri artırmıştır,
3. Şüphesiz en çok tepki doğuran uygulama artan finansman açığını kapatmak için vergilerde yapılan artışlar olmuştur,
4. Artan göçün ve savaşların getirdiği finansman yükü devletin yabancı borçlarının artmasına da neden olmuştur.

1925-1926 yıllarında sekiz ay süren Theodoros Pangalos'un dikta yönetimi döneminde; artan finansman açıklarının bir hayli fazla olması ve yabancı borçların giderek artmasına bağlı olarak, dolaylı vergileri artırmaya yönelik ve kamu harcamalarını kısıtlamak amacıyla sıkı bir maliye politikası izlenmek zorunda kalmıştır. Mübadelenin tüm bu olumsuzluklarının yanında, gelen nüfusun büyük bir kısmının teknik anlamda yetişmiş olması ekonomik üretimde kısmen de olsa pozitif bir etki ortaya çıkarmıştır. Diğer bir taraftan ise, tüm dünyanın 'Kara Perşembe' olarak isimlendirdiği 1929 krizi, krizin başlangıcında Yunanistan ekonomisinde %10'luk bir küçülme olarak kendini gösterse de (diğer ülkelere kıyasla Yunanistan krizden daha az etkilenmiştir), bu tarihten itibaren ekonominin pozitif görünümü devam etmiştir. 1929 tarihinde sanayi üretiminde sert bir azalma olsa da, 1931 tarihinden itibaren sanayi üretimi tekrar yükselmiştir. Ancak bu krizle birlikte tüm dünyada olduğu gibi Yunanistan'da da devlet müdahaleleri artmıştır.²¹

²¹Serdar, a.g.e., ss.12-14.

II.BÖLÜM

SAVAŞ SONRASI YENİDEN YAPILANMA

2.1. İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASI EKONOMİK VE SİYASİ DURUM

Kuruluşundan itibaren batılı emperyal devletlerin yörüngesinden ayrılmayan Yunanistan devleti, Birinci Dünya Savaşı'nda Anadolu topraklarında girişmiş olduğu maceranın ekonomik ve siyasi sıkıntılarını gideremediğinden de olsa savaşın içine çekilmiş ve kendisini İkinci Dünya Savaşının içinde bulmuştur. İkinci Dünya Savaşının tüm dünya üzerinde yaratmış olduğu tahribat ne denli büyük olduysa, Yunanistan'da ki yıkım da o denli büyük olmuştur. Demir yolları, kara yolları, limanlar, iletişim hatları, ticari filolar tahrip edilmiş, binden fazla köy yakılmış adeta yok edilmiştir. Gıda stoklarının yok olması, kümes ve besi hayvanlarının kıtlığı açlık derecesinde yoksul bir ülke görüntüsü ortaya çıkarmış, Halk salgın hastalık tehdidiyle karşı karşıya kalmıştır. Gelişme çağındaki çocukların %85'i tüberküloz hastalığına yakalanmıştır. Zaten doğal kaynak bakımından zengin olmayan ve sanayisi çağın gereklerine göre gelişme gösteremeyen ülke iyiden iyiye dış yardıma muhtaç bir hale gelmiştir.²²

Özellikle 1945 sonrası dönemin uluslararası koşullarında, Amerika ve Sovyetler Birliğinin ortaya çıkarmış olduğu ekonomik ve siyasal rekabet modeli, Yunanistan gibi Akdeniz bölgesinin az gelişmiş ülkelerini bir yörünge etrafında bulunmaya zorunlu kılmıştır. Bu anlamda Sovyet tehdidine karşı kendisine sadık müttefikler kazanma peşinde olan ABD için bu durum bir fırsat olarak değerlendirilmiş, Truman Doktrini, onu müteakiben Marshall Planı devreye sokulmuştur. Ancak bu gelişmeler sadece ABD'nin değerlendirmek istediği fırsat bağlamında değil bizzat Yunanistan'ın da yardım talebiyle gün yüzüne çıkmıştır. Kaldı ki Marshall Planı sadece Yunanistan veya Türkiye'ye yönelik hazırlanmış bir plan değildir. ABD Başkanı Truman'ın 12 Mart 1947'de Kongrede açıkladığı ve kendi adıyla anılacak olan doktrinde komünizm ile

²² "The Truman Doctrine, 1948" www.fordham.edu, (22/01/2015).

silahlı mücadele veren devletlere mali ve askeri yardımlar yapılması gerektiğine işaret etmiştir. Bu gelişmeler ışığında Başkan Truman'ın Kongreye sunduğu ve Kongre tarafından kabul edilen plan Türkiye'ye 100 milyon dolar Yunanistan'a da 300 milyon dolar yardım yapılmasını önermektedir. Yardımların esas amacı, Marshall Planı'nın da ortaya çıkış nedenlerinden biri olan Sovyetler Birliği ve komünizm tehdidini bertaraf etmek olmuştur. Bu yardımlar çerçevesinde Türkiye ve Yunanistan'ın komünist gerillalarla başa çıkabilmelerini, genel anlamda ise Sovyet tehdidinin altından kalkabilmelerini ve altyapı harcamalarına kaynak ayırabilmelerini sağlamak hedeflenmiştir.²³

Truman Doktrini, kendisinden sonra gelecek olan Marshall Planı'na öncülük etmiş ve doktrinin ortaya çıkardığı başarı, Marshall Planı'nın hazırlanmasında etkili olmuştur. Truman Doktrinini, aynı yılın haziran ayında ABD dışişleri bakanı George Marshall tarafından "Avrupa Ekonomilerini yeniden kaldırmak" sloganıyla hazırlanan Marshall Planı izlemiştir. Bu plan neticesinde aralarında Türkiye ve Yunanistan'ın da bulunduğu savaştan etkilenen 16 Avrupa ülkesine toplam 13 milyar dolar yardım yapılması öngörülmüştür. Bu yardım planının Yunanistan da dört temel amacı başarması hedeflenmiştir.²⁴

- Tüketim, sermaye malları ve hammadde dâhil olmak üzere Yunan ekonomisi için gerekli olan ithalatı fonlamak,
- Yunanistan'ın bütçe açığı üzerindeki baskıları azaltarak bu ülkeye daha düşük maliyetli mal satabilmek,
- Ülkenin sahip olduğu işlenmemiş hammaddeleri satın alabilmek,

²³ Zengin, Hüseyin, "Amerika Birleşik Devletlerinin Uyguladığı Marshall Planı-Truman Doktrini ve Uluslararası Ekonomi Politik Açısından İncelenmesi", TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Erişim Adresi: www.academia.edu.tr

²⁴ Dimitri A. Sotiropoulos (2013), "International aid to southern Europe in the early post-war Period The cases of Greece and Italy", WIDER Working Paper No. 2013/116

- Özel sektör yatırımlarını teşvik etmek ve Yunanistan altyapısını yeniden inşa etmek olmuştur.

Türkiye ve Yunanistan bu plan çerçevesinde paylarına düşen miktarları almışlardır. Marshall Planı ile desteklenen Avrupa'nın yeniden yapılandırılması projesi neticesinde üç yıl gibi kısa bir sürede savaş öncesi duruma nazaran Avrupa genelinde: Toplam sanayi üretiminde %25, toplam tarımsal üretimde %14 artış sağlanırken Yunanistan Ekonomisi üzerinde çabuk ve doğrudan bir etki göze çarpmamaktadır. Şüphesiz bunun en belirgin nedeni ülkenin 1944'te başlayan 1946–1949 yılları arasında devam eden çetin bir iç savaşa sahne olması olmuştur.²⁵

1940'lı yıllar Yunanistan bağımsızlık tarihinin en karanlık yılları olmuş, yaşanan bu kanlı çatışmalar sonucu ülke iç savaşa sürüklenmiştir. Bu iç savaşın nedeni komünistlerle, komünist karşıtları arasında yaşanan çekişmeler olmuştur. Bu dönemde pek çok şehirde acilen sıkıyönetim mahkemeleri kurulmuş ve uygulamalar daha hızlı ve sert olmuştur. 1948 yılında adli dava sayısı iki kat artarken, verilen idam cezası sayısı üç kat artmıştır. Bu savaş sırasında 350 binden fazla kişi evlerinden ayrılarak Yunanistan'ın kuzeyindeki şehirlerde bulunan mülteci kamplarına gitmek durumunda kalmıştır.²⁶ Bu anlamda Truman Doktrininin en önemli sonucu, Yunan İç Savaşı'nın gidişatını değiştirmesi olurken, bu sayede merkezi hükümet komünist yapılara ve ideolojilere karşı üstün gelmeyi başarmıştır.

1940'lı yılların ikinci yarısında, Yunanistan'ın sınırlı olan ekonomik kaynaklarının büyük bir çoğunluğu "içerideki savaşı" durdurmak için harcanmıştır. 1949 yılında hükümetin askeri ve kolluk gücü sayısı yaklaşık 500 bin gibi rakamları bulmuştur. Bu yıllarda Yunanistan aldığı Amerikan yardımların çoğunu ekonomik

²⁵ Serdar, a.g.e., s.17.

²⁶ Christodoulakis, Nicos (2014), The Conflict Trap in the Greek Civil War 1946-1949: An economic approach, The London School of Economics And Political Science, GreeSE Paper No. 83, Hellenic Observatory Papers on Greece and Southeast Europe.

gelişme ve kalkınma için değil, askeri alanlardaki harcamalar için kullanılmak durumunda kalmıştır. Hükümetin askeri ve siyasi geleceğinin Amerikan yardımlarına ya da dış yardımlara bağımlı olması; Yunan hükümetini alacağı askeri, siyasi ve ekonomik kararlarda ABD'ye bağımlı hale getirmiş, bu durumda Yunan siyasetinde dış güçlerin ne derecede etkin olduklarını kanıtlamıştır. İç savaş sonrası dönemde Yunanistan, Demokrasi'den bir hayli uzak bir görünüm sergilemiştir. Ülkede yaşanan bu iç savaş, 1950-1960 yılları arasında yaşanacak olan ülke siyasetinde de etkisini göstermiştir. Bu dönemde kurulan Hükümetlerin ilk ve öncelikli amacı ne pahasına olursa olsun Komünizmi yok etmek olmuştur.²⁷

Yunanistan iç savaştan sonra iki yıl tam bir siyasi istikrarsızlık içine girmiş dört yıl içinde (1948-1952) Liberal ve Sosyal Demokratlar'ın üstünlüğünde 13 ayrı hükümet kurulmuş ve düşmüştür.²⁸ 1950 yılında, ülkede 1947 yılından itibaren yürürlükte olan 'sıkıyönetim' hali kaldırılmış ve seçimler yapılmıştır. 1946 yılı seçimlerinin galibi olan Konstantinos Tsaldaris'in sağcı olan "Halk Partisi" en büyük tek parti olarak seçimleri kazanmıştır. Bu seçimler de Eleftherios Venizelos'un Liberal Partisi, General Nikolaos Plastiras'ın yönetimindeki Ulusal İlerici Merkez Birliği ve Georgios Papandreu'nun Demokratik Sol Partisinin mecliste temsil ettiği sandalye sayısı 250'yi geçmiş ve bunun sonucu olarak da bir koalisyon hükümeti kurulmuştur.²⁹

1951 yılında yapılan seçimlerde ise iki yeni oluşum birbiri ile yarışmıştır. İç savaşın ilerleyen evrelerinde başkomutanlık yapan Mareşal Papagos'un bulunduğu Yunan Dirilişi en çok oyu alıp sağ kanatta Halk Partisini yerinden etmesine rağmen yeniden bir merkez koalisyonu kurulmuştur. Bu durum ABD'nin hoşuna gitmemiş ve ABD; "Nispi Seçim Sistemi yerine Çoğunluk Sistemine geçilmesini aksi halde Amerikan yardımlarının kesileceğini" Yunanistan'a bildirmiştir. 1952 yılı seçimlerinde

²⁷ Clogg, a.g.e., s.178.

²⁸ Bekaroğlu, Onat (2009), "Kıbrıs Barış Harekatı Sonrası Türkiye-Yunanistan Siyasi İlişkileri", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, İstanbul.

²⁹ Clogg, a.g.e., s.179.

ise ABD'nin isteği göz ardı edilememiş ve seçim sisteminde Çoğunluk Sistemi esas alınmak durumunda kalınmıştır.³⁰ Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere;1950'li yıllarda Yunanistan, hem ikinci dünya savaşının gerek ekonomi gerekse siyasi anlamda yarattığı tahribat hem de ülkede ki iç savaşın sebep olduğu kaos ortamı nedeniyle belki de istemeden de olsa ABD yardımlarına bağımlı hale gelmiştir. Bu yardımlar sonucu siyasi aktörlerin de ABD ye bağımlı olması ülkenin politikalarında ABD'nin yönlendirici olmasını sağlamıştır. Aynı zamanda 1950'li yıllarda ülkede bu kadar çok seçime gidilmesi ve istikrarsızlıktan kaynaklanarak sürekli olarak koalisyon hükümetlerinin kurulması; Yunanistan'ın ekonomik olduğu kadar siyasi anlamda da kısır bir döngü içerisinde olduğunu göstermektedir.

Her ne kadar Yunanistan siyaseti kısır bir döngü içinde olup sürekli koalisyon hükümetleri oluşsa da, bu dönemde gerçekleşecek olan ekonomik iyileşme de ABD'nin yapmış olduğu yardımların hayati bir önemi olduğu görülmektedir. 1945-1957 arası dönemde Yunanistan da, Amerikan yardımlarının yarısından fazlası devlet yatırım harcamalarında kullanılmaktadır. Büyük oranda yapılan askeri yardımlar ve borçlar devam ederken bu tarihten sonra sivil amaçlı yardımlar azaltılmış ve 1962 yılından sonra da durdurulmuştur. Bu yapılan Yunan Devlet yatırımları gelir artırıcı kapasiteyi artırmış ve Endüstri girişiminin toplam sabit sermaye yatırımında % 34 lük bir artış sağlamıştır. GSYİH, 1957 yılında %4,7 den 1970 yılında %9,2 ye yükselmiştir. Bu yüzden Yunan ekonomisinde bu dönemdeki iyileşme Amerikan yardımı ile başladığı ve Yunan devleti tarafından üstlenildiği söylenebilir.³¹ Bu dönemde Amerikan isteklerine uyumlu olarak, Amerikan yatırımları ve ihracat önündeki engeller azaltıldığından ticaret mümkün olduğu kadar kapitalist ülkeler tarafından yönetilmiştir.³²

³⁰ Clogg, a.g.e., s.180.

³¹Kostis Papadontonakis, "Incorporation in peripheralization", in Arrighi(ed.), Semiperipheral Development,90; Nicos Mouzelis, "Capitalism and the development of the Greek state; W.H.McNeill", Greece: American Aid in Action, 1947-1956,s.180.

³² David H. Close (2002), "Greece Since 1945", Pearson Longman, s.45

1952’de yapılan seçimlerde ‘Yunan Diriliş’ büyük bir zafer elde ederken, Aleksandros Papagos’un partisi oyların % 49 nu alarak 1963 yılına kadar sürecek olan sağcı iktidar dönemini başlatmıştır. Papagos Hükümeti iktidar da kaldığı süre içerisinde temel siyasi hak ve özgürlükleri güvence altına alan yeni bir Anayasa hazırlamış ve bu dönemde siyasi olduğu kadar ekonomik anlamda da ilerlemeler kaydedilmiştir. Devletin gelişmesinde ve ekonomik anlamda iyileşmesinde öncü/temel yıl 1953 olmuştur.³³ Bu dönemde;

- İthalat üzerindeki hisse ve miktar kısıtlamaları, uzun dönemli ticaret politikalarının bir sonucu olarak kısmen kaldırılmıştır. 1973 yılında ithalat tarifesi yavaş yavaş azalmasına rağmen % 14 olarak gerçekleşmiştir. İhracat ve İthalatın GSYİH’nın yüzdesi olarak değeri 1950 yılında %21,8 den 1973 yılında %36,5’e artmış ve bu dönemden sonrada artış eğiliminde olmamıştır.³⁴
- Amerikan ve İngiliz denetimindeki Yunanistan Bankası, 1946-1952 yılları arasında altın takası yoluyla Drahminin geçerliliğini sürdürmeye çalışmıştır. Bu uygulama özel yatırımı, üretim yerine altına teşvik etmiştir. Bunun sonucu olarak ABD’nin baskılarıyla bu uygulamaya 1952 yılında son verilmiştir. Bu tarihten itibaren halkın Drahmiye olan güveni deflasyonist politikalar ile yukarıda tutulmuştur (1950’lerin ilk yarısında toplam vergi gelirlerinin % 27 si oranında bir gelir vergisi artışı meydana gelmiştir). Bu dönemde yatırımcı için bir diğer güvenli uygulama ise 1953 yılında hükümetin Drahmi’yi % 50 devalüe ederek ihracatı cesaretlendirmesi ve ithalattan vazgeçirmesi olmuştur.³⁵
- 1953’te ki Devalüasyon, sıkı para politikası ve aşırı devlet denetimi gevşetilmeye başlanınca, özel girişimde büyük bir patlama meydana gelmiş ve yirmi yıl

³³ Clogg, a.g.e., s.181.

³⁴ Close, a.g.e., s.45.

³⁵ James C. Warren Jr, “Origin of the’ Greek Economic Miracle: the Truman Doctrine and Marshall Plan development and stabilisation programs” , in Eugene Rossides (ed), The Truman Doctrine for aid to greece. A fiftieth Anniversary Appraisal (Washington DC 1998), 97-100

sürecek çarpıcı bir parasal istikrar ve ekonomik büyüme dönemi başlamıştır. Nihayetinde bu durum da Drahmi' ye olan güveni artırmıştır.³⁶

- Savaş sonrası dönemde ülke ekonomisini tarımdan endüstriye kaydırma çabaları, devletin öncülüğünde bir yapılanmaya bırakılmıştır.
- İşgal döneminde dengesiz enflasyon nedeniyle epeyce değer yitiren paranın değerini yeniden yükseltmek için çaba sarf edilmiştir.
- Dünya'nın en büyük çimento fabrikalarından birisi Volos'ta kurulmuştur.³⁷

Bu başarılı uygulamalar öncelikle iç yatırımı ve üretimi canlandırmıştır. 1945 yılından itibaren kontrolden çıkmış olan enflasyon, sonunda dizginlenmiş ve 1955-1972'ye kadar tek hanede kalırken bu yılların çoğunda % 2 olarak gerçekleşmiştir. 1950'lerin ikinci yarısında Büyük bankaların tasarruf mevduatlarında büyük artışlar meydana geldiğinden bu bankalar yatırımlar için önemli birer sermaye kaynağı haline gelmişlerdir. Bu yüzden özel hane halkının, net sermaye bileşenindeki katkısı 1954 yılında %28 den 1961 yılında %59' a yükselmiştir. Diğer taraftan toplam sabit sermaye yatırımı 1960'lardan sonra GSYİH'nın yaklaşık %25'ni oluşturmuştur. 1953 yılında uygulamaya konulan bir kanunla, yabancı yatırımcıya ve Yunanlı armatörlere yönelik sıra dışı ayrıcalıklar ve garantiler sağlanmıştır. Bu şekilde, bu yabancı yatırımcıların ve armatörlerin başka ülkelere yapmış oldukları yatırımların Yunanistan'a yönlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu imtiyazlar/ayrıcalıklar vergi muafiyeti ve ucuz enerjiyi kapsayacak şekilde bu dönemde artarak devam etmiştir.³⁸

Bu dönemde hükümet ayrıca ticari kredilerde aşırı kontrolü sürdürmektedir. 1960'lara kadar, bir dizi birleşmeden sonra ülkede banka varlıklarının %95'i üç

³⁶ George, Pagoulatos (2003), "Greece's New Political Economy", palgrave macmillan, s. 22-25

³⁷ Cloog, a.g.e., s.181

³⁸ Close, a.g.e., s.45-46

bankanın elinde bulunmaktadır: ilk olarak devlet kontrolündeki Ulusal Banka (National Bank), Ticaret Bankası (Commercial Bank) ve İyonya Bankası (İonic Bank). Ülkede ticari banka varlıklarının üçte ikisi Ulusal Bank'ta olmuştur ve bu üç banka tekel gibi davranmıştır. Yabancı bankaların kurulmasına 1960'lara kadar izin verilmezken bundan sonrada yavaş bir şekilde gelişme göstermiştir. Rekabet eksikliğinden dolayı bankacılık verimliliği/etkinliği sağlanamamaktadır. Ayrıca 1964 yılında Çiftçiye kredi sağlamak amacıyla Ziraat Bankası (Agricultural Bank) ve sanayiye desteklemek için Sanayi Bankası (Hellenic Industrial Bank) devletin bizzat kendisi tarafından kurulmuştur ve bu bankaların sabit sermaye bileşimine katkısı bir hayli fazla olmuştur. Ayrıca Amerikalı ve Yunanlı kapitalistlerin ortak girişimini artırmak için yabancı yatırımcıya kolay borç para verebilecek olan kurumlar oluşturulmuştur. Bu dönemde çiftçiler; gübre, traktör ve yeni ürün çeşidi almak için Ziraat Bankasından kolay bir şekilde krediye ulaşmışlardır.³⁹

Bu dönemde sanayi üretimindeki büyüme de oldukça etkileyici olmuştur. 1950'lerin başlarında elektrik üretimindeki artış çok fazla olmaktadır. 1955 yılında uygulanan Amerikan Programı sayesinde, elektrik üretimi savaş öncesi dönemle kıyaslandığında beş kat fazla olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemden sonrada genişleme giderek artmıştır. Linyit, Hydro Power (su gücü) gibi yerli kaynaklara bağımlı olan üretimin ödemeler dengesindeki önemi de ayrıca artmıştır.

Tablo 1: Üretim (milyon drahmi, 1970 fiyatları, 1951-1971)

	1951	1961	1971
Maden	0,59	1,67	4,03
İmalat (üretim)	9,28	19,89	54,59
İnşaat	4,44	12,68	26,27
Elektrik/gaz/su/çöp	0,47	1,63	5,91
Taşıma/Depolama/İletişim	5,49	9,47	21,86
TOPLAM EKONOMİK ÜRETİM	80,51	143,77	278,55

Kaynak: Persefoni V.Tsaliki,(1991),''The Greek Economy sources of Growth in the postwar era'',5

³⁹ Pagoulatos, a.g.e., ss.74-77.

1961-1980 yılları arasındaki yapılan yatırımların % 65'lik gibi büyük bir kısmı, hızla büyüyen kent nüfusunun konut açığını kapatmak için, inşaat sektörüne yapılmıştır. Bu durumun nedeni, 1951-1971 yılları arasında meydana gelen ekonomik büyüme ve istikrarın sonucu kişilerin gelirinin artmasına bağlı olarak kırsal alandan kente göçün hızla artması ve Yunan şehir nüfusunun sürekli ve hissedilir bir şekilde artmış olmasıdır. (1961-1971 yılları arasında Büyük Atina'nın nüfusu % 37,ondan sonraki on yıl içerisinde de ilaveten %19 oranında artmıştır).⁴⁰ Tablo 1'den de görüldüğü gibi 1961-1973 arasında yapılan yatırımlar da inşaat sektörünün oluşturduğu pay bir hayli fazla gözlemlenmektedir. Bu durumda kişilerin gelirinin artmasıyla nüfusun hızla artmasının etkisinin olduğu kadar, inşaat sektörünün yoğun olarak yurtiçi hammadde ve küçük aile girişimlerine bağlı olmasının da etkisi olmuştur. Ayrıca İnşaat sektörü imalattan daha çok işçi yoğunluğu sağlamış ve işsizliğin yüksek oranlardan aşağı gerilemesine sebep olmuştur. Bu yüzden İnşaat sektöründe ki aktif nüfus içindeki işgücü 1951 yılında %2,4 ten 1981 yılında %9,7 ye yükselmiştir.⁴¹

Bu dönemin başlangıcından itibaren, inşaat devlet yatırımlarının temel ve öncelikli alanı olmuştur. Ordu için kırsal alandaki yollar önemli olduğundan, 1940'lı yıllardan itibaren yol özel bir dikkat noktası olmaktadır. İnşaat sektörü bu dönemde ki sabit sermaye yatırımlarının % 40'ndan fazlasını oluşturmuştur. Köprü ve Elektrik santralleri gibi büyük projeler ise içsel yararlılıktan çok, etkileyici bir oy potansiyeli olarak görülmüştür.⁴²

Yine bu dönem de çok yüksek askeri harcamalar üretim yatırımlarında yavaşlamalara sebep olmuşken, buna karşın hizmet sektörü de hızla büyümüştür. Yunan ekonomisinin ABD yardımlarına, ödemeler dengesinin önceden beri dayanağı olan göçmenlerin gönderdiği paralara ve gemicilikten elde edilen gelirlere bağımlılığı sürüyorken, 1945'lerde Yunan ticaret filolarının iyileşmesi, adadaki deniz ticaretini

⁴⁰ Clogg, a.g.e., s.182.

⁴¹ Sofia N.Antonopoulou (1991), "The Postwar Transformation of the Greek Economy and the Construction Phenomenon", ss.234-5

geliştirmiştir. 1940'ların sonlarından itibaren, Yunanlı armatörler taşımacılıkta büyük avantajlar elde etmeye başlamışlardır. 1950'li ve 1960'lı yıllar da yapılan dev tankerlerin büyük bir çoğunluğu Yunanlılara aitken, 1970'li yıllarda ise bu Yunan Ticaret Filosu, Dünya'nın en büyük filosu olmuştur. Savaş öncesi dönemler de Yunanistan da Turizm sektörü ekonomi de önemli bir yer ifade etmemektedir. Ancak, Avrupa insanın yaşam standartlarının yükselmesi, hava ulaşımı ve yurtiçi ulaşımın gelişmesiyle birlikte Turizm 1950'lerin sonlarında ödemeler dengesinde büyük bir önem kazanan durum almıştır. Aslında; turizm, kuzey Avrupa'nın artan refahından, Yunan ikliminin çekiciliğinden, manzarasından, gelenek ve göreneklerinden yararlanmasını bilmiştir. Turizm endüstrisi düşük fiyat, küçük aile işletmelerinin katkısı ve devletin kalite ve fiyat gibi alanlarda yaptığı düzenlemeler sonucu gelişmiştir. 1938 yılında doksan bin ziyaretçi gelen Yunanistan da bu oran 1960'lara kadar dört misli artış göstermiştir. 1970'lerde taşımacılık ve turist geliri, ticari ithalatın %32'sini kapatırken, 1970'lerde göçmenlerin gönderdiği paralar ise cari açığın yarısından fazlasını kapatmıştır.⁴³

1955-1963 yılları arası dönem savaş öncesi dönemlerle kıyaslandığında, kişi başına düşen gelir neredeyse iki katına kadar artmıştır. Bu durum savaş sonrası dönemde Yunanistan da, ekonomik ve siyasi anlamda istikrarın sağlanma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu dönemde her ne kadar Norveç, İzlanda, Danimarka gibi İskandinav ülkeleri ve Almanya, İtalya, Kanada gibi ülkeler ülkedeki demokrasinin geri kalmışlığından ötürü Yunanistan'ın NATO'ya katılmasını istememiş ve katılmasına karşı çıkmış olsalar da⁴⁴, 1952 yılında Yunanistan ve Türkiye, Kuzey Atlantik Anlaşma Örgütü (NATO)'ne kabul edildiler. Türkiye'nin Kore'deki başarısı bir tarafa bırakılırsa Türkiye ve Yunanistan, ittifaka aynı amaç doğrultusunda kabul edilmişlerdir. Bu amaç Balkanlarda komünizmin önüne bir set çekmek ve Ortadoğu'daki petrol kaynaklarının

⁴² Close, a.g.e., s.52.

⁴³ Close, a.g.e., ss.52-55.

⁴⁴ Metinsoy, Saliha (2009), "International Context Of Democratization: Transitions In Turkey And Greece In 1983 And 1974", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sabancı Üniversitesi, s.28

idaresinde söz sahibi olmaktan başka bir şey olmamıştır.⁴⁵ İki ülke arasında 1940'lı yıllarda ortak tehditlere karşı oluşan zoraki dostluk ilişkileri, Yunan devletinin sınırları dışında ancak Yunan nüfusunun çoğunlukta olduğu Kıbrısta büyüyen bir krizle son bulmuştur. Kıbrıs konusunda nüfusun % 80'ni oluşturan Yunan toplumunun ENOSİS (Yunanistan ile birleşme) isteklerine karşın, adada yaşayan Türkler, TAKSİM (adanın paylaşılması) ile karşılık verince Yunan-Türk ilişkilerindeki giderek artan bunalım doruk noktaya ulaşmıştır. Bu sırada 1952 seçimlerinde Başbakan olan Aleksandros Papagos'un ölmesi üzerine 1956 yılında yinelenen seçimleri Konstantin Karamanlis kazanırken, bu seçimlerde sol hükümetlerin oy oranlarını artırarak muhalefet partisi olması merkez sağda endişeleri artırmıştır.⁴⁶

Bu dönemde üretimdeki artış açısından, Tarımda ki gelişme de bir hayli etkileyicidir. 1950-1973 yılları arasında, tarım üretimi neredeyse iki kattan fazla artış göstermiştir (%122). Bu dönemde kırsal nüfus azalmasına rağmen, 1973 yılında bile Tarım ihracatın yarısından fazlasını oluşturmuştur (tütün ve üzüm en çok ihraç edilen ürünler arasındadır). Tarımdaki bu hızlı artışın sebebini bulmak çok zor değildir. Tarım savaştan önce yetersiz yatırımdan bir hayli etkilenmiş ve bu olumsuz etki sürekli olarak devam etmiştir. İlk olarak BM ve ABD yardımları altında daha sonra, devletin devamlı ithalatı azaltarak, ihracatı artırarak yabancı değişimi koruma girişimleri etkili olmuştur. 1950 yılında Amerikan yardımı genişletilmiş hatta bazı uzmanlar ABD'de eğitim almışlardır. Devletin buğday destekleme fiyatı buğdayın üretimini büyük ölçüde artırmıştır. Uzmanların uyarıları, devlet yardımları ve borçlanma yoluyla çiftçiler 1940'ların sonlarından itibaren hızlı bir şekilde makine ve gübre kullanımını artırmışlar ve bunları almaya ekonomik anlamda erişebilir olmuşlardır. Ayrıca önemli bir üretim artışı da sulama ve böcek ilaçlarının kullanılmaya başlanmasıyla gerçekleştirilmiştir. Bu sayede pamuk, pirinç, narenciye, şeker kamışı gibi bu zamana kadar tarımı ihmal edilmiş olan ürünlerin tarımının yapılması ile satın alınacak ürün sayısında da artış

⁴⁵ Serdar, a.g.e., s.19.

⁴⁶ Clogg, a.g.e., ss.188-189.

sağlanmıştır.⁴⁷

1956-1966 yılları arasında traktör kullanım sayısı 4 kat, gübre kullanım miktarı ise 2 kat artış göstermiştir ki bu devam eden yatırımların bir göstergesidir. Üretimdeki/Verimlilikteki bu artış yüksek oranda olsa da bazı sosyal faktörlerden etkilenmiş ve geciktirilmiştir. Bu faktörlerin başında, toprakların büyük bir çoğunluğunun çeyiz ve miras yoluyla parçalanmış olması ve devletin bu arazileri bir araya toplamada yavaş hareket etmesi gelmektedir. 1952 yılında devlet, 140.000 hektar alanı birkaç bin çiftçiye dağıtarak küçük aile işletmelerini teşvik etmek istemiştir. Bu yüzden 1973 yılında bile çiftçiler, Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun ortalama büyüklüğünün dörtte biri ve diğer balkan ülkelerinden çok daha küçük bir halde bulunmaktadır. Yunanistan da her bir çiftçi araziye ortalama altı parçaya bölmüş ve arazilerin %80'i on iki dönüm ya da daha küçük olmuştur. Tarımda çalışan işgücünün çoğunu ya toprak sahibinin kendisi ya da ailesinden birileri oluştururken, yalnızca ücretli çalışanlar %10'nu oluşturuyordu. Üretkenlikte/ Verimlilikte bir diğer engeli ise, çiftçilerin kentlerdeki tüketimlerinde meydana gelen artışlar oluşturmuştur. Ailelerin servetleri arttıkça, çiftçiler karlarını şehirlerde ki yatırımlara, çocuklarının eğitimlerine aktarmışlar, bu durum ise tarımsal verimliliğin gelişmesini engellemiştir.⁴⁸

1958 yılında yapılan seçimlerde Birleşik Demokratik Sol, neredeyse halkın dörtte birinin oyunu almıştır. Aşırı Sola gösterilen bu ilgiden rahatsız olan merkez sağ partileri, deneyimli politikacı Georgios Papandreu'nun önderliğinde Merkez Birliğini oluşturmak üzere bir araya gelmişlerdir. Ancak ne merkez birliği ne de Birleşik Demokratik Sol Parti 1961 seçimlerinde Karamanlis'e dur demekle başarılı olamadılar. Seçim sonuçlarının açıklanmasının hemen ardından hem Merkez birliği hem de Birleşik Demokratik Sol; ordunun, jandarmanın, kırsal güvenlik güçlerinin ve diğer karanlık güçlerin baskısı ile ortaya çıkan bu sonuçların hileli olduğu iddiasında bulunarak suç duyurusu yaptılar. Bunun sonucu olarak, "Boyun Eğmeyen Savaşım" adıyla bir

⁴⁷ Close, a.g.e., ss.48-50.

kampanya başlatan Muhalefet Lideri, Merkez Birliği'nin güçlenmesini sağlamış ve pek çok kesimden destek almayı başarmıştır. 1961 yılında Sarayla ve Meclisle karşı karşıya gelen Karamanlis, daha fazla baskılara dayanamayınca görevinden istifa etmiştir. 1963 yılında yapılan seçimlere tekrar katılan Karamanlis, çok az bir farkla Papandreu'ya yenilerek büyük bir düş kırıklığı yaşamıştır. Bunun sonucu büyük bir düş kırıklığına uğrayan Karamanlis, ülkesinden ayrılacak ve çok ağır şartlar altında 11 yıl sonra ülkesine yeniden dönecektir. 1964 yılında yenilenen seçimlerle birlikte % 53 gibi rekor denecek oy alarak (1974 yılının olağandışı koşullarında güçlkle elde edilebilen) iktidara gelen Papandreu Dönemi güçlü bir şekilde (mecliste tartışmasız çoğunluğu sağladığı için) başlamıştır. Merkez Birliği tarafından yaratılan büyük (gerçekçi olmayan) istekler gerçekleşmemiş ve Papandreu iktidarda sadece 18 ay gibi kısa bir süre kalabilmiştir. Bu iktidarda kaldığı 18 aylık kısa dönemde Papandreu iktidarının gerçekleştirdiklerini kısaca şu şekilde özetlemek mümkündür;⁴⁹

- Kıbrıs konusunda ABD ve BM'nin tekliflerine ya da zorla dikte ettirilen önerisine (Adadaki Türk bölgelerin çoğunlukta olduğu yerlerde Türklerin kendi yönetimlerini elde etmesi, bu bölgelerde Türkiye'nin denetiminde üstlerin kurulması vs. şeklinde iyi niyet göstergeleri eşliğinde Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanmasını öngören 'çifte enosis') sıcak bakmaması ABD yönetimi ile Papandreu'nun yönetiminin uyuşamaması sorununa yol açmıştır.
- İç savaş nedeniyle hapiste olanların tamamı bu iktidar döneminde serbest kalmıştır.
- Doğu Bloku ülkeleri ile yakınlaşılarak, onlarla olan siyasi ve ekonomik ilişkiler artırılmıştır.

⁴⁸ Close, a.g.e., ss.49-51.

⁴⁹ Clogg, a.g.e., ss.185-196.

- Eğitim alanında önemli reformlar uygulamaya konulmuş ancak bu reformlar uygulanamamıştır.
- Ekonomi konusunda pek anlamayan Papandreu bu konuda ABD de eğitim almış olan oğlunun fikirlerinden yararlanmıştır. Bu dönemde Papandreu Hükümetinin ekonomi alanında uyguladığı “ılımlı enflasyonist politika” ülkenin ekonomik ve mali oligarşisini ayağa kaldırınca, bu politika birçok konuda tepki almıştır. Bu tepkilerin sebebi ise; (1962 yılında tüketici fiyatlarının gerçekten de düşüşe geçtiği) birinci Karamanlis döneminde tutturulan çarpıcı fiyat istikrarının tehlikeye düşmesi olmuştur.

Bu dönemde imalat sektöründeki yatırımların büyük bir çoğunluğu dış kaynaklı sermayedarlardan, özellikle de Amerikalı ve Yunan Amerikalı armatörlerden oluşmaktadır. 1960’lı yıllarda bu armatörler devletin yapmış olduğu teşviklerden büyük oranda yararlanmışlar ve muhtemelen devletin yol, elektrik gibi altyapı yatırımları bu armatörleri teşvik etmiştir. Bu yüzden 1960’larda, 630 milyon dolar Yunanistan’a gelmişti ki bunların çoğu, petrol rafinerileri, kimyasal işleme tesisleri, temel metalurji endüstrileri ve tersane yatırımlarında kullanılmıştır. 1960’larda ve 1970’lerin başlarında, lastik ve elektrikli ekipmanlar gibi taşımacılık üreten sanayi bileşenleri hızla büyümeye başlamıştır. 1968 yılında sanayideki firmaların sermaye varlıklarının %36’sını yabancılar kontrol etmektedir. Bu yatırımlar ekonomik büyümeye ciddi anlamda katkı yapmış ve büyük bir iş süreci oluşturmuştur. Aynı zamanda yetenekli/vasıflı Yunanlı işçi sayısı da bu yatırımlar yoluyla artmıştır. Fakat bu yatırımlar temelde yarı mamul ürünlerin kurulması ve hammaddelerin ilk işlenmesinde kullanılıp, mamul makine gibi yüksek teknoloji ihraç ürünleri arasında yer alan alanlar göz ardı edildiğinden ticaret açığını azaltmada ve endüstrinin gelecekteki gelişimini hızlandırmada yeterli bir katkı sağlayamamaktadır. Bu yüzden dış yatırımlar daha çok Yunan ekonomisinden ziyade, Amerika ve Kuzey Avrupa ekonomilerinin gereksinimleriyle ifade edilmiş ve sanayi büyük ölçüde ihraç malı üretmek için ithal mal gereksinimine bağımlı olmuştur. Ayrıca

bu yatırımlar monopol olma eğiliminde olduklarından, fiyatları büyük oranda Yunanlılara yüklemişlerdir. Bu dönemde büyük ve yüksek sermayeli yeni endüstri, ilkel teknolojilere dayalı küçük aile deniz atölyeleriyle bir arada olmaya devam etmiştir. 1959 da Atölyeler de ya da fabrikaların hiç birisinde herhangi bir makine kullanılmamıştır. 1969 da atölyeler işgücünün yarısından fazlasına iş vermeye devam ettiler ve üretimdeki çıktının dörtte birini oluşturdular. 1960'ların sıra dışı büyümesinden sonra bile Yunanistan'da her üretim işçisi başına yatırım çok düşük seviyede kalmıştır. (AET'nin altı ülkesi ile kıyaslandığında). 1938 yılında her sanayi kuruluşu başına ortalama çalışan insan sayısı 3 iken, 1969 da ise bu oran 4 olmuştur. Firmalarındaki aile kontrolünün azalmasını istemediklerinden pek çok işadamı şirketinin büyümesi ya da genişlemesi için kredi aramada isteksiz davranmıştır. Bu kişilere vergi kolaylığı sağlayan devlet bu kişilerin maliyetlerini düşürmesine yardımcı olmaya çalışmıştır.⁵⁰

1960'ların sonlarına kadar ki dönemde nispeten daha büyük olan firmaların çoğu, yönetimlerini ve mülkiyetlerini birleştirmeye başlamışlardır. Bu birleşmelerden sonra, ellinin üzerinde işçi çalışan büyük firma oranı hızla artmış ve 1973 te sabit sermaye yatırımlarının %90'ını ve sanayideki işgücünün %38'ni bu büyük firmalar kontrol etmeye başlamıştır. Bu tarihten itibaren merkezileşme oranı da giderek artmıştır.⁵¹

Bu dönemdeki büyüme ölçeği; özel girişimlerin çokluğuna, Amerikan kurumlarına ve kısmen de olsa devlet başarısına dayanmaktadır. Ancak, bu dönemden sonra büyüme oranları azalma eğiliminde olduğundan ve bu dönemde görülen yaygın yoksulluğun kalıcı olmasından dolayı uygulanan stratejilerde hata ya da kusur olduğu söylenebilmektedir. Bu anlamda ilk kusur, ithal teknolojiye ve yabancı yatırımlara giderek artan bağımlılık olmuştur. Bu bağımlılığın sonucu olarak 1976 yılında toplam yabancı borç 2,2 milyar doları bulmuştur. Devletin yükü bu dönemde giderek arttığından 1970'lerde cari işlemler açığı da GSYİH'nın yaklaşık %7'si olmuştur. Bu açıkların çoğu

⁵⁰ Close, a.g.e., ss.53-54.

⁵¹ Kostas A. Lavdas (1997),'' The Europeanization of Greece.İnterest Politics and Crisis of İntegration'', s.80-1

ise turizm, gemicilik ve göçmenlerin gönderdiği paralardan sağlanan görünmez kazançların devasa büyümesi ile karşılanmıştır.⁵²

Batı Avrupa standartlarıyla kıyaslandığında Yunan Ar-Ge harcamalarının hala bir hayli düşük seviyede olduğu görülmektedir. Eğitim sistemi yetersiz kaynağa sahip ve modası geçmiş bir haldedir. Teknoloji ile donanmış, teknik ve idari yetenekli insanların azlığı, göç sebebiyle daha da kötüleştiğinden, teknik bir eğitime sahip kişilerin sayısı işgücünün %1,7 sini oluşturmuştur. Bu durum da ülkeyi giderek dış ülkelere bağımlı hale getirmiştir.⁵³

Bu dönemde ordu mensupları Papandreu Hükümetinin, ülkeyi solun tehdidi altına sokacak olmasından endişelenmektedirler. Ordu mensuplarının bu düşüncelerinin sebebini ise, oğul Andreas Papandreu'nun ordu içerisinde ASPİDA (kalkan) olarak bilinen ve aşırı sağcı İDEA (Yunan subayları gizli örgütü) ya karşı Solcu Gizli Komitacıların önderi olduğu endişesi oluşturmaktadır. Bu durum karşısında baba Papandreu silahlı güçler üzerinde tam bir siyasi denetim kurmak istemiş, ancak bu isteği Kral Konstantin tarafından geri çevrildiğinde ülke siyasi bir bunalıma girmiştir. Siyasi bunalımdan çıkış yolu olarak 1967 yılının Mayıs ayında yapılmasına karar verilen seçimler, kralın da dolaylı olarak desteğiyle 21 Nisan da bir grup subay tarafından gerçekleştirilen darbe ile yapılamadan son bulmuştur. Darbeden sonra kurulan Cunta Hükümeti askeri diktatörlerin geleneksel yöntemine başvurarak (sivil hükümet), gerçekleştirdiği bu darbeyi “21 Nisan 1967 Devrimi” olarak nitelendirerek Komünistlerin yakında iktidarı ele geçirme olasılığını bertaraf etmek istemişlerdir. Bu devrim ile birlikte Yunanistan’ da 1967 yılında Albaylar Cuntası Dönemi (1967-1974 arası dönem) resmen başlamış olmaktadır.⁵⁴

⁵² Close, a.g.e., s.55.

Ancak Albaylar Cuntasının yapmış olduğu gerek ideolojik gerekse siyasi propagandalar, ne geleneksel ya da merkez sağ kesimde ne de soldaki politikacılar tarafında tek bir siyasi müttefik dahi bulamamıştır. Bunun en büyük göstergesi ise 1968 yılında Georgios Papandreu'nun cenaze törenine yarım milyon Atinalının katılmasıdır. Bu durum üstü kapalı da olsa yönetimin ve benimsediği politikaların halkın gözünde düştüğünün kitlesel göstergesi olmuştur. Ancak, bu dönemde Albaylar Cuntası, yönetimin meşruluğunu halka benimsetmek için ve kabul ettirmek için her türlü oyunun üstesinden gelmeyi başarmıştır. 1968 yılında Askeriyenin iktidardaki gücünü ve otoritesini yasallaştırmak ve orduyu ülke yönetiminde sürekli söz sahibi yapmak için oldukça otoriter bir anayasa hazırlanmıştır. Albaylar Cuntası Dönemi ekonomisinde, yurt içindeki ve yurt dışındaki yatırımcılara bol miktarlarda teşvikler verilmiş ve bu verilen teşvikleri devlet aşırı borçlanma yoluyla karşılamıştır. Bu dönemde verilen bu teşvikler ve fazlaca yapılan borçlanma yoluyla, 1973 yılına kadar diğer hükümetlerin gerçekleştirdiği büyüme oranları ya da hızı yakalanmıştır. En azından yakalanan bu büyüme hızı hükümete karşı geniş çapta bir muhalefetin oluşmasını engellediği için olumlu olmuştur. 1973 yılına gelindiğinde baskıcı olsa bile dengeleyici görünen (ABD için) Albaylar Cuntası yönetim yapısında önemli çatlamlar görünmeye başlamış ve yine aynı yıl, son yirmi yılda çok düşük seyreden enflasyon oranının çift haneli rakamlara ulaşması bir tesadüf olmamıştır.⁵⁵

1973 yılı ile birlikte gerek ekonomik anlamda gerekse siyasi anlamda çatlamlar görülmeye başlanan Albaylar Cuntası yönetimine karşı, halkında isyanlar ile tepkisini göstermeye başlaması yönetimin daha da sarsılmasına sebep olmuştur. Oluşan bu baskıcı düzene karşı isyanın başını öğrenci grupları çekmiştir. İsyanın ilk kıvılcımı olarak öğrenciler Atina Üniversitesi Hukuk Fakültesini işgal etmişler ve daha sonra deniz kuvvetlerinden bazı subayların isyan etmesi üzerine, Yorgo Papadopoulos, ülke yönetim

⁵³Kostis Papadontonakis, "Incorporation in peripheralization", in Arrighi(ed.), *Semiperipheral Development*, s.89

⁵⁴ Clogg, a.g.e., ss.198-200.

⁵⁵ Clogg, a.g.e., ss.198-203.

biçimini “Başkanlık sistemine dayalı parlamenter cumhuriyet” olarak ilan ederek kendi mevkisini de korumak istemiştir. Sekiz yıllık dönem için Cumhurbaşkanı seçilen Papadopulos, dönemin siyasetçisi olan Spiros Markezinisten seçimleri yönetmesini istemiş, fakat bu seçimlerin gerçekleşmesi Atina da geniş çaplı öğrenci eylemleri sonucu engellenmiştir. Bu eylemler ordu tarafından acımasızca bastırılınca, bu olay pek çok kişinin ölümü ile sonuçlanmıştır.⁵⁶

Daha sonra Dimitris İoannidis önderliğindeki Cunta'nın daha katı üyeleri, Papadopulos ve kukla olan başbakanı devirmişlerdir. En nihayetinde 1973 yılının Kasım ayında Cunta idaresi el değiştirmiş ve Cumhurbaşkanlığı görevine Tuğgeneral Phadion Gizikis getirilmiş ve İoannidis Yönetimi resmen başlamıştır. 1973 Kasım ayında Cunta idaresinin el değiştirmesi Türkiye ile olan ilişkilerin iyiden iyiye ve bir o kadar da apansız bozulduğu ana denk gelmiştir. İlişkilerin bozulmasının nedenini, Yunanistan'ın kendi karasularına ait olduğunu iddia ettiği Ege Denizi'nin söz konusu bölümlerinde Türklerin petrol arama haklarının olmadığını ileri sürmeleri oluşturmaktadır. Ege Denizi'ni Türklere çekici kılan, Yunan adası Taşoz'da işlenebilir miktarda petrol bulunmuş olması olacaktır.⁵⁷

Bu dönemde İoannidis yönetiminin asıl hedefi ise, Kıbrıs konusunda daha da tehditkâr bir politika izleyerek Cumhurbaşkanı Makarios'u zor durumda bırakmak ve Kıbrıs'ı Yunanistan'la birleştirip büyük bir zafer elde etmek olmuştur. Bu hedef doğrultusunda 1963 yılında Rum tarafının silaha sarılması ile uluslararası düzeyde kurulmuş olan devlet düzeni silah kullanmak suretiyle tamamen ortadan kaldırılmıştır. Türkler yönetimden silah zoruyla uzaklaştırılmıştır. Bu arada Türk halkı, bir yandan yeniden tesis edilen EOKA-B terör örgütü ve diğer taraftan da tamamen Rumların kontrolüne geçen resmi yönetimin unsurları tarafından katliamlara tabi tutulmuşlardır.⁵⁸

⁵⁶ Clogg, a.g.e., s.204.

⁵⁷ Clogg, a.g.e., s.204.

⁵⁸ Ünal, Hasan, “Kıbrıs Sorunu ve Kofi Annan Planı Üzerine Muhtemel Senaryolar” Erişim: dausam.emu.edu.tr

Bu durumdan endişelenen Türkiye yönetimi, bölgede yaşayan Türk halkına yapılan zulme son vermek ve Türk halkının temel haklarını güvence altına almak amacıyla adanın “Kuzey” kesimine bir saldırıda bulunmuştur. Bu saldırının sonucu olarak hem Türkiye’de hem de Yunanistan da seferberlik ilan edilmiştir. Ancak Yunanistan da ordu komutanları İoannidis’in emirlerini yerine getirmemişler ve İoannidis yönetimi ne yurtiçi ne de yurtdışından bir destek bulamayınca, yine asker içerisindeki güçlü kimseler son darbeyi (Coup de grace) gerçekleştirmişlerdir.⁵⁹

Demokratik hükümetlerin geri dönüşü içinse yine tek çare olarak Konstantinos Karamanlis düşünülmüştür. Karamanlis, on bir yıllık sürgün hayatını geçirdiği Fransa’dan, Yunanistan’a tıpkı bir *her şeyi çözmeye muktedir Tanrı* (Deus ex machina) gibi dönmüş ve 1974 yılında Başbakan olmuştur.⁶⁰

Bu dönemi kısaca özetlemek gerekirse, ülkenin ekonomik anlamda kaynakları daha çok neredeyse her yıl yinelenen seçimler sonucu tüketilmiştir. Bu sebeple ülkede ne ekonomik ne de siyasi anlamda istikrar sağlanamamıştır. Bu anlamda Yunanistan da 1967 yılında bir darbe sonucu işbaşına gelen Albaylar Cuntası dönemi ise ülkenin gerilemesine neden olurken aynı zamanda AB ile olan ilişkilerin kötüleşmesine neden olmuştur. Kötüleşen ilişkiler sonucu AB ilişkileri bu ülke ile dondurma kararı almıştır. Sonuç olarak bu yapılan darbe ülkenin tarihinde kara bir leke olarak yerini almıştır. Ekonomik anlamda 1960’ların ortalarına kadar tüm dünyada hâkim olan Keynesyen Politikalar, işçi kesimiyle ilişki içinde olmaması ve ülkede şiddetli bir devlet müdahale olması gibi sebeplerle uygulanabilmiştir. Ancak, 1955-1963 yılları arasında iktidarda olan Karamanlis’in uyguladığı politikalar ise serbest piyasa yanlısı ve Keynesyen politikaların bir karışımı olarak kabul edilmiştir. Ülkede yaşanan tüm olumsuzluklara rağmen 1953-1973 yılları arasında Yunanistan da yaşanan %7’lik büyüme ‘ekonomik mucize’ olarak atfedilmiş ve Yunanistan bu büyüme oranı ile Dünya ekonomilerini

⁵⁹ Clogg, a.g.e., s.205.

⁶⁰ Clogg, a.g.e., ss.203-205.

gerisinde bırakmıştır.⁶¹

1973 yılına kadar Yunan ekonomisinde böylesi bir ekonomik mucizenin ortaya çıkmasında etkili olan faktörleri şu şekilde sıralamak mümkündür.⁶²

- Yunan vergi sisteminin söz konusu dönemde özel kesim yatırımlarını özendirici nitelikte olması,
- 1973 yılına kadar endüstriyel ilişkilerin ve sendikal faaliyetlerin devlet kontrolünde olması, fazla çalışma ve üretkenliğin ödüllendiriliyor olması,
- İzlenen para politikalarının istikrarlı olması,
- Mali politikalarda kararlı davranılması,
- Kaynak dağılımının piyasa mekanizması içinde arz ve talep yasalarına dayalı olarak gerçekleşmiş olması,
- Bankacılık sektörünün verimli yatırımları finanse etmiş olması,
- Özel sektör hizmetlerinin daha disiplinli olmasıdır.

⁶¹ Serdar, a.g.e., ss.37-38.

⁶² Özsoy, Onur (2000), “Yunan Ekonomisi’nin Stratejik Analizi”, Stratejik Araştırma ve Etüdler Milli Komitesi, Ankara Üniversitesi Basımevi, s.23

III.BÖLÜM

DEMOKRASİYE GEÇİŞ VE AB ÜYELİĞİNE HAZIRLIK

3.1. 1974 SONRASI EKONOMİK İSTİKARSIZLIK SÜRECİ

1974 yılında Yunan ekonomi ve siyasetine bir kurtarıcı olarak Başbakan olan Karamanlis, tüm siyasi becerilerinin sınanacağı bir krizin içerisinde kendisini bulmuştur. Bu tarihte Türkiye ve Yunanistan savaşın eşiğine gelmiş ve bu durum sivil otoriteye olan desteği ve güveni de bir hayli azaltmıştır. Fakat Cunta idaresinin bu döneme kadar yapmış oldukları göz önüne alındığında halkın bu yönetime olan desteği tamamen bitmiş ve Karamanlis hükümetine giderek artan halk desteği ise demokrasiye geçişi hızlandırmıştır. Bu dönemde Karamanlis'in her şeyden önce çok önemseydiği konu Türkiye ile olan savaş olasılığını ortadan kaldırmak olmuştur. Çünkü olası bir savaşın tekrar Yunanistan'ı istikrarsızlığa sürükleyeceğini ve Demokrasiye geçişi aksatacağını Karamanlis'te çok iyi bilmektedir. Buna rağmen, iki taraf arasında yapılan barış görüşmelerinden bir sonuç alınamayınca Türkiye Kuzey Kıbrıs'taki işgal alanını genişletmiştir. Yine de Karamanlis bu yaşanan bunalıma askeri bir çözüm getirmekten yana olmadığını açıkça ortaya koymaktan geri durmamıştır. Uygulamış olduğu sömürge politikalarıyla Kıbrıs sorununu kendi yaratmış bulunan ve Yunanistan ile Türkiye'nin yanında 1960 anayasal antlaşmasının garantörü olan İngiltere, bu içinden çıkılmaz durumdan elini tümüyle çekmiş ve oluşan bu olumsuz durumu izlemekle yetinmiştir. Kıbrıs'ta ise saldırının açtığı yaralar, 200 bin kadar Yunanlının Adanın güneyine kaçmasına ve ABD büyükelçisinin öldürülmesine varan şiddetli gösterilere yol açmıştır. Baskıcı bir Dikta yönetimi altında yaşamak ve Kıbrıs felaketinde gerek Yunan halkı gerekse Yunan yöneticilerin yaşadığı deneyimler, Karamanlis'in gücünü daha da çok artırmaya vesile olmuştur. 1974 yılının Kasım ayında Dikta Yönetiminin düşmesinden dört ay sonra seçimler yapılmıştır. Karamanlis'in "Yeni Demokrasi Partisi"(darbe öncesi Radikal Ulusal Birlik Partisi) "Ya Demokrasi ya Tanklar" sloganıyla girmiş olduğu seçimlerden % 54 oy alarak başarılı olmuştur. 1974 seçimlerinde Andreas Papandreu'nun ileride yapacaklarının habercisi olan "Pasok Partisi" de oyların %14'nü

olarak hiçte azımsanmayacak bir başarı elde etmiştir.⁶³

Seçimlerden sadece bir ay sonra Monarşinin geleceği konusunda bir halk oylaması yapılmış ve bu yapılan Referandum da halkın % 30 u Monarşiden yana oy kullanırken, kalan % 70'lik kesim ise Cumhuriyetten yana oy kullanmıştır. Yunanistan'da Monarşinin, 1.Dünya Savaşında ki ulusal bölünmeden sonraki otuz yıllık dönem boyunca sürekli olarak istikrarsızlık kaynağı oluşturduğu bilinmektedir. Bu referandumun adil sonuçlarıyla birlikte, Karamanlis hem kendi otoritesini sağlamlaştırmış hem de Monarşiye ve bu yönetim yapısının ortaya çıkardığı istikrarsızlığa nihai çözümü bulmuştur.⁶⁴

1974 sonrası dönemde (1967-1974 yıllarında yaşanan cunta dönemi son bulup Yunanistan'ın Cumhuriyetle tanıştığı dönem), Yunanistan'da pek çok sosyal ve politik anlamda değişim meydana gelmiş ve devlet toplum üzerindeki gücünü artırmıştır. Yunanistan da devletin bu gücünün artması, 1974 krizinde diğer kapitalist ülkelerde sosyal harcamaların ve sosyal devlet yapısının azaltıldığı ana denk gelmiş ve başlamıştır. Ancak, 1974-1985 yılları arasında petrol krizinin ve işçi maliyetlerinin getirdiği yükün artması nedeniyle, birçok sektör ekonomik aktivitelerini özel ya da yabancı sermayeye terk etmek zorunda kalmıştır.⁶⁵

1974–1980 yılları arasında iktidara gelen hükümetler bir yandan uluslararası piyasalarda yaşanan petrol şokunun yarattığı tahribat ile uğraşırken, diğer yandan ise Cunta idaresinin ortaya çıkardığı sosyal ve iktisadi sorunları bertaraf etmek durumunda kalmışlardır. 1974 yılında iktidara gelen Karamanlis'in önünde gerek AET'nin üyelik anlamında gerekli gördüğü şartları sağlamak, gerekse sosyal ve ekonomik anlamda gerçekleştirmesi gereken reformlar bulunmaktadır. Bunlar;

⁶³ Clogg, a.g.e., ss. 207-208.

⁶⁴ Clogg, a.g.e., ss. 207-210.

⁶⁵ Patronis, Vassilis, Liargovas, Panagiotis, (2004), "Economic Policy in Greece 1974-2000: Nationalization, State Intervention or Market Forces?", *Entreprises Et Histoire*, No.37, Pages.120

- Cunta döneminin ortaya çıkardığı iş ve çalışma hayatı üzerindeki tahribatı düzeltmek
- Eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik gibi alanlarda reformları gerçekleştirmek
- Rekabet gücünü kaybeden sanayi sektörünü tekrar dünya ile yarışır hale getirebilmek
- Artan Bütçe açığı, cari açık ve kamu borcunun önüne geçebilmek⁶⁶

olmuştur.

1974-1980 arası dönemde Yunanistan devletinin makroekonomik göstergelerine kısaca bakılacak olursa, bu dönemde ülkede Reel GSYİH ortalama %3,5 olarak gerçekleşmiştir. Bu büyüme oranı ile Yunanistan 1953-1973 yılları arasında yakaladığı ekonomik büyüme mucizesinin bir hayli gerilerine düşmüştür ve bu azalma 1981 yılı AB üyeliğinden sonra da devam etmiştir. 1973 yılında yaşanan Petrol Şoku sonucu ülke %3,6 küçülme yaşarken, 1975 yılında toparlanmaya başlayan ekonomi 1979 yılında 2.Petrol Şoku sonucu yine küçülme yaşamıştır. Verimlilikteki artış % 1,7 gerçekleşirken, istihdam artışı ise % 0,7 olarak gerçekleşmiştir. Yatırımların GSYİH içindeki oranı % 25,3 olmuştur. İşsizlik oranı %1,9 iken, cari işlemler açığı %-3,3,bütçe açığı ise %-2,2 olmuştur. Son olarak Kamu borcunun GSYİH'ya oranı % 23,5 ve enflasyon oranı %17,5 olarak gerçekleşmiştir. (Tablo 2). 2.Petrol Şokunun ardından artan Kamu borcu ve Enflasyon oranları 1981 AB üyeliğinden sonrada artmaya devam etmiştir.⁶⁷

⁶⁶ EC,“European Economy” European Commision 2004 review Main indicators Greece 1961-1996 .

⁶⁷ Euclid Tsakalotos (1998), “The Political Economy Of Social Democratic Economic Policies: The PASOK Experiment In Greece”, Oxford Review Of Economic Policy, Vol. 14, No. 1

Tablo 2: Yunanistan'ın Makroekonomik Göstergeleri (1974-1980 ve 1981-1989)

	Reel GSYİH Artış Oranı	Verimli lik Artışı	İstihdam Artışı	Yatırım (GSYİ H %)	İşsizlik	Cari Açık	Bütçe Açığı	Kamu Borcu	Enflasyon
1974-1980	3,5	1,7	0,7	25,3	1,9	-3,3	-2,2	23,5	17,5
1981-1989	1,8	1,1	1,0	21,1	7,1	-4,3	-9,7	45,7	18,9

Kaynak: Euclid Tsakalotos, (1998), "The Political Economy Of Social Democratic Economic Policies: The PASOK Experiment In Greece", Oxford Review Of Economic Policy, Vol.14, No. 1

1974 sonrası dönemde ekonomik anlamda açıklanması gereken ilk gerçek ise, bu dönemde pek çok sektörün kötüleşiyor olmasıdır. 1973 yılından 1979 yılına kadar, yıllık GSYİH büyüme oranı, 1973 yılı öncesi döneme göre, % 3,5 ile daha düşük gerçekleşmiştir. Fakat bu oran 1974 resesyondan sıkıntı çeken Batı Avrupa'nın performansından daha iyi durumdadır. Bu döneme kadar, Reel büyüme oranı, nominal büyüme oranından daha yüksek olmuş, bu yüzden kara (vergilendirilmeyen) ekonomide büyüme 1970'ler de resmi GSYİH' nın %20 si, 1988 de yaklaşık %30'u ve 1990'ların sonunda ise %37 olarak gerçekleşmiştir. Bu tür ekonomilerin büyük görünmesinin nedenleri ise, vergi sisteminin karmaşıklığı ve vergi dairelerinin etkisizliğinde görülmektedir.⁶⁸ Ancak bu ekonominin büyüklüğü, 1988 den önce bile Yunanistan'ın performansının Batı Avrupa standartlarından düşük olduğu gerçeğini değiştirmemektedir.

1974'ten itibaren ekonominin zayıf performansı, büyüme öncesi koşulların ortadan kaybolmasıyla kısmen de olsa açıklanabilmektedir. Büyük şirketlerle olan iyi ilişkiler, aşırı düşük ücret düzeyi ve düşük çiftçi gelirleri, koruyucu tarifeler, uluslararası ekonomideki artan büyüme gibi faktörler yatırımcıyı güney ve batı Avrupa'nın gelişmiş ekonomilerine doğru yöneltmiştir. 1974'ten sonra özellikle dikkat edilmesi gereken şey, yabancı ve iç yatırımda meydana gelen dikkat çekici azalma olmalıdır. 1974'ten itibaren,

⁶⁸Economist (1999), "Citing a report by the Institute of Economic and Industrial Research", www.economist.com.

özel yabancı yatırımlar azalırken, 1994’e kadar bu eğilim devam etmiş ve bundan sonrada çok az bir artış eğilimi göstermiştir. Sonuç olarak, Gayri safi sabit sermaye bileşimi 1951-1973 arasındaki dönemde altı kat artarken, bu oran 1973 -1985 arası dönemde altıda bir oranında azalma göstermiştir. Tüm kaynakların toplam yatırımı 1950-1973 arası dönemde yılda ortalama % 7,9 artarken, 1973-1985 arası dönemde ortalama %1,6 artarak azalmıştır.⁶⁹

1973-1990 dönemi ise yatırımlardaki azalmanın zirve yaptığı dönem olurken, bu dönemde ki azalma OECD ülkelerinin 1968-1973 dönemindeki yaşadığı azalmadan çok daha fazla olmuştur. GSYİH’nın yüzdesi olarak özel yatırım 1971-1975 yıllarında %18,9 dan, 1986-1990 arasında % 12,5’e gerilemiştir. Aynı periyotta Kamu yatırımları ise % 8 den % 4,5’e gerilemiştir. 1973 yılından sonra yabancı yatırımın gerilemesi Yunanistan’ı sınırlandırmamaktadır. Çünkü Kostas Vergopoulos’un belirttiği gibi; gelişmiş ekonomilerden sermaye akışı, 1970’lerin ortaları ve 1990’ların başı arasında, güney ve batı Avrupa’nın gelişen ekonomilerine aktarılmıştır. Uzun dönemli azalan yatırımlar, ekonomide öngörülebilir birçok etkiye sahiptir: yüksek derecede ithalata bağımlılık, geri kalmış teknoloji, düşük verimlilik, düşük karlılık ve son olarak tüketim ve ücretlerde düşük büyüme oranlarıdır.⁷⁰

Ekonominin çeşitli branşlarında verimlilikteki büyüme oranı, 1973 ten sonra azalmış ve 1985 ten 1996’ya kadar AET’nin en düşük seviyesinde gerçekleşmiştir. 1990-1991 arasında Sabit sermaye getiri oranı ise AET’de dip noktayı bulmuştur. Ortalama reel ücret 1982-1990 arası dönemde % 7,5 kadar artarken, bu artış oranı AET’de %11,5 olmuştur. 1974’ten sonra yabancı yatırımların azalması özellikle imalatta kendini olumsuz olarak göstermiştir. Stavros Thomadakis’in “1980’lerde AET’nin altyapı için sağladığı sübvansiyonlar dengeli bir şekilde artıyordu.” tezi pek de gerçeği yansıtmamaktadır. (Aslında, 1980’lerin ikinci yarısında bu sübvansiyonlar çok keskin bir şekilde artış sağlamıştır). Bu AET yatırımlarının, önceki yabancı yatırımları yerinden

⁶⁹ Close, a.g.e.168

ettiği ve aynı sektörlerdeki benzer amaçlara adandığı sanılmaktadır. Gerçekte bu yatırımların çoğu yolsuzlukla israf edilmiş ya da hükümetin popülist çalışmalarına feda edilmiştir.⁷¹

Yatırımların azalmasının açık sebeplerinden birisi, 1974-1982 yıllarında sanayideki verimliliğin azalmasıdır: Batı ekonomilerindeki pazarın azalması, diğer AET ülkelerine karşı tarifelerin azalması, enerji ve teknoloji gibi ithalat ürünlerindeki fiyat artışlarının bir sonucu olarak sanayideki verimlilik azalmıştır. Yunan sanayisi, Portekiz ve diğer gelişen ülkeler gibi çoğunlukla ithalata bağımlıdır ve bu yüzden fiyat artışlarına karşı hassastır. Bu hassasiyet 1970'lerde ve 1980'lerin başında uluslararası enflasyondan dolayı son derece büyük olmuştur. Uluslararası petrol fiyatlarındaki ikinci bir artış ve arkasından gelen 1980-82 arasındaki uluslararası durgunluk, 1974'ten sonraki krizin etkilerinin tekrarlanmasına yol açmıştır: Yunan sanayi ürünlerinin yabancı pazarında bir daralma ve ithalat ürünlerinin fiyatlarında büyük bir artış olmuştur. Daha sonra 1980'ler sırasında imalat, işçi maliyeti düşük Avrupa ülkelerine gittiği için Yunanistan sanayileşmeyi batılı gelişmiş ekonomiler ile paylaşmak durumunda kalmıştır.⁷²

Tablo 3: Yunanistan'ın Sektörel Görünümü (GSYİH %)

	1974-1976	1977	1978	1979	1980
Tarım	17,0	14,7	15,2	13,9	15,8
Sanayi	27,1	27,4	26,9	28,1	27,7
Hizmetler	55,9	57,9	57,9	58,0	56,5

Kaynak: Kızıltan, Alaattin, (1991),''Yunanistan, İspanya ve Portekiz'in Topluluğa Giriş Öncesi Ekonomik Göstergelerinin Türkiye Ekonomisi İle Karşılaştırılması'', Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Yunanistan ekonomisinin sektörel anlamda görünümü Tablo 3'de görülmektedir. 1974 yılından sonra tarım'ın GSYİH içindeki payı kısmen azalırken sanayi ve

⁷⁰ Close, a.g.e., s.169.

⁷¹ Close, a.g.e., s.170.

⁷² Close, a.g.e., s.171.

hizmetlerde çok az da olsa bir artış görülmektedir. Tarım'ın GSYİH içindeki payı bu tarihlerde ortalama % 15 olurken, sanayi'nin payı % 27, hizmetlerin payı ise %57 olmuştur.

1970'ler sırasında imalatın GSYİH'ya olan katkısı bir hayli değişmiş ve 1960'ların seviyesine gerilemiştir. 1971'de bu oranın %21 den 1993'te % 16,9'a gerilediği görülmektedir. 1977'den 1994'e kadar sanayi şirketlerinin toplam varlıkları % 18,3 kadar azalırken, üretim %19,3 azalmıştır. GSYİH'ya inşaat sektörünün katkısı 1971'de %9,7'den 1993'te %5'e düşmüşken, Tarımın katkısı %15,5'ten %11,9'a gerilemiştir. Çoğunlukla devlet yönetiminin ve bankaların büyümesinden dolayı, Hizmet sektörünün GSYİH'ya katkısı 1971'de %41,4'ten 1993'te %53'e artmıştır. 1990'ların ikinci yarısında AB sübvansiyonlarının bir sonucu olarak İnşaat sektörünün önemi tekrar artmıştır.⁷³

Ekonominin düşük performansı, geleneksel ticaret açığı yüzünden çok ciddi olmuştur. Bu açık 1950'lerden 1970'lere kadar küçülme eğilimindeyken, 1980'lerden itibaren tekrar genişlemiştir. 1985 yılında ihracat, ithalatın %58'i ve 1995'te %42'si olmuştur. Bu yüzden tüketim talebini ve yatırımı herhangi bir artırma çabası, ithalatın oransız bir şekilde artması ile sonuçlanmıştır. 1974 yılında olduğu gibi görünmez kazançlar ticaret dengesi açığını gizlemede başarısız olmuştur. Bu yüzden cari işlemler açığı artarak genişlemiştir ve 1999'da GSYİH'nın yaklaşık %5'i ve 2000 yılında %7'si olarak artma göstermiştir. 1990'lı yıllarda hükümetlerin aşırı bir şekilde başvurduğu yabancı borç sonucu ödemeler dengesinde de gerileme görülmüştür. Çünkü Avrupa Komisyonu Yunanistan bankasının devlete düşük faizle kredi vermesini yasaklamaktadır. Ödemeler dengesinde AET'nin kredi ve sübvansiyonları geçici olarak çözüm sağlasa da, devlet tekrar yabancı borç bulmak zorunda kalmış ve bu durum gelecek dönemlerin istikrarsızlığının bir işareti olmuştur. 1980'lerde AET ülkelerine son tarifeler kaldırıldığından, AET ithalatının yoğunluğu sonucu ticaret açığı artmıştır.

⁷³ Tsaliki, a.g.e., s.6.

Yunan sanayisinin ve tarımının ilkin bu rekabet ile yüzleşmede kötü donanımlı olduğu bilinmektedir. Bu durumdan imalat endüstrilerinin çoğu sıkıntı çekerken, 1980-87 yılında Yunan pazarının yaklaşık % 5'i yabancı rakiplere karşı kaybedilmiştir. Bu rekabetten tarımda; buğday, et ve günlük ürünler özellikle olumsuz etkilenmiştir. Bu yüzden tarımda önceki dönemlerde elde edilen ticaret fazlaları, 1986 yılından itibaren açığa dönüşmüştür.⁷⁴

Gelişmiş batılı ekonomilerde sanayileşme, yüksek teknolojikli hizmet sektöründeki verimliliğin artmasına ve iyi ücret ve statülü işlerin gelmesine eşlik etmektedir. Böylesine bir gelişme Yunanistan da yavaş gerçekleşmiş, teknolojik olarak geri kalmış ve 1999'da AB içerisinde teknolojik hizmet verimliliğinde en geride kalmıştır. Kamu sektöründeki işlerin faydaları ise adil olmayan bir şekilde dağıtılınca kamu atıl durumda kalmıştır. Vergi sisteminin yapısı ve geleneksel etkinsizliği tepki toplayan yollar ile finanse edilmiştir.⁷⁵

Yunan Demokratikleşme Sürecinin yaşandığı dönemin perde arkasında ise Türkiye ile süregelen gerginlikler yer almaktadır. Ege Denzinde ki "Kıta Sahanelığı Sorunu" (ve burada bulunabilecek olan petrol ile ilgili hakları kimin elde edeceği), Yunanistan'ın Türkiye'ye yakın adaları silahlandırması, Ege'deki hava trafiğinin kontrol edilmesi (Fır Hattı) ve Yunanistan'ın Ege Denzini bir Yunan Denizi haline getirmeye çalışması gibi konular Türkiye ile Yunanistan arasında ki anlaşmazlıkları meydana getirmiştir. Karamanlis her zaman ikili ilişkilerde Kıbrıs konusunun sorun oluşturmayacağını söylediye de, Kuzey Kıbrıs'ın Türkiye tarafından işgal edilmesi, iki NATO müttefiki arasında ki ilişkileri daha da kötüleştirmiştir. Yunanlıların, Türkiye'yi bir tehdit unsuru olarak görmeleri oldukça ciddi ekonomik sonuçları da beraberinde getirmiştir. Çünkü silahlı güçlere ayrılan harcamalar bütçe giderlerinin neredeyse beşte birini bulmaktadır. Silahlanmaya ayrılan bu harcamaların büyük çapta olması ise, sağlık, eğitim ve altyapıya yönelik yatırımların gerçekleştirilmesini büyük oranda

⁷⁴ Close, a.g.e., ss.172-175.

etkilemektedir. 1940'ların baş belası, 1950 ve 1960'lar da uygulanan sağduyulu para politikalarıyla güçlükle önü kesilebilen enflasyon, Cuntanın son yıllarında tekrar Yunan ekonomisinde büyük bir sorun oluşturmuştur. Yeni Demokrasi Hükümeti, Bankalar ve diğer kuruluşları devlet çatısı altında toplayarak, zaten kalabalık olan Kamu görevlisi sayısını daha da artırmış ve sonuçta bu durum ülkede ekonominin giderlerinin artmasını ve bürokratik hantallaşmayı da beraberinde getirmiştir.⁷⁶

1974 yılından sonra, tarımdaki yatırımlarda da ayrıca azalma görülmektedir. Yatırım, 1987'ye kadar 1973 seviyesinin %40'ı olarak gerçekleşmiştir. Toplam yatırım oranı olarak hızlı bir şekilde azalma meydana gelmiştir. Sonuç olarak, 1980'ler ve 1990'larda tarımın ekonomik büyümeye katkısı çok az olmuştur. Bu dönemde AET rekabetine daha fazla sermaye yönlendirilmiştir. Buğday ve et üretimi azalırken, taze sebze ve meyve üretimi artmış ve kuzey Avrupa'ya ihraç edilmiştir. Mahsul ürünlerin artışında kooperatiflerin de etkisi bir hayli fazla olmuştur. Yapılan yapısal reformlar sonucu çiftçinin devlete olan bağlılığı artmış ve emekli maaşlarındaki artışlar ile çiftçinin geliri artırılmıştır. Ortak Tarım Politikası (Common Agricultural Policy:CAP) ile AET, tarım için fiyat desteği sağlanmıştır. 1990'ların sonuna kadar; AET sübvansiyonları, çiftçi gelirinin %45'ini oluştururken bu yardımlardan bazı üreticiler (pamuk gibi) oransız olarak yararlanmışlardır. AET gelirleri üretimi teşvik etmediğinden dolayı, bu gelirler çiftçiler tarafından büyük oranda tüketim ve gayrimenkul için harcanmıştır. AET'nin fiyat desteği anlamındaki bu yardımları bu ölçüde devam etmemiştir. Çiftçiler ürünleri depolama yaptıklarından dolayı 1980'lerin sonlarından itibaren fiyat desteği azaltılırken, 1992'deki CAP reformundan sonra da azalmaya devam etmiştir. 1990'ların sonlarına kadar tarım alanında yapılması gereken reformlar göz ardı edilmiş, kooperatiflerin etkisizliği sonucu ise tarım sektöründe verimlilik azalmıştır. 1997'de Yunanistan'ın, Mesleki Eğitime sahip hiç çiftçinin olmadığı tek Avrupa ülkesi olduğu dikkat çekici olmaktadır. Nispeten az olan Yunan tarımsal üretimi (örneğin zeytinyağı) dışarıya pazarlanmıştır. Yunanistan çiftçisi organik tarımı

⁷⁵ Close, a.g.e., ss.171-173.

geliştiremediğinden ve sürdürülebilir tarıma yönelik arazisi az olduğundan (AB içerisinde sonuncu), AB sübvansiyonlarından yararlanma da ve onu artırmada başarısız olmuştur. Bu anlamda temel suçlunun tarım bakanlığı personelinin atıl kalmış olması olduğu söylenebilir.⁷⁷

Bu dönemde Çiftçilerin sayısı azalmaya devam etmiştir. 1981'deki tarımda sektörde istihdam edilen işgücü %30,9'dan 1997'ye kadar %17,8'e gerilmiştir. Bu çalışanların içinde 55 yaş üstü olan çiftçilerin oranı %36 iken bu oran AB'de %30 dur. Ortalama reel gelir 1970'lerin sonları ve 1980'lerin başlarında güçlü bir şekilde büyüyorken, 1990'ların ikinci yarısındaki durgunlaşmadan önce yaklaşık on yıl bu gelir azalmıştır.⁷⁸

⁷⁶ Clogg, a.g.e.,s.213-218

⁷⁷ Close, a.g.e.173-174

⁷⁸ Kathimerini,(1995), "Agriculture in the EU.Statical and economic information, 2000."eu.website

IV.BÖLÜM

YUNANİSTAN'IN AB ÜYELİĞİ ve KRİZ ÖNCESİ DÖNEM

4.1. AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİĞİ'NİN EKONOMİK VE SİYASİ YANSIMASI

Karamanlis ve hükümetinin en çok öncelik verdiği ve enerji harcadığı konu şüphesiz Yunanistan'ın Avrupa Ekonomik Topluluğuna kabul edilme sürecini hızlandırmak olmuştur. Avrupa Ekonomik Topluluğuna katılım sürecinde 1961 yılında yapılan üyelik anlaşması, Yunanistan'ın en erken 1984 yılında Tam üyeliğe kabul edileceği anlamına gelmektedir. Türkiye tarafından yapılan tehditlere karşı kendisine siyasal anlamda bir koruyucu müttefik arayan ve AB'nin bu anlamda koruyuculuğu üstleneceğini düşünen, kırılgan demokratik düzeni ve ekonomik gelişmeyi de sağlamlaştırmayı uman Karamanlis, bu tam üyelik sürecini daha da çabuklaştırma niyetinde olmuştur. İleride üyeliğin sağlayacağı ekonomik yararların önemi fark edilecek idiyse de, bunun üzerinde o zaman çok fazla durulmaması dikkat çekicidir.⁷⁹

Karamanlis Dönemine damgasını vuran dış politika uygulamalarının bir başka boyutunu da, kendisinin çokça cazip gördüğü "Balkanlara açılmak" oluşturmaktadır. Bu girişimin bir diğer amacını ise Ege ve Kıbrıs davasında destek aramak olduğu söylenebilir. Ülkenin bağımsızlıktan sonraki tarihine damgasını vurmuş olan dış politika konularının iç sorunlara göre önceliği, seçimlerin anayasanın öngördüğü tarihten bir yıl önce, 1977 yılında yapılması kararına da yansımıştır. Seçim sonuçları bir ölçüde, Karamanlis'in ülkedeki siyasi dengeyi yeniden kurmadaki başarısının kurbanı olduğunu gözler önüne sermektedir. Yeni Demokrasi Partisi'nin oy oranı bir önceki seçimlere göre 12 puan gerileyerek %42 olarak gerçekleşmiştir. 1974 seçimlerinin şaşırtıcı yanını ise, Papandreu'nun partisi Pasok'un oy oranını neredeyse ikiye katlayarak % 25 e çıkarması olmuştur. Parlamento da altmış sandalyesi bulunan Pasok artık resmen muhalefette ki

⁷⁹ Clogg, a.g.e., s.217.

yerini almıştır.⁸⁰

Bu seçim sonuçları Yunan Halkının, Karamanlis hükümetinin gerek iç politika da gerekse dış politika da yaptıklarını kısmen de olsa beğenmediğini göstermektedir. Kuruluşu 1974 kadar yakın bir geçmişe dayanan Pasok'un elde ettiği sonuçlar gerçekten de etkileyici olmuştur. Aşırı sol dışında ülke çapında örgütlü bir yapılanmayı gerçekleştiren ilk parti, demokratik olduğu pek söylenemese bile, Pasok' tur. Her ne kadar 1950'ler ve 1960'larda partisinin imajını lekeleyen öğeleri örgütten uzaklaştırmayı ve Yeni Demokrasinin vermiş olduğu sözü tutarak gerçekten çoğulcu saydam bir siyasi düzene geçmeyi başardıysa da, parti örgütünü çağdaştırma ve demokratlaştırma, sağlam bir ideolojik taban oluşturma çabaları yetersiz kalmıştır. Yeni Demokrasi'nin 1979'daki ilk parti kongresinde "radikal liberalizm" politikasını benimsemesi Karamanlis destekçilerinin büsbütün aklını karıştırmış ve başlıca hedefi olan AET'ye üyelik konusunu kesinleştiren Karamanlis, pek çoklarının beklediği gibi, 1980 yılı mayıs ayında meclisten anayasanın belirlediği asgari sayısal desteğin (180 oy) yalnızca üç fazlasını alarak Cumhurbaşkanlık görevine seçilmiştir.⁸¹

Karamanlis'in Cumhurbaşkanı oluşunun, Pasok'un ilerleyişinde birtakım avantajlar doğurabileceği düşünülmüştür. Bu amaçla, Pasok'un daha önceleri vurgulanan sınıf tabanlı, Marksist bir parti olduğu söylemi sessizce terkedilmiş ve sosyalist kimlikte bir yana bırakılmıştır. Pasok'un "ayrıcalıklı olmayan" kesimin çıkarlarını "ayrıcalıklı" olanlara karşı koruyacağı belirtilmiştir. Yine Pasok'un zaferinin dış politikada herhangi büyük değişikliğe yol açmayacağı konusuna dair benzer güvenceler verilirken Papandreu, kurumsal olarak özgür bir devlet olan Yunanistan'ın tarihine damgasını vurmuş "bağımlılık döngüsünü" kırma kararlılığıyla birlikte köklü bir değişim projesine sarılmıştır. Pasok'un sloganı olan "ALLAGÍ (değişim)" sözcüğü adı altında projelerini yürütmeye başlamış ve Yeni Demokrasi, Pasok'un muhalefetine

⁸⁰ Clogg, a.g.e., s.219.

⁸¹ Clogg, a.g.e., ss.219-221.

karşılık verme de yetersiz kalmıştır.⁸²

Ülkenin seçim tarihinde bugüne dek en çok para akıtılan kampanya da çok büyük miktarlarda kaynak harcanmıştır. Kendisini destekleyen gazetelerin satışının, Yeni Demokrasi yanlısı basın tirajına göre iki kat artması Pasok'un büyük bir üstünlük elde etmesini sağlamıştır. 1981 yılında ekim ayında seçimler yapıldığında, Pasok yanlısı bir gazetenin deyimiyile, "kutsal gün" gelip çatığında, Pasok'un bir kez daha oylarını ikiye katlayarak, oy oranını % 48'e çıkardığı görülmüştür. Bunun tam tersi olarak Yeni Demokrasi partisinin oy oranı ise bir önceki seçimlere göre %42 den %30'a gerilemiştir. Bu da 1981 de yeni iktidarın Pasok olduğunu göstermiştir. İktidarın sağın elinden merkez sola pürüzsüz bir şekilde geçişi, Yunanistan da siyasal sistemin giderek olgunlaştığının ve darbe sonrasında sağ kesimin kendisini çoğulcu demokrasiye adadığının göstergesidir, ya da öyle görünmektedir. Denilebilir ki, politik sistem 1960'ların ortalarında tayin edilen, ve 1967 askeri darbesiyle zorla alıkonulduğu yola 1981 seçimleriyle birlikte geri dönmüştür.⁸³

1 Ocak 1981 tarihinde AB üyeliği ile birlikte hem siyaset hem de ekonomi alanında yeni bir dönem başlamıştır. Bütçe açığı, kamu borç stoku, kamuya ait şirketlerin bütçeye getirdiği yük, yabancı yatırımların ülkeye istenen düzeyde çekilememesi en önemli sorunlar olarak görülmektedir. 80'li yıllarda kırılan ekonomik yapının devam etmesi nedeniyle 1985 yılında iki yıllık bir istikrar paketi için AB'den 1,7 Milyar ECU kaynak sağlanmış; ancak bu iki yılsonunda da istenen düzeyde başarı sağlanamamıştır.⁸⁴ Tablo 4'de ki Yunanistan'ın makro göstergelerine baktığımızda, 1981 yılından sonra kamu borcunun giderek arttığı görülmektedir. 1981 yılında kamu borcunun GSYİH'ya oranı % 27 iken bu oran 1990 yılına gelindiğinde % 90'ı bulmuştur. Bu durumda AB üyeliğinin oluşturduğu olumsuz etki görülmektedir. Yine 1980-1990 arası dönemde enflasyon hiç % 20'nin altına düşmezken, işsizlik oranı da

⁸² Clogg, a.g.e., s.222.

⁸³ Clogg, a.g.e., ss.223-226.

bazı yıllarda %8'i bulmuştur. Ayrıca, bu dönemde AB üyeliğinin ilk dönemlerinde yaşanan olumlu hava ile birlikte üretim ve yatırımlarda ki artışa bağlı olarak büyüme gerçekleşmiştir. 1981 yılında % 0,1 büyüyen Yunanistan, 1988 yılında bu oranı %4,5'a çıkarmasını bilmiştir.

Tablo 4: Yunanistan'ın Makroekonomik Göstergeleri (1980-1990)

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
GSYİH Büyüme	0,1	0,4	0,4	2,8	3,1	1,6	-0,5	4,5	3,8	0,0
Üretimde Artış	-2,7	1,3	-0,7	2,5	2,4	1,4	-0,4	3,1	3,4	-1,3
İstihdam Artışı	5,2	-0,8	1,1	0,4	1,0	0,4	-0,1	1,6	0,4	1,3
Yatırım / GSYİH	27,4	24,6	25,0	22,8	23,5	22,7	21,1	21,4	22,5	23,0
Cari İşlemler Dengesi (GSYİH %)	-5,4	-4,1	-4,4	-5,2	-8,1	-3,5	-2,2	-1,5	-3,8	-4,3
Kamu Borcu (GSYİH %)	27,1	29,8	34,0	40,9	47,8	48,4	53,3	63,5	66,6	90,1
Enflasyon	24,5	21,0	20,2	18,5	19,3	23,0	16,4	13,5	13,7	20,4
İşsizlik	4,0	5,8	7,9	8,1	7,8	7,4	7,4	7,7	7,5	7,0

Kaynak: Euclid Tsakalotos, (1998), "The Political Economy Of Social Democratic Economic Policies: The PASOK Experiment In Greece", Oxford Review Of Economic Policy, Vol. 14, No. 1

1980'lerin sonuna kadar Yunanistan'ın AET'nin gelişmiş ekonomilerinin gerisine düştüğü aşikârdır ve son zamanlara kadar üye ülkeler arasında kişi başına GSYİH bakımından en düşüktür.⁸⁵ Bu oranlar Yunanistan'ın AB'den gelen sübvansiyonlardan yararlanmada görece başarısız olduğunu kanıtlamaktadır. Yunanistan devletinin bu geri kalmış göstergeleri, 1999 yılında Ekonomik ve Parasal Birlikten

⁸⁴ Yunanistan'ın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye İle Ekonomik-Ticari İlişkiler, (2010), T. C. Atina Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, Yunanistan Ülke Raporu, Ankara.

⁸⁵ The Economist, (2000), "Pocket Europe in Figure", s. 47-49

dışlanmasının göstergesidir ve 12 AB ülkesinden sadece 3 tanesi katılmasına destek vermiştir. 1985 yılından 1998 sonlarına kadar IMF, OECD ve Avrupa Komisyonu gibi uluslararası kurumlar ekonomideki ciddi hataları periyodik olarak raporlamışlar ve Yunanistan'ı ekonomik rekabette işgücü verimliliği açısından Avrupa liginin en altına koymuşlardır. 1980'lerin sonunda pek çok yılda ekonomi kötümser olarak görülmektedir. Ekonomi; düşük yatırım ve büyüme, devlet sübvansiyonlarına bağımlı, yüksek finansman açığı, yüksek enflasyon ve zor kredi bulabilen bir kısır döngü olarak karşımıza çıkmaktadır.⁸⁶

Tablo 5: Yunanistan'ın Makroekonomik Göstergeleri (1990-2000)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
GSYİH (Büyüme)	0	3	1	-2	2	2	3	4	4	3	4
Enflasyon	21	20	15	14	11	10	8	6	5	4	2
İşsizlik	7	8	8	9	9	9	10	10	11	12	11
Kamu Borcu (GSYİH %)	-	-	-	-	-	105	107	103	101	102	119
İthalat (GSYİH %)	25	24	24	23	22	23	23	23	26	28	35
İhracat (GSYİH %)	15	14	15	14	14	14	14	16	16	19	24
Sabit Sermaye Yatırımı(GSYİH%)	25	25	23	22	20	20	21	21	24	25	25

Kaynak : WDI

Makro değişkenlerdeki performans AB üyeliği sonrasında Yunanistan'da ciddi değişimler yaşandığını göstermektedir. AB'den sağlanan fonlar ekonomiye büyük katkı sağlamış ve sağlamaya da devam etmiştir. Tablo 6'da AB tarafından Yunanistan'a sağlanan mali yardımların GSYİH içindeki payı gösterilmektedir. Tablo 6'ya

⁸⁶ Close, a. g. e., s.169

baktığımızda, AB üyeliğinin ilk dönemi 1981 yılında % 0,4 olan bu yardım miktarı, artarak devam etmiştir. 1990'lı yılların başında % 5'lerin üzerine çıkarak ekonomiyeye olan katkısını bir hayli artırmıştır. 1994–1999 arasında AB Topluluk Destek Çerçeve Programı 2. Paketi ile her yıl Yunanistan'a GSYH'sinin % 3,5 ila % 4,0'ü aralığında fon aktarılmıştır. 1981'de AB'ye katılan Yunanistan 1959 yılından (AB üyeliğine ilk başvuru tarihi) 2004 yılına kadar geçen 45 yıllık süre içinde nüfusuna göre AB fon ve finansal kaynaklarından en çok istifade eden ülke konumunda olmuş ve 150 Milyar dolardan daha fazla yardım almıştır.⁸⁷

Tablo 6 : AB'den Yunanistan'a Yapılan Mali Yardımlar (GSYİH %)

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Yardımlar (GSYİH %)	0,4	1,4	2,4	2,1	2,6	3,5	3,6	3,6	4,8	4,4	5,7	5,2

Kaynak:⁸⁸Alogoskoufis, George, (2010), "The two faces of Janus: institutions, policy regimes and macroeconomic performance in Greece", Wiley Blackwell Centre For Economic Policy Research, Erişim: <http://www.jstor.org>

Yunanistan 1 Ocak 2001'de Avrupa Para Birliği'ne dâhil olmuş ve bu tarihten itibaren para ve faiz politikaları Avrupa Merkez Bankası'nca tespit edilmeye başlamıştır. 1990-2000 arası dönemde Yunanistan'ın makro göstergelerine bakarsak, kamu borç stokunun GSYİH'ya oranının % 100'ün üzerinde seyretmeye devam ettiği görülmektedir. Ülkenin Avrupa Para Birliği'ne dâhil olmasından sonra ekonomik büyümenin hızlanarak devam ettiği Tablo 5'te görülmektedir. 1990 yılından sonra Yunan ekonomisi hızla büyümeye başlamıştır. 1990 yılında % 0 gerçekleşen büyüme 2000 yılında %4'ü bulmuştur. Ayrıca, 1990-2000 arasında enflasyonda da iyileşme olduğu tablo 5'te görülmektedir. 1990 yılında % 21 olan enflasyon, 2000 yılında %2'lere kadar gerileyerek tek haneli rakamları bulmuştur. 2001-2005 arasında Avro Bölgesinde ortalama büyüme % 1,4 iken Yunanistan ekonomisi aynı dönemde ortalama

⁸⁷ Yunanistan'ın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye İle Ekonomik-Ticari İlişkiler, (2010), T. C. Atina Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, Yunanistan Ülke Raporu, Ankara.

% 4,4 büyüme göstermiştir.⁸⁹ Bu oranlardan hareketle Yunanistan'ın ekonomisinin iyileşmesinde AB tarafından sağlanan fonların etkisi olduğu söylenebilmektedir. Ancak, AB tarafından sağlanan bu fonların olumsuz tarafları da şüphesiz olmuştur. Özellikle, Yunan Hükümeti tarafından takip edilen genişletici maliye politikaları, gelişmiş ülkelerin ve Avrupa'nın daraltıcı politikalarının tamamıyla dışında gerçekleşmiştir. Yakınsama kriterlerini karşılamak için Birlik tarafından Yunanistan'a verilen mali destek, Bakanlar ve neredeyse tüm alt ve orta düzey gelir grupları tarafından tüketimi hızla yukarıya iten ve yaşam koşullarını iyileştirmek için verilen bir yardım olarak yorumlanmıştır. Bu nedenle verimlilik ve ekonomik rekabet gücünü artırma öncelikli bir konu olmazken gerekli toplumun tüketim alışkanlığı giderek artmıştır.⁹⁰

Papandreu Yönetimindeki Pasok'un iktidarda olduğu dönemde uyguladığı politikaları sıralayacak olursak bunlar;⁹¹

1. İç savaş sonrası doğu bloku ülkelerine kaçmış olan komünistlerin ülkelerine dönmelerine izin verilmiştir.
2. Kilisenin karşı olmasına rağmen, resmi nikâh uygulaması başlatılmıştır.
3. Zina suç olmaktan çıkartılmıştır.
4. Kadınların toplumsal hayattaki konumu iyileştirilmiş ve hakları artırılmıştır.
5. Üniversitelerde demokratikleşmeyi hedefleyen yeni uygulamalara geçilmiştir.
6. Taşra da kültürel yaşamı canlandırmak için çaba sarf edilmiştir. Kırsal alanlarda klinikler, hastaneler ve kültür merkezleri kurulmuş bu durum Pasok'un oy oranını artırmıştır.
7. Pasok muhalefetteyken 'kamulaştırma' sözü vermiştir. Ancak bu politika, kamulaştırılacak yerlerin yüksek oranda kamu bankalarına olan borcu nedeniyle

⁸⁸ Alogoskoufis, George, (2010), "The two faces of Janus: institutions, policy regimes and macroeconomic performance in Greece", Wiley Blackwell Centre For Economic Policy Research, Erişim: www.jstor.org

⁸⁹ Yunanistan'ın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye İle Ekonomik-Ticari İlişkiler, (2010), T. C. Atina Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, Yunanistan Ülke Raporu, Ankara.

⁹⁰ Stavros Katsios, (2006), "The Shadow Economy and Corruption in Greece, South-Eastern Europe Journal of Economics 1", s.61-80

⁹¹ Clogg, a.g.e., ss.223-231.

gerçekleştirilememiştir.

8. Yönetimde merkezîyetçilikten uzaklaşmak istenmiş ancak başarılı olunamamıştır.
9. Geleneksel dış politikada da hiçbir değişiklik yapılamamıştır. Pasok'un muhalefetteyken dillendirdiği NATO ve AET'den çekilme ve Amerikan üslerinin kapatılması konuları, yapılan politikalar ile uyum sağlamamaktadır. Çünkü Yunanistan'ın AET'den çekilmesi, Papandreu'nun da açıkça belirttiği gibi, ülkenin ekonomisine zarar verecektir. Bu sebeple AET'ye üyelik konusunun referanduma götürüleceği vaadi de Pasok tarafından gerçekleştirilememiştir.

Pasok seçimleri kazandığı 1981 yılından beri, yapılan üç büyük seçimde daha en büyük parti olmasını bilmiştir. Pasok 1989 yılında yapılan seçimde ise güç kaybı yaşamıştır.⁹² 1985 yılında yapılan seçimlerin ardından PASOK, kemer sıkma politikasını devreye sokmak zorunda kalmıştır. Bununla hedeflenen, ithalatı azaltıp kamu harcamalarını kısma ve hükümetin gelirlerini artırma yoluyla ülkenin çok büyük dış ve iç borçlarının azaltılmasıdır. Avrupa Topluluğu'nun acil ihtiyaç halinde verdiği borçlardan alınan büyük miktarlarda paralarla desteklenen bu önlemler kamu sektöründe çalışanların toplu olarak greve gitmeleriyle sonuçlanmış ve seçmen tarafında artan bu huzursuzluk muhalefetin de elini güçlendirmiştir.⁹³ 1989 seçimlerinde halkın artan tepkisi sonucu Pasok tek parti olamazken ülkede koalisyon hükümeti kurulmuştur.

Pasok'un iktidarda olduğu 1981, 1985, 1993 ve 1996 yıllarındaki makroekonomik göstergeleri ile önceki dönemlerdeki makroekonomik göstergeleri karşılaştırılmıştır. Bu dönemde göreceli olarak ekonomik performansın azaldığı söylenebilir.

⁹² Euclid Tsakalotos, (1998), "The Political Economy Of Social Democratic Economic Policies: The PASOK Experiment In Greece", Oxford Review Of Economic Policy, Vol. 14, No. 1

⁹³ Clogg, a.g.e., ss.238-245

Tablo 7: Yunanistan'ın Makroekonomik Göstergeleri

	1960-1973	1974-1980	1981-1989	1981	1985	1993	1996
Reel GSYİH	7,7	3,5	1,8	0,1	3,1	-1,6	2,6
Verimlilik Artışı	---	1,8	1,1	-2,7	2,4	-2,0	1,2
İstihdam Artışı	-0,5	0,7	1,0	5,2	1,0	0,9	1,3
Yatırım/GSYİH	24,6	25,3	21,1	27,4	23,5	20,7	21,3
İşsizlik	4,6	1,9	7,1	4,0	7,8	9,7	10,5
Cari İşlemler/GSYH	-2,9	-3,3	-4,3	-5,4	-8,1	-0,8	-3,7
Bütçe Açığı(GSYİH %)	---	-2,2	-9,7	-8,3	-11,5	-13,8	-7,6
Kamu Borcu(GSYİH %)	---	23,5	45,7	27,1	47,8	111,6	112,6
Enflasyon	3,3	17,5	18,9	24,5	19,3	14,4	8,2

Kaynak: Bank of Greece and Greek National Statistical Service.

Bu dönemde ekonomik performanstaki azalmanın sebebi, 1981-1989 döneminde, özellikle Pasok gibi başarılı hükümetlerin seçim odaklı finansman açığına sahip olmasıdır. 1974-1993 yıllarındaki sekiz genel seçimin her birinden önce, bütçe açığı ve cari işlemler açığı artmış ve 1980'lerde ortalama %50'nin üzerinde bir artış olmuştur. Bu uygulamaların toplam sonucu olarak bütçe açığı çok yüksek seviyelere ulaşmıştır. 1990 yılında bütçe açığı GSYİH'nin %19'u olarak zirve yapmıştır. Bu durum ise kamunun AB'nin ortalamasından 6 kat daha fazla borçlanmasına yol açmıştır. Pasok hükümeti ve onun selef ve halefleri kamunun kaynaklarını ve yapmış oldukları borçlanmaları popülist politikalar için harcamıştır (özellikle emekli aylığı ve kamu çalışanlarının maaşlarında artışlar yaşanmıştır). Bu dönemdeki hükümetler uzun süreli büyümeyi cesaretlendirecek, fiziki altyapı ve mesleki eğitim gibi alanları göz ardı etmişlerdir. Ayrıca milli endüstrilerin artan faturalarını ödemek için sürekli fiyat artışları yaşanmıştır. Bu olumsuz koşullar yalnızca 1993 seçimlerinde ki bütçe disiplini ile kırılabilmiştir. Bu anlamda böylesine bir savurganlığın kaçınılmaz etkisi şüphesiz enflasyon olmuştur. 1970'lerde ki enflasyon kısmen yurtdışı faktörler ile açıklanabilse de, 1980'lerde ki enflasyonda yurtiçi faktörlerin etkisi artmış, yurtdışı faktörlerin etkisi ise azalmıştır. 1973-1994 arasında enflasyon oranı ortalama %18 gerçekleşirken, bu oran ile Yunanistan OECD ortalamasının bir hayli üzerinde seyretmiştir. Yalnızca 1995 yılında

çift hanenin altına düşmüş ve hükümetin bütçe açığını azaltma ve ücret artışlarını engelleme çabalarının bir sonucu olarak bu tarihten sonra da azalmaya devam etmiştir.⁹⁴

Enflasyon kötüleşen cari işlemler açığı ile birleştiğinde Drahmi'ye olan güven giderek azalmıştır. Bu durum hükümetin bir adım atmasını gerekli kılmış ve 1953 yılından beri görülmemiş olan, 1983'te bir kez ve 1985'te tekrar Drahmi devalüe edilmiştir. 1980'ler boyunca enflasyon ile savaşmak, 1985'ten sonra da Drahmi'nin değerini korumak için devlet kredi ve para arzını sınırlandırmış ve yüksek faiz oranına gereksinim duymuştur. 1985 yılından sonra devlet yabancı borçlanma maliyetini sürdürmek ve cari açık ve kamu borcunun büyüklüğünden korkan yabancı yatırımcıya güvence vermek için, Drahmi'yi yapay olarak yüksek seviyede tutmayı denemek zorunda kalmıştır. Aşırı değerli Drahmi, ithalatı avantajlı ihracatı ise dezavantajlı yaparak ticaret açığını kötüleştirmiştir. 1980'lerin çoğunda faizler, enflasyondan daha yüksektir ancak 1990'lardan itibaren enflasyon azalmıştır. Para arzı ve kredilerin durumu 1980'ler boyunca azalmaktadır. 1990'larda yüksek faiz oranları, yatırımları devlet tahvillerine yöneltirken, iç üretime yönelik yatırımlardan vazgeçirmiştir. Özellikle küçük şirketler zor bir şekilde krediye ulaşabilmişlerdir. Ekonomik ilerleme için borçlanmanın sınırlandırılması, yalnızca devlet politikasından değil, aynı zamanda bankaların yüksek maliyeti ve rekabet eksikliğinden kaynaklanmaktadır (bankacılık sektörü etkin değildir). Bankacılık sistemi sıra dışı şekilde uluslararası standartlara odaklanmıştır ve hem çok az kredi kurumu vardır hem de 1999 da bankacılık varlıklarının dörtte üçü 5 banka tarafından kontrol edilmektedir. Bu yüzden, bankalar faiz oranlarını hükümetin borçlanma gereksiniminden bile daha yukarıda tutmuşlardır. Örneğin bir borçlu kimse AB'den 3 kat daha fazla faiz ile borcunu ödemektedir.⁹⁵

Bu dönemde Türkiye ile kötü ilişkiler, dışişlerinde ağırlığını sürdürmekte ve tıpkı 1974 yılında Cuntanın düşüşünden sonraki yedi yıllık muhafazakâr iktidar döneminde

⁹⁴ Euclid, Tsakalotos, (1998), "The Political Economy Of Social Democratic Economic Policies :The Pasok Experiment In Greece", Oxford Review Of Economic Policy, Vol. 14, No. 1

olduğu gibi, savunma politikaları Pasok yönetiminde de belirleyiciliğini sürdürmektedir. 1983 yılı kasım ayında Kıbrıs Türk Topluluğu tek taraflı olarak bağımsız “Kıbrıs Türk Federe Cumhuriyetini” ilan etmiştir. Bu durum Türk-Yunan arasındaki olumsuz ilişkileri iyice altüst ederken, yeni kurulan bu devleti resmen tanıyan tek ülke yine Türkiye olmuştur. 1987 yılında ise Türkiye’nin Ege’deki tartışmalı sularda petrol arama girişimi ilişkilerin çok şiddetlenmesine yol açmıştır. Ancak bu kriz Türk Başbakan Turgut Özal’ın ılımlı politikaları sonucu daha büyük sorunlar oluşturmadan çözülmüştür. Bununla birlikte Türk-Yunan ilişkilerinde iyi bir dönem başlamıştır. Yunan ve Türk dışişleri bakanlarının karşılıklı ziyaretlerinden tam 36 yıl sonra Atina’ya ilk kez giden Türk Başbakanı Özal olmuştur. İki ülke arasındaki bu ılımlı hava yalnızca iki yıl sürmüştür ve 1989 da gerginlik yeniden başlamıştır.⁹⁶

Başka hiçbir OECD ülkesinde bu denli yıkıcı bir etkisi olmayan siyasi rüşvet sistemi, ekonomik gelişme önünde bir engel olmuştur. 1945 yılından itibaren hükümetin ekonomiye müdahalesi giderek artmıştır ve bu durum 1974 yılından sonra çok hızlı bir şekilde gerçekleşmiştir. Anti-kapitalist söylemlerin artmasına bağlı olarak Yunanistan da kamunun iş sürecine desteği bir hayli fazla olmuştur. Bu durumdan hareketle Yunanistan da kamu harcamaları çok yükselmiştir. 1980 yılında kamu borcunun GSYİH’ya oranı %30,4 iken, bu oran 1995 yılında %46,7 olarak gerçekleşmiştir. Bu harcamaların çok küçük bir kısmı AET standartlarında eğitim, öğretim, sağlık, sosyal güvenlik ya da Ar-Ge harcamalarında kullanılmıştır. Bu kamu harcamalarının 1995 yılında üçte birlik kısmı borç ödemelerine giderken AET’de bu oran onda bir olmuştur. Kamu harcamalarını diğer büyük kısmı ise çoğunlukla kamu yönetimi ve savunma alanında yapılmıştır. Vergiler ise kaçırılmış ya da adaletsiz olarak dağıtılmıştır. Kamu yönetimindeki yolsuzluk ve verimsizlik, gelişmiş ülkelerden daha güçlü bir şekilde devlet girişimlerinin özelleştirilmesi durumuna yol açmıştır.⁹⁷

⁹⁵ Close, a.g.e., s.176.

⁹⁶ Clogg, a.g.e., ss.233-235.

⁹⁷ Clogg, a.g.e., ss.238-240.

Bu durumda kamu sektörünün boyutuna bakıldığında, 1990'ların ortalarına kadar, devletin sahip olduğu bankalar (özellikle 4 tanesi); mevduatların, banka bonolarının ve üstün kredilerin 4 te 3'ne sahiptir. Ayrıca, özel bankalar devletin uygulamış olduğu tarifeler ile 1973 öncesine kadar sıkı bir şekilde denetlenmektedir. Devlet; hava ve demir taşımacılığı, kentsel ulaşım, büyük liman işletmeleri, posta, iletişim, elektrik, su ve gaz tesislerinin, yükseköğretim, tıbbi bakım gibi alanlarda tekelleşmiştir. Devlet ayrıca tersanelerin çoğuna sahiptir ve petrol sanayi üzerinde de hâkimiyeti varken, kimyasal ve otomobil sanayi üzerinde baskın bir role sahiptir. Ancak devlet bu tesislerin hiç birinden kar elde edememektedir. Devlet kar etmeyen bu kuruluşların yükünü ise vergi mükelleflerine yüklemiştir. Bazı ayrıcalıklı armatörlerin ödediği vergi neredeyse 30 kat artmıştır.⁹⁸

Pek çok devlet girişimi ticari rekabet ve ekonomik disiplinden yoksun olduğundan verimsizdir. Vasıfsız personel yükü fazla olduğundan teknik personel çalıştırmak zorlaşmaktadır. 1990'lı yılların sonunda devletin 50 kamu girişiminde çalışan işçisine yaptığı ödeme, özel sektörün yaptığı ödemenin %50'sinden fazladır. Kamu hizmetlerinin yaklaşık yarısı atıl olarak çalışmaktadır ve çoğu büyük borçlara sahiptir. 1997'de bu firmaların borçlarının miktarı GSYİH'nin %2'sini oluştururken bu durum enflasyona da katkı yapmıştır. Bu durumda uygulanan deflasyonist politikaların yükü ise özel sektörde ücretlerin sınırlanması ve sosyal harcamaların sınırlanması ile halka aktarılmaktadır. 1999 yılındaki OECD raporu, geri kalmış teknolojinin kullanıldığı kamu hizmetlerinin başarısızlığından şikâyet etmekte ve personel sayısının yarıya indirilmesini istemektedir. Ayrıca, bu kamu hizmetlerinin özelleştirilmesinin GSYİH'ya %10 katkısı olacağı ve enflasyonu ise 1 puan azaltacağı belirtilmektedir. İşte bu kamu hizmetlerinin sübvansiyon gereksinimi, 1999 yılında neden hükümetin bütçesinin hala açık verdiğini ve neden kamu borcunun GSYİH'nin %105'i olduğunu ya da yabancı

⁹⁸ Yannis Voulgaris ve Stella Zambarloukos, (2000), "The Political Economy of Industrial Restructuring: comparing Greece and Spain", South European Society and Politics 5,s.77

mevduatın 3 te 1'i olduğunu açıklamaktadır.⁹⁹

1993 yılında yapılan yeni seçimlerde, Pasok yeniden iktidara gelmiş ve ülke genelinde sol politikalar etkisi sürmeye devam etmiştir. Tablo 8'de 1996-2009 yılları arasında yapılan seçimlere ilişkin özet bir bilgi sunulmaktadır.

Tablo 8: 1996-2009 Arasında Yapılan Seçimlerin Sonuçları

Partiler	1996		2000		2004		2007		2009	
	Oy (%)	Mv	Oy (%)	Mv	Oy (%)	Mv	Oy (%)	Mv	Oy (%)	Mv
PASOK	41,5	162	43,8	158	40,5	117	38,1	102	43,9	160
YDP	38,2	108	42,7	125	45,4	165	41,8	152	33,5	91
KKE	5,6	11	5,5	11	5,9	12	8,2	22	7,5	21
SYRİZA	5,1	10	3,2	6	3,3	6	5,0	14	4,6	13
LAOS	-	-	-	-	2,2	-	3,8	10	5,6	15

Kaynak: Yunanistan'ın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye İle Ekonomik-Ticari İlişkiler, (2010), T.C. Atina Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, Yunanistan Ülke Raporu, Ankara.

Tablo 8'de de görüldüğü gibi bugüne kadarki seçimlerde olduğu gibi, ülkede yapılan 1996-2009 arası seçimlerde Pasok ve Yeni Demokrasi Partisi arasındaki rekabet giderek artmıştır. 2007 yılında yapılan seçimler hariç Pasok oyların çoğunu elde etmeyi başarmış ve parlamento da en çok temsil hakkını ve bunun getirdiği siyasal hakları elde etmiştir.

2000'li yıllarda OECD'ye göre, devlet müdahalesi ekonomik büyüme üzerinde büyük bir engel olmuştur. Bu müdahale sadece devletin sahip olduğuna değil, daha geniş bir alanda gerçekleşmiş ve devlet uygulamaları tarafından rekabet ve girişimde büyük bir sınırlandırma getirmiştir. Hem Yunan hem de yabancı girişimler bürokratik engellere

⁹⁹ Close, a.g.e., s.180.

fazlaca takılmıştır. 1989'ların başında bir Amerikan şirketine göre, ülkede iltimas, bürokrasi ve ağırdan alma ciddi bir problem olarak görülmektedir. 2000 yılında Avrupa Komisyonu ve AMB'nın raporlarına göre, bu engeller Yunanistan'ın AET'ye giriş arifesinde artan yabancı sermayeden yararlanmasını engellemiştir. 2000 yılında Ekonomik Planlama ve Araştırma Merkezinin tahminine göre, elli alandaki sınırlandırmanın kalkması halinde GSYİH da en az %8'lik bir yıllık büyüme görülecektir. Günlük ürünlerin imalatı, petrol rafinerileri, meyve ve sebze pazarı pek çok özel girişimlerde tekelleşme ve kartel vardır ve bu durum da 2000'li yıllarda fiyatların gereksiz yükselmesine yol açmaktadır.¹⁰⁰

Yunanistan AB ile kıyaslandığında kamu sektörü en büyük olan ülkedir. Kamu sektörünün Yunanistan ekonomisi içindeki payı bir hayli fazla olmuştur. Yunanistan'ın karşı karşıya bulunduğu birçok ekonomik, sosyal ve politik problemin temelinde kamu sektörünün bu denli büyük oluşu yatmaktadır.¹⁰¹ 1990'lı yıllarda başta enerji, ulaştırma ve telekomünikasyon olmak üzere pek çok sektörde monopol konumundaki kamu iktisadi teşekküllerinin ekonomi içerisindeki payı % 75'ler civarında bulunmaktadır.¹⁰²

Kamu sektörü bu yıllarda mal ve hizmet sağlamanın dışında politik amaçlara hizmet için hükümetler tarafından yoğun bir şekilde araç olarak kullanılmıştır. Bankacılık sektörünü elinde tutan kamu kesimi, bu yıllarda ülkedeki birçok endüstriyi kontrol etmeye devam etmiştir. 1996 yılına kadar kamu sektörünün monopol gücünü azaltmak için çok küçük çapta değişiklikler yapılmış fakat teknolojik gelişmeler, küreselleşmenin hızlanması ve Avrupa Birliği'ne verilen taahhütler nedeniyle kamu sektörü reformları öncelikli bir politika durumuna gelmiştir.¹⁰³

¹⁰⁰ Close, a.g.e., s.181.

¹⁰¹ Özsoy (2000), a.g.e., s.43.

¹⁰² Yunanistan'ın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye İle Ekonomik-Ticari İlişkiler, (2010), T.C. Atina Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, Yunanistan Ülke Raporu, s.38

¹⁰³ Yunanistan'ın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye İle Ekonomik-Ticari İlişkiler, (2010), T.C. Atina Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, Yunanistan Ülke Raporu, s.38

1998 yılında hükümet Avrupa Para Birliği'ne katılım kararıyla kapsamlı bir özelleştirme programını başlatmıştır. Yunanistan'daki özelleştirme sürecini uluslararası gelişmeler ve Avrupa ile yürürlükte olan Ekonomik ve Parasal Birlik çerçevesinde uygulanan ortak politikalar zorunlu kılmıştır. Yapılan özelleştirmeler, genel olarak KİT'lerin özel sektöre satılması, ancak aynı zamanda kamunun kontrolünün azalmaması yönünde gerçekleştirilmiştir. Başka bir ifadeyle, Yunanistan bir taraftan özelleştirmeye sıcak bakarken, diğer taraftan ekonominin kontrolünü de elden bırakmamaya daima gayret etmektedir. Özelleştirme, serbestleşme ve rekabet politikaları ile ilgili alanlardaki ilerleme, diğer güney Avrupa ülkelerinden çok daha yavaş olmuştur. Yunanistan'da özelleştirme ile ilgili ilk ciddi girişimler 1991 yılında çıkarılan 2000/91 sayılı Özelleştirme Kanunu çerçevesinde gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Ancak, 1991 – 1998 yılları arasında sistemli ve kapsamlı bir özelleştirme programı uygulamak mümkün olmamıştır. 2000'li yılların ortalarına kadar, başarısızlık durumu defaten Avrupa Komisyonu ve OECD tarafından eleştirilmiştir. 1991 yılında yürürlüğe giren özelleştirme kanununun yeterli olmaması nedeniyle 2002 yılında revizyona gidilmeye karar verilmiş, ancak yapılan kapsamlı değişiklikler sonucunda ortaya, önceki kanunu fiilen iptal eden, yepyeni bir kanun çıkmıştır. Söz konusu kanun 2002 yılından sonraki özelleştirme çalışmalarına ivme kazandırdığı söylenebilmektedir.¹⁰⁴

1998 yılına kadar sorunlu endüstrilerin pek çoğu satılmış, 1999'a kadar küçük olan bazı devlet bankaları satılmıştır (özellikle ionic bank). Bazı devlet bankaları, olimpiyat havayolu ve telekomünikasyon şirketi (OTE) dâhil kurumların bazıları özel rekabete maruz bırakılmıştır. OTE dâhil bazı büyük kamu hizmetleri kısmen de olsa özelleştirilmiştir. 1998-2000 yılları arasında üç yıl içerisinde 31 tane kamu şirketi satılmış ve geliri 6 milyar dolar olmuştur. Bu vesileyle halk, havayolu biletleri, petrol fiyatları, feribot biletleri vs. alanlardaki rekabet artışından yararlanmaya başlamıştır.¹⁰⁵

¹⁰⁴ Yunanistan'ın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye İle Ekonomik-Ticari İlişkiler, (2010), T.C. Atina Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, Yunanistan Ülke Raporu, s.63-65

¹⁰⁵ The Economist, (2000), "Pocket Europe In Figure", s.128

1991 yılında bağımsızlık anlamında ilk adım Ziraat Bankasını halkın sorumluluğunda bir şirket olması olmuş, ayrıca 1944 ten beri kısmen bağımsız olan Bank of Greece 1997 yılında tamamen bağımsız olmuştur. 2000’li yıllarda artan rekabete bağlı olarak kamu hizmetleri daha verimli hale gelmeye başlamıştır ve bu sayede halkın memnuniyeti giderek artmıştır.¹⁰⁶ Yine 1994-2004 arasında çoğu banka ve tersane olmak üzere gerçekleştirilen özelleştirmelerin ülkeye getirisi ise yaklaşık 19 milyar Avro olmuştur. Sadece Mart 2004 – Mart 2006 döneminde gerçekleştirilen özelleştirme tutarı ise 4,2 Milyar Avro’dur. 2004-2009 yıllarında Karamanlis döneminde hızlanan özelleştirme politikalarından ise 7,5 milyar Avro’luk gelir hedeflenmiştir.¹⁰⁷

Tablo 9: 2004–2009 Arasında Yunanistan’da Gerçekleştirilen Başlıca Özelleştirmeler

Şirketler	Özelleştirme Oranı	Tarih	Gelir (milyon Avro)
Hellenic Petroleum Group	% 8,21	Ağustos 2004	192
National Bank of Greece	% 7,46	Kasım 2004	562
OPAPS.A.(Hellenic Organization of Football Prognostics)	% 16,44	Temmuz 2005	1,266
OTE (HellenicTelecommunication Group)	% 10	Eylül 2005	835
TT Bank (Greek Postal Savings Bank)	--	Şubat 2006	400
ATE Bank	% 7,18	Mayıs 2006	328
TT Bank (Greek Postal Savings Bank)	% 34,84	Mayıs 2006	612
Emporiki Bank	% 11	Ağustos 2006	364
OTE (HellenicTelecommunication Group)	% 10,70	Haziran 2007	1,122
TT Bank (Greek Postal Savings Bank)	% 20	Temmuz 2007	510
OTE (HellenicTelecommunication Group)	% 20	Mayıs 2008	431

¹⁰⁶ Close, a.g.e.,s.181-182

¹⁰⁷ Yunanistan’ın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye İle Ekonomik-Ticari İlişkiler, (2010), T.C. Atina Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, Yunanistan Ülke Raporu, a.g.e.63-66

Olympic Havayolları	% 100	Şubat 2009	177
Atina Havalimanı Yakıt Borusu Şirketi S.A.	%17	Nisan 2009	2
Olympic Yakıt Şirketi S.A.	%65,94	Nisan 2009	7
OTE (HellenicTelecommunication Group)	%5	Temmuz 2009	674
TOPLAM			7,506

Kaynak: Yunanistan'ın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye İle Ekonomik-Ticari İlişkiler, (2010), T.C. Atina Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, Yunanistan Ülke Raporu

Ekonominin belirgin zayıflıkları arasında, teknoloji alanındaki düşük ücret gelmektedir, bu da Ar-Ge'de ki yetersiz yatırımdan kaynaklanmaktadır. Bu alana yapılan GSYİH'nın oranı olarak harcama miktarı diğer AB ülkelerine göre en düşüktür. Kaynakların çoğu hükümetler tarafından harcanmış ve pek azı bu alanlara aktarılmıştır. Şimdi hızla artıyor olmasına rağmen, yine bireylerin ve iş yerlerinin sahip olduğu bilgisayar sayısı açısından da Yunanistan AB içinde en düşük olmuştur. Teknolojik ve yönetsel uzman kıtlığı bir diğer zayıflıktır, bu durum mesleki eğitim ve öğretimin eksikliğinden kaynaklanmaktadır. 1990'lar sırasında AB tarafından verilen fonlar eğitim ve öğretimin geleceği açısından çok verimsiz olarak değerlendirilmiştir. Firmalar teknik personelin kıtlığından şikâyet etmektedir. 2001 yılının başlarında Yunan Sanayi Federasyonu'nun 607 firma üzerinde yaptığı araştırma da, firmaların %60'nın bu durumdan şikâyet ettiği belirlenmiştir. Bu durum çokta şaşırtıcı olmamıştır. Çünkü 1985'ten 2000'li yıllara kadar yapılan bir dizi yönetsel verimlilik uluslararası karşılaştırmasında, Yunanistan OECD ülkeleri arasında en alt seviyelerde yer almaktadır. Firmaların pek çoğunun bu teknik elemanı kullanma da başarısız olduğu da bir gerçektir.¹⁰⁸

2004 yılında işbaşına gelen Yeni Demokrasi Partisi (YDP) önceki hükümet (PASOK) döneminde bütçe hesaplarında hata yapıldığını ileri sürerek düzeltme çalışmaları başlatmıştır. Bu çalışma daha önce Avrupa Para Birliği'ne geçiş için gerekli kriterlerin sağlanıp sağlanmadığını izlemekle yükümlü olan AB İstatistik Kurumu

¹⁰⁸ Close, a.g.e., s.183

Eurostat'ı harekete geçirmiştir. Eurostat, 1997 yılı verilerine kadar geri giderek bir inceleme başlatmış ve yeniden yapılan hesaplamalar neticesinde Yunanistan'ın Avro'ya geçiş için gerekli ekonomik kriterlerden bir kısmına sahip olmadığını tespit etmiştir.¹⁰⁹

Eurostat 1997'de bütçe açıklarının GSYİH'ya oranını daha önce açıklanan % 3,9'dan % 6,4'e çıkarmıştır. Aynı şekilde 1998 rakamı % 2,5 yerine % 4,1; 1999 rakamı ise % 1,6 yerine % 3,4 olarak değiştirilmiştir. Değişen rakamların Avro'ya geçiş için gerekli rasyolar olmadığı anlaşılmış, ancak geriye dönüşün; yani Yunanistan'ın Avro Bölgesinden çıkartılmasının yaratacağı tahribat göz önüne alınarak, AB Komisyonunda bu yönde bir karar alınmamıştır. Komisyon bundan böyle bu göstergelerin dikkatle izleneceğini ve artan bütçe açığının disipline edilerek 2006 sonuna kadar % 3'ün altına düşürülmesini ve 2012'ye gelindiğinde sıfırlanması gerektiğini bildirmiştir. Yunanistan ile AB'ni ekonomik göstergeler konusunda karşı karşıya getiren ikinci gelişme 2007 yılında yaşanmıştır. Milli gelire ilişkin hesaplamalarda özellikle kayıt dışı ekonomi ve askeri harcamaların hesaplara aktarılmasında hata yapıldığını iddia eden YDP hükümeti yapılan çalışma sonunda %25 civarında bir artış öngörmüştür. Eurostat ile koordineli olarak yapılan değerlendirmeler neticesinde varılan mutabakatla 2000 yılından başlamak üzere GSYİH yaklaşık %10 oranında artış yönünde revize edilmiştir. Bu revize; ilgili hesapların ve oranların tamamına yansıtılmıştır.¹¹⁰

¹⁰⁹ Yunanistan'ın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye İle Ekonomik-Ticari İlişkiler, (2010), T.C. Atina Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, Yunanistan Ülke Raporu, s.39

¹¹⁰ Yunanistan'ın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye İle Ekonomik-Ticari İlişkiler, (2010), T.C. Atina Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, Yunanistan Ülke Raporu, s.39

Tablo 10 : Yunanistan'ın Makro Ekonomik Göstergeleri (2000-2009)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
GSYİH (Büyüme)	4	4	3	7	5	1	6	4	0	-4
Kamu Borcu (GSYİH %)	119	122	123	119	122	122	123	120	117	133
Yabancı Sermaye Girişi (GSYİH %)	1	1	0	1	1	0	2	1	2	1
İthalat (GSYİH %)	35	34	31	29	30	30	32	35	36	29
İhracat (GSYİH %)	24	23	20	19	21	21	21	23	23	19

Kaynak : WDI

Yunanistan ekonomisi 2006'da % 6 oranında büyüme göstermiştir. Yatırım harcamalarındaki %10 civarındaki artış bu büyümede önemli bir rol oynamıştır. 2006 yılında doğrudan yabancı sermaye girişi 4,3 milyar Avro olmuş ve GSYİH'nın % 2'sini oluşturmuştur. Harcanabilir gelirdeki %5 civarındaki reel artış büyümeye % 6,7 katkı sağlamıştır. Diğer taraftan özel sektörün kredi kullanımındaki %20'lik artış yatırımlara kaynak aktarımını sağlamıştır. 2001-2007 arasında % 4 civarındaki ortalama büyüme Avro bölgesinde yer alan ülkeler içindeki en yüksek büyüme oranı olmuştur. Ancak kamunun toplam borç stoku ekonomi için önemli bir problem olmaya bu dönemde de devam etmiştir. Konsolide borç stokunun GSYİH'ya oranı 1981'de %27,1 iken 1996'da %111,3 olmuş ve geçen 10 yıl süresince kayda değer bir iyileşme olmamıştır. 2006 sonundaki % 123'lük oran (daha önce % 104,6 olan oran milli hesaplarda yapılan revizeden sonra değişmiştir) %61,7 olan AB ortalamasının çok üstündedir. 2007 yılında büyüme oranı % 4,0 olmuştur. GSYİH'nın büyük bölümünü oluşturan harcamalarda büyüme %4,5 olarak gerçekleşmiştir. İlk üç çeyrekte yatırımlarda % 5'ten fazla büyüme olmuş ancak yılın son üç aylık döneminde ivme tersine dönmüştür. 2007'nin son çeyreğinden itibaren yatırımlar 2009'un sonuna kadar dokuz çeyrektir daralma göstermiştir. 2007 yılındaki % 4'lük büyümede yatırımlar ve mal-hizmet ihracatındaki

artışın (% 10) önemli payı bulunmaktadır. İthalattaki büyüme ise % 6,7 olmuştur.¹¹¹ Bu dönemde İthalatın GSYİH içindeki ortalaması yaklaşık % 33 olurken, ihracatın ortalaması 21,4 olmuştur.

Yunanistan Ekonomi ve Maliye Bakanlığı 2008 yılı başında petrol fiyatlarının 90 \$ civarında seyredeceğini tahmin ederek büyümenin % 3,8 olacağını tahmin etmiştir. Bu beklentide 2008 yılı sonuna kadar devam edecek olan AB Yapısal Fonları 3 üncü Paketinin etkin olarak kullanımına devam edilmesi en önemli etken olarak gösterilmiştir. (Yunanistan bu paketin kullanımı ile ilgili olarak AB'den süre uzatımı istemiş ve bunu almıştır). Yunanistan'ın 2008 yılı içerisinde 6,7 Milyar Avro'su AB Komisyonu tarafından onaylanan 8 Milyar Avro'luk kaynağı çeşitli projelerin finansmanında kullanması öngörülmüştür. Son iki yıldır mal ve hizmet ihracatındaki artışın devam edeceği ve bunlara turizm ve deniz taşımacılığında elde edilen gelirlerdeki artış beklentisi bir diğer etken olarak ileri sürülmüştür.¹¹²

Ekonomi ve Maliye Bakanlığınca yatırım teşvik mevzuatı da dâhil olmak üzere devam eden yapısal reformların ekonomik büyümeye pozitif katkı yapacağı düşünülmüştür. 2008 yılı başında yapılan projeksiyonlarda özel tüketim harcamalarında, % 3,5; kamu harcamalarında % 0,7; yatırım harcamalarında % 10,5; ihracat ve ithalatta % 7,5 büyüme olacağı tahmin edilmiştir. Burada bir dipnot olarak AB Yapısal Fonları 4 üncü Paketinde Yunanistan'a 2007-2013 arasında yaklaşık 21 Milyar € yardım ayrıldığına da belirtilmesi önemli olarak görülmektedir. Ancak Yunanistan, gerek hükümet gerekse özel sektörde AB normlarına uygun proje geliştiremediği ya da üretilmediği için bu fonların tamamını kullanamamaktadır. 2008'in ikinci yarısından itibaren küresel krizin boyutları değişmiş ve birçok ülke ekonomisinin resmen resesyona girdiği kabul edilmiştir. Emtia talepleri tüm dünyada büyük bir gerileme gösterirken,

¹¹¹ T. C. Atina Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, a.g.e.39

¹¹² Yunanistan'ın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye İle Ekonomik-Ticari İlişkiler, (2010), T.C. Atina Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, Yunanistan Ülke Raporu, s.39

fiyatlar hızla inişe geçmiştir. Temmuz'da 150 dolar seviyelerini test eden petrol fiyatları aralık başında 50 doların da altına düşmüştür. Çeşitli ülkelerde banka ve şirket iflasları (sadece ABD'de 90'dan fazla batmıştır), finansal piyasalarda ortaya çıkan büyük dalgalanmalar önümüzdeki döneme ilişkin sağlıklı öngörü yapılmasını engellemiştir. Özellikle bankacılık sisteminin içine girdiği bu kriz nedeniyle kredi arzının kapanması reel sektörü menfi yönde etkilemektedir. Daralan iç ve dış talep, artan işsizlik rakamları, kredi temininde yaşanan güçlükler içinde bulunduğumuz dönemin en belirgin özellikleri olarak ortaya çıkmaktadır.¹¹³

2009'un özellikle ilk altı aylık döneminde tüm dünya ekonomilerinde peş peşe alınan ekonomik destek, önlem ve istikrar paketleri gündemi bir hayli meşgul etmiştir. Bütün bu gelişmeler Yunanistan ekonomisinde kendini belirgin şekilde hissettirmiş, daha önce 2008 için % 3,8 civarında olması beklenen ekonomik büyüme Ekonomi Bakanlığı tarafından % 3,2 olarak revize edilmiştir. 2008'in son çeyreğinde büyüme rakamı % 2,4'de kalmış, yıllık bazda ise büyüme bir önceki seneye göre 4 puan azalarak % 0 olarak gerçekleşmiştir. Yatırım harcamalarındaki % 5 civarındaki gerileme 2008'de en çok dikkat çeken değer olarak karşımıza çıkmaktadır. 2007'de % 3,9 olan tüketim harcamaları artışı 2008'de 1,5 puan azalmış ve % 2,4'de kalmıştır. 2007 yılında % 6,7 artış gösteren mal ve hizmet ithalatı 2008'de % 4,4 daralma göstermiştir. Aynı dönemde mal ve hizmet ihracatındaki artış oranı % 2,2 gerçekleşirken, GSYİH 2008 yılında 250 Milyar Avro barajını aşamamıştır. Açıklanan verilere göre cari fiyatlarla GSYİH 239 Milyar seviyesinde kalmıştır. GSYİH bileşenleri içinde tarımın payının düşmeye devam ettiği görülmektedir. Son 5 yılda tarımın payında 2 puana yakın bir azalış mevcut olmuştur. Tarım sektörünün GSYİH içindeki payı 2008'de yaklaşık 0,4 puanlık bir

¹¹³ Yunanistan'ın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye İle Ekonomik-Ticari İlişkiler, (2010), T.C. Atina Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, Yunanistan Ülke Raporu, s.40

gerileme ile % 3,3'e kadar gerilemiştir. Buna karşılık sanayinin payında 2008'de % 13,6'ya doğru hafif bir artış olduğu görülmüştür.¹¹⁴

¹¹⁴ T. C. Atina Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, 2010, a.g.e.40

V. BÖLÜM

BORÇ KRİZİ

Ekonomik krizleri genel olarak ekonomideki karar birimleri olan hane halkı, firmalar ve devletin davranış ve faaliyetlerinde iç ve dış konjonktür nedeni ile meydana gelen ani ve beklenmeyen değişimler olarak ifade etmek mümkündür.¹¹⁵ Ekonomik kriz, tüketici talebinde ve firmaların yatırımlarındaki büyük düşüş, yüksek oranlı işsizlik ve dolayısıyla yaşam standartlarının düşmesi biçiminde ortaya çıkar.¹¹⁶

Krizler açık bir şekilde piyasa yapısını bozmakta başta finansal piyasalar olmak üzere piyasada güven kaybına neden olmaktadır. Kriz sonucunda işletmelerin iflas olaylarının yaygınlaşması, ekonomik aktivitenin durgunlaşması ve gerileme sürecine girmesi, finansal kuruluşların finansal yapıların yetersizliğinin, zayıflığının açık şekilde ortaya çıkması negatif öğrenme sürecinin en önemli nedenlerinden biri olarak gözlemlenmiştir.¹¹⁷

Sermayenin doğası gereği her zaman küresel olarak hareket etme ihtiyacındadır; daha fazla kâr elde etmek için ulusal sınırları aşmak zorunda olduğu genel kabul görmektedir. Coşkun (2009)'un da ifade ettiği gibi, sermaye aslında doğuşundan itibaren küresel bir güç niteliğindedir.¹¹⁸ Ekonomik anlamda globalleşme dünyayı tek bir pazar gibi görme, bu pazara yönelik üretme amacına dayanarak dünya ile entegrasyona dayanmaktadır. Globalleşmeyi sadece ekonomi politikasında değişimlerle açıklamak oldukça sınırlı bir yaklaşıma yol açmaktadır. Böylece ülkeler arasında ileri-geri bağlantı düzeyleri ve birbirine olan bağlılıkları ve bağımlılıkları giderek artmıştır.

¹¹⁵ Sudi Apak ve Ayhan Aytaç, (2009), “Küresel Krizler, Kronolojik Değerlendirme ve Analiz”, İstanbul: Avcıol Basım Yayın, s.17

¹¹⁶ Eğilmez, Mahfi, (2009), “Küresel Finansal Krizi, Piyasa Sisteminin Eleştirisi”, 5.Basım, İstanbul: Remzi Kitapevi, s.48.

¹¹⁷ Karaçor, Zeynep, (2007), “Öğrenen Ekonomi Türkiye, Küreselleşme Sürecinde, Kriz Aralıklarında”, Konya: Çizgi Kitapevi Yayınları, s.117.

¹¹⁸ Mustafa Kemal Coşkun, Yapı, Pratik, Özne, (2009), “Kapitalizmin Dönüşüm Süreçlerinin Ekonomi Politik Eleştirisi”, Ankara: Dipnot Yayınları, s. 84.

Globalleşme ve globalleşmenin finansal piyasalara getirdiği genişlik ve serbestlik kısa süreli sermaye hareketlerinin spekülâtif atak ve kaçışlarına da kolaylık getirmiştir. İşte Globalleşme ile birlikte kısa süreli sermayenin (sıcak para) ülkeler arasında çok hareketli bir duruma gelerek, mali ve finansal krizlere neden olduğu ya da bu krizleri ülkeden ülkeye bulaştırdığı söylenebilir.¹¹⁹

Özellikle 2008 yılında ABD merkezli başlayan emlak (mortgage) krizi, sonraki aşamalarda küresel krize dönüşerek reel ekonomileri ve finans piyasalarını altüst etmiştir. Emlak sistemi ABD (Amerika Birleşik Devletleri)'de uzun yıllardır uygulanan ve 20-30 yıla kadar uzayan vadelerle ev sahibi olma imkânı sunan bir ev kredisi sistemidir. Bu sistemde, ev almak isteyenler tarafından kredi kuruluşlarından alınan krediler sabit ya da değişken faizlerle geri ödenmektedir. Kredi kullanmak isteyenler öncelikli olarak kredi geçmişlerine göre derecelendirilmektedir. En iyi not A olmak üzere, alfabetik olarak aşağıya doğru kötü notların verildiği bu sistemde, kredi geçmişi kötü olanlar (derecelendirme notu A'dan düşük olanlar), kredi geçmişi en iyi olanlara (derecelendirme notu A olanlar) göre daha yüksek faiz ödemek zorundadır. Bankalar, yüksek faiz karşılığında bu kişileri sisteme dâhil ederek büyük bir riskin altına girmişlerdir.¹²⁰

Bir başka deyişle, eşikaltı (subprime) emlak piyasasında, kredi almak için gerekli şartları sağlayamayan kişilerin kredi geçmişi ev kredisi almak için uygun olmayabilmektedir. Hatta bu kişilerin aldıkları kredi ve bunun faizini ödemek için yeterli gelirlerinin olması da şart değildir. Ancak buradaki soru bankaların bu tür kötü riski almayı neden kabul ettikleriyle ilgilidir. Bu sorunun cevabı başta genel olarak mali piyasalar ile ilgilidir. Bankalar piyasada bollaşan likidite sayesinde bu tür kötü riskleri

¹¹⁹ Çetinkaya Murat, Kabaklı Esra ve Kubar Yeşim, (2008), "Finansal Krizler ve G-8 Ülkelerinin Finansal Krizlerin Yayılmasındaki Etkileri", Uluslararası Finans Sempozyumu, İstanbul.

¹²⁰ Apak ve Aytaç, a.g.e., s.210.

almışlardır.¹²¹

Bankalarının almış olduğu bu yüksek risklerin bir sonucu olarak, Amerikan kökenli en büyük bankalar \$10-15 milyar dolar zarar açıklamışlardır. ABD'nin en büyük bankalarından Lehman Brothers iflas etmiş, Dow Jones sarsılmıştır. Avrupalı ve ABD'li yatırımcılar bir anda bu bankaların hisselerinden paralarını çektiler. Dow Jones, 2001 yılından bu yana en düşük seviyeyi görmüştür. Yatırımcılar, şok içindeyken, ardından General Motors'un finansal birimi \$20 milyar dolar zarar açıklamıştır. ABD'de mali kriz resmen ortaya çıkmıştır.¹²² Bu ABD piyasalarında başlayan küresel krizin diğer gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere ve üçüncü dünya ülkelerine yayılması için potansiyel buluşma kanalları mevcuttur. Bu kanallar aşağıdaki şekilde sıralanabilmektedir.

- Aşırı-riskli varlık ticareti kanalı (birinci finans kanalı): Kriz öncesinde ABD ile arasında var olan uluslararası finansal akımlar aracılığıyla, ileride “zehirli” (toxic) niteliğe bürünecek olan varlıklar (assets) edinmiş olan finansal aktörlerin varlığı ABD'nin krizinin ilgili ülke ekonomisine de bulaşması için büyük bir açık kapı yaratmaktadır.
- Kredi kanalı (ikinci finans kanalı): Kriz nedeniyle daralan uluslararası kredi kanalları, ilgili ülkelere fon akışlarını azaltarak da o ülkelere krizi bulaştırabilmektedir. Çünkü küresel likiditedeki daralma yerli bankaların ve şirketlerin dış finansman güçlükleri yaşamalarına ve/veya mevduat bankalarının açtıkları yurtiçi kredilerde daralmalara sebep olabilir.
- Ticaret kanalı: Krize sebep olan (ABD) veya krizin bulaştığı (AB ülkeleri gibi) ülkeler üçüncü ülkelerin temel ticaret ortağı oldukları ölçüde, bu kriz ülkelerindeki olası durgunluk ve reel gelir kayıpları, üçüncü ülkelerin mal ve

¹²¹ Bacni, Zeynep (2010), “Global Mali Kriz Sürecinde Kriz Yönetimi ve Yeniden Yapılandırmalar”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

¹²² Dursunoğlu, Abdulkadir (2009), “Teori ve İlişkileri İle Global Ekonomik Kriz”, Çizgi Kitapevi, s.93

hizmet ihracatına yönelik dış talebi daraltarak sonuçta krizi söz konusu üçüncü ülkelere de aktarabilmektedir.

- Tüketici ve yatırımcıların üçüncü ülke ekonomisine ve orada uygulanan / uygulanacak ilgili iktisat politikalarına olan güvenlerindeki azalma ve belirsizlikler de, ilk üç kanaldan o ekonomilere olumsuz etkiler yansımaya yol açmaktadır.

Bu kanallardan ilki, ABD'deki finans (ve reel sektör) krizinin genelde, gelişmiş ülkelere; üçüncüsü (ve ikincisi) ise daha çok, gelişmekte olan ülkelere özellikle de Avro Bölgesi ülkelerine bulaşması için aracı olmuştur.¹²³

ABD'de yaşanan bu emlak krizinin Küresel talepte meydana getirdiği daralma tüm dünya ekonomilerini etkilediği gibi, en büyük etkisini de Avrupa Birliğinin kırılğan ekonomileri üzerinde göstermiştir. Avrupa Birliğinin en zayıf halkalarından biri olan Yunanistan ise, krizden en çok yara alan ve iflas etme noktasına gelen ülke olmuştur. Yunanistan'ı içine alan küresel kriz fırtınası bu ülkede resmi istatistiklerin manipüle edildiğini ortaya çıkarmıştır. Bu davranış küresel anlamda piyasalarda bir büyük etki yaparak en popüler olan kredi derecelendirme kuruluşları fitch, standart and poor's, moody's'in not indirimini beraberinde getirmiştir. Not indirimleriyle birlikte güvenilirliğini yitiren Yunanistan, yüksek olan borçlarının finansman ihtiyacını karşılayamaz hale gelince krizin etkisi daha da hissedilir bir hâl almıştır.

Aşağıdaki bölümlerde Yunan Ekonomisinin krize nasıl sürüklendiği, krizin iç ve dış kaynaklı nedenleri ve krizden kurtulmak için alınan tedbirler ve bu tedbirler üzerinde AB, Avrupa Birliği Merkez Bankası ve IMF gibi uluslararası aktörlerin nasıl etki ettiği açıklanacaktır.

¹²³ Kibritçioğlu, Aykut (2011), "The Components and Complexity of the Global Economic Crisis of 2006-2011", Ankara University

5.1. Krize Giden Süreç

Son kırk yılda (1970-2010) Yunanistan'da, reel kişi başına GSYİH olarak yıllık ortalama büyüme oranı % 2.96 gerçekleşirken bu oran çokta kötü durumda değildir. Ancak, birbirini takip eden bütün bu yıllarda Yunan Ekonomisi asla istikrar sağlayamamıştır. 1994 yılında, Yunan hükümeti 1 Ocak 2001 tarihinde Avro Bölgesine girmek için bir hedef belirlemiştir. Büyük miktarlarda Kamu Borcu ve Bütçe Açığı olmasına rağmen, Yunan Ekonomisi Avrupa Para Birliği katılım sürecine girmiştir. 1999 yılına kadar, Yunan Ekonomisi yöneticileri Avro Bölgesine kabul edilebilmek için Bütçe Açığını GSYİH'nın % 9'dan daha aşağılara çekmek için çalıştılar. Hükümet yetkilileri de; diğer AB ülkelerinin ekonomik göstergelerine yakınlaşmak için çalıştı.¹²⁴

Ancak, Avrupa Para Birliği'ne katılım aşamasından dışlanma tehdidi, Yunan yöneticileri Mali dengesizlikleri düzeltmek için Bütçe kısıtlamalarını yürürlüğe koymaya zorlamıştır. 1995-2001 yılları arasında iyileşmenin etkileri hissedilmektedir. Bu yıllar arasında Gerçek Kişi Başına GSYH % 3.14 oranında büyümüş ve emek faktörü de 0,75 oranında büyümüştür. İyileşme evresinin sonunda, reel kişi başına düşen GSYİH kendi eğilimine göre % 77.16 gerçekleşmiştir. Ayrıca, kendi trendlerine göre Kişi başına gerçek tüketim harcaması % 86.76 gerçekleşirken, kişi başına yatırım harcaması % 67,99 olarak gerçekleşmiştir. 1 Ocak 2001 tarihinde Yunanistan, düşük reel büyüme oranı ve GSYİH'nın % 103 ünü bulan yüksek oranlı Kamu Borcu ile Avro Bölgesinin on ikinci üyesi olmuştur. Yunanistan Avro Bölgesine girer girmez, bu girişin ekonomideki etkisi keskin faiz indirimleri ile kendini göstermiştir. On yıllık Yunan Devlet tahvillerinin nominal faiz oranı 1994 yılında yaklaşık % 20 iken 2005 yılı başlarında % 3.5 e kadar azalmıştır.¹²⁵

¹²⁴ Tavalas, George, S; Gibson, Heather, D., (2011), "The Greek Financial Crisis: Growing Imbalances and Sovereign Spreads", University of Leicester, Department of Economics, Working Paper No:11/25, pp.1-31

¹²⁵ Gedikli, Ayfer (2013), "The Greek Sovereign Debt Crisis: Causes, Impacts and Some Policy Recommendation", Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S.25, s.19-43.

2001-2007 yılları arasında Reel GSYİH ortalama % 3,75 olmuştur. 2001-2008 arası dönemde Reel GSYİH oranı ortalama % 3,9 ile % 3,1 olan Avro Bölgesi ortalamasından daha iyi durumdadır.¹²⁶ Bu artış hane halkının tüketim harcamalarını (krediye erişim çok daha kolay olduğundan), konut yatırımlarını ve diğer iş için yatırımları cesaretlendirmiştir.¹²⁷ Artan özel tüketim ve artan kamu harcamaları-GSYİH büyüme kaynaklı olduğu için-AB ve Merkezi hükümet tarafından finanse edilmektedir. 1993-2000 yıllarında Devlet harcamalarının payı aynı kalırken, hükümetin gelir tarafında, GSYİH içinde vergi gelirlerinin payı yaklaşık % 8 oranında artmıştır. 2008 yılına kadar, toplam kamu harcamaları GSYİH'nin % 43-45 arasındadır oysaki vergi gelirleri 2000 yılından sonra yumuşak bir düşüş göstermiş ve 2000 yılında % 42,9 dan 2007 yılında % 39,6 ya gerilemiştir. Vergi gelirlerindeki bu azalış; şirketlerin kapanması, üretimin azalması, işsizliğin artması ve çoğunlukla vergi kaçakçılığının artması olarak açıklanabilir. Tablo 11'de, GSYH yüzdeler dilimi olarak kamu gelirleri 1996-2009 dönemi boyunca gösterilmiştir. Belki de gevşek vergi kanunları ve vergi kaçırmadan dolayı, doğrudan vergi gelirleri / GSYH oranı her dönemde Avro Bölgesi ortalamasından çok daha az olmuştur.¹²⁸

Tablo 11: Kamu Gelirleri/ GSYH (%)

	1996	2000	2006	2007	2008	2009
Vergi Gelirleri	19,08	23,54	20,61	20,6	20,1	19,31
Dolaylı Vergiler	12,47	13,58	12,46	12,51	12,11	11,12
Doğrudan Vergiler	6,35	9,66	7,99	7,94	7,74	7,96
Sermaye Vergileri	0,26	0,31	0,15	0,15	0,25	0,22
Sosyal Katkılar	11,52	12,47	12,9	13,4	13,4	12,77
Satışlar	1,22	1,25	1,56	1,46	1,5	1,41
Sermaye Gelirleri	37,44	42,95	39,31	39,66	39,3	36,86

Kaynak: Eurostat

¹²⁶ IMF (2009). World Economic Outlook. October 2009 and European Commission, DG Economic and Financial Affairs, http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/public_finances_emu_en.htm /15.09.2012

¹²⁷ Tavalas and Gibson , a.g.e., s.4.

¹²⁸ Gedikli, a.g.e., s.21.

AB üyelerinin vergi gelirlerinin GSYİH'ya oranı ortalama olarak 2000'li yıllar boyunca %25'in altına düşmemiş iken, Yunanistan'da bu oran %20 düzeyinde seyretmiştir. Ayrıca sosyal katkıların da Yunanistan'da GSMH oranı bakımından daima AB ortalamasının gerisinde olduğu bilinmektedir. Bütün bunlar gerek vergi toplanmasında yaşanan sorunlar bakımından, gerekse kayıt dışı istihdam bakımından ülkede kayıt dışı ekonominin büyük olduğu düşüncesini akla getirmektedir. OECD'nin 2009 tarihli raporunun bulguları bu düşüncüyü doğrular niteliktedir. Bu rapora göre vergi toplanmasına yaşanan sorunların temelinde vergi kaçakları ve yolsuzluk yatmaktadır. Vergi kaçağı ise daha ziyade vergi denetimlerinin yetersizliği gibi nedenlerle kayıt dışı ekonominin büyük bir hacme sahip olmasından ileri gelmektedir. Rapora göre, Yunanistan'ın kayıt dışı ekonomisi GSMH içerisinde %25'lik bir orana sahiptir ve bu oran OECD ortalamasının çok üstündedir.¹²⁹

2007 yılına kadar vergi gelirleri yalnızca yaklaşık % 20 artarken, merkezi Hükümet harcamaları % 87 kadar artmıştır.¹³⁰ Bu boşluk sonucu daha yüksek oranda Bütçe açıkları gerçekleşirken AB'nin bütçe açığı sınırı olan % 3 oranı da aşılmıştır.¹³¹ 2007 yılından 2010 yılına kadar, yıllık ortalama büyüme oranı % -5,05 olarak gerçekleşmiştir. Beklendiği gibi emek faktörü % -1,3 gerilerken sermaye faktörü % 3,6 artarak kısmen de olsa olumlu katkı yapmaktadır.¹³² Bu koşullar arasında, özellikle AB üyesi ülkenin ilk yılları olarak benimsenen 2001-2007 yılları arası Yunan ekonomisi için önemlidir. Bu yıllarda AB fonlarını ekonomik olmayan şekilde kullanan Yunanistan, tarihinin en büyük borç krizinin de temelini hazırlamıştır. Tablo-12'de, 1980-2000 yılları arasında Yunan ekonomisinin genel makroekonomik performans verilmektedir. Tablo-12'ye göre Cari İşlemler Hesabının da yıllar geçtikçe kötüleştiği dikkati çekmektedir.

¹²⁹ Dağdelen, İlhan (2011), "Avrupa Bütünleşme Sürecinde Yunanistan'ın Borç Krizi", Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, C.10,S.2

¹³⁰ Greek Ministry of Finance, Update of the Hellenic Stability and Growth Programme, January 2010. http://www.mnec.gr/export/sites/mnec/en/economics/growth_programme_2005_8/2010_01_15_SGP.pdf /04.10.2012

¹³¹ Nelson, Rebeca. M.; Belkin, Paul.; Mix, Derek, E. (2010). "Greece's Debt Crisis: Overview, Policy Responses, and Implications", Congressional Research Service, 7-5700, pp. 1-15.

¹³² Gedikli, a.g.e., s.21.

Tablo 12: Yunanistan'ın Makroekonomik Performansı (1980-2010)

YILLIK ORTALAMA	1980'ler	1990'lar	2000'ler
Reel GSYİH Büyüme (%)	0,8	1,9	3,6
Devlet Dengesi (% GSYİH)	- 8,1	- 8,5	-4,9
Cari İşlemler Dengesi (% GSYİH)	- 3,9	- 2,5	-9,1
Yıllık Enflasyon (%)	19,5	11,0	3,4
Kur (dolar değişimi)	- 281	- 93	35

Kaynak:¹³³ IMF (May 2010) Country Report, Greece: Staff Report on Request for Stand-by Arrangement.

1980'li yıllar ve 2000'li yıllarda meydana gelen enflasyon oranları incelendiğinde, enflasyon oranlarının azaldığı görülmektedir. 2009 yılında özellikle global krizin yarattığı büyük etkiyle enflasyon oranı yaklaşık % 1 gibi keskin bir düşüş gerçekleştirmiştir. Ancak ilerleyen aylarda 2010 yılına doğru krizin yıkıcı etkileri hafiflediğinden enflasyon da nispeten yukarı yönlü bir artış gerçekleştirmiştir.

Tablo 13: Yunanistan ve Avro Bölgesi Enflasyon 2001-2012 (TÜFE yıllık % değişim)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Avro Bölgesi	2,3	2,2	2,1	2,1	2,2	2,2	2,1	3,3	0,3	1,6	2,7	2,5
Yunanistan	3,7	3,9	3,4	3,0	3,5	3,3	3,0	4,2	1,3	4,7	3,1	1,0

Kaynak: Eurostat

Küresel kriz 2007 yılının Ağustos ayında patlak verdiği ve ABD eşikaltı (subprime) emlak piyasasının çöküşünün başladığı zaman, Yunan finansal piyasaları üzerinde sınırlı bir etkisi vardır. 10 yıllık kur farkı (spreadler) neredeyse Temmuz 2007 değerleri ile aynı 30 baz puan olarak gerçekleşmiştir. Ancak, bu duruma mali piyasaların tepkisi de gecikmemiştir. Yunan tahvil oranları üç büyük kredi derecelendirme kuruluşu tarafından düşürülmüştür. Krizden önce on yıllık Yunan tahvili, Almanya'nın on yıllık tahvilinin 10-40 baz puan üzerindeyken, Lehman Brothers'ın çöküşüyle birlikte, kur

farkı 2009 yılı Mart ayında 60 baz puan genişlemiş ve Yunan tahvil kur farkı (spread) 285 baz puana ulaşmıştır. 2009 yılı Ekim ayında gerçekleştirilen seçimlerden sonra, kur farkında tekrar bir artış kaydedilmiştir. Bu durum muhtemelen kamu borcunun sürdürülemez olduğunu açıklamaktadır. Ocak 2010 tarihinde kur farkı (spreadler) en yüksek seviye olan 400 baz puana kadar çıkmış ve bu durum yatırımcıların Yunan ekonomisine olan güven kaybını beraberinde getirmiştir.¹³⁴ Yunanistan Ocak 2010 yılında 10 milyar Avro ve Mart 2010 da 5 milyar Avro tahvil satımını gerçekleştirebilmesine rağmen, Bütçe Açığını geriletememiştir. Bu yüzden, bu tarih, Avro Bölgesi ülkelerinin; IMF ile uyum içinde Yunanistan'a mali yardım sağlanmasını önerdikleri tarih olmuştur.¹³⁵ Nisan 2010 yılında kur farkı (spreadler) tekrar artarak 586 baz puanı bulmuştur. Bu dönemde, Avro Bölgesine girişten önceki yıllarda % 5,0 ve % 6,5 arasında değişen nominal faiz oranları ile kıyaslandığında, nominal faiz oranı % 3,5 - % 4,5 olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca Küresel krizden sonra, 2010 yılı sonunda 10 yıllık devlet tahvilinin getirisi neredeyse %12 oranında arttı.¹³⁶

2009'un sonlarına doğru ikinci bir şok ekonomiyi vurmuş ve önemli bir siyasi gelişme yaşanmıştır. 2009 yılının Ekim ayında yeni Başbakan Yorgo Papandreu; 2009 yılı bütçe açığını azaltmak için (önceki tahmini GSYİH'nin % 6,7 si olan tasarruf önlemlerini yaklaşık GSYİH'nin % 12,7 sine çıkararak) mali kemer sıkma önlemlerini içeren üç ayrı paket açıklamıştır.¹³⁷ 2010 yılına kadar bütçe açığını % 3'ün altına düşürmeyi hedeflemiştir (ancak % 12,7 önümüzdeki günlerde GSYİH'nin % 15,4 ü olarak güncellendi). Toplam olarak, kemer sıkma önlemleri neredeyse 16 milyar Avro'yu veya GSYİH'nin % 6,4 değerini bulmaktadır. 3 Mart 2010 günü, Başbakan Papandreu tarafından yeni kemer sıkma önlemleri hazırlanmıştır. Hükümetin ek gelirlerinin önemli bir kısmı, vergi kaçakçılığı ile ilgili operasyonlar ve sosyal güvenlik

¹³³ IMF (2010) Country Report, Greece: Staff Report on Request for Stand-by Arrangement.

¹³⁴ Reuters. "Fiscal Woes to Dog Greek Bonds Even if Aid Offered", March 22, 2010.

¹³⁵ Nelson et al, a.g.e., s.3.

¹³⁶ Gedikli, a.g.e., s.23.

¹³⁷ Oxford Economics (2010), "Is Greece Heading for Default?," www.oxfordeconomics.com/publication/download/222555/10.10.2012

için geliştirilen uygulamalar tarafından kaynaklanmaktadır.

İkinci gelişme 2009 Kasım ayında Dubai'den gelmiştir. Körfez Emirliği hükümeti kendisi altı aylık bir moratoryum istemiştir. Bu olay Dünya finans piyasalarında büyük bir dalgalanmaya ve risk algısında keskin bir artışa neden olmuştur. Yunan hükümeti, 2008 sonbaharında patlak veren küresel mali krize kadar, bütçe açığını ve cari açığı finanse etmek için yurt dışından yoğun olarak borçlanmıştır.¹³⁸

2001 yılından itibaren, Yunanistan para birimi olarak Avro'yu kullanmaya başlarken bu tarihten 2008 yılına kadar bütçe açığı ortalama % 5 olarak açıklandı ki bu oran ile Yunanistan Avro Bölgesi ülkeleri ortalaması olan % 3 oranının hep üzerinde seyretti. Ayrıca, Cari İşlemler Açığı her yıl için % 9 açıklandı ve bu rakam Avro Bölgesi ortalaması olan % 1 in çok üzerinde yer almıştır. 2009 yılında, Bütçe Açığı GSYİH'nin % 12'den fazla gerçekleşmiştir.¹³⁹

İstikrar ve Büyüme Paketi, üyelerinin mali açıklarını GSYİH'nin % 3 ün altında tutmayı ve borç oranlarını ise GSYİH'nin % 60'ın altında tutmayı amaçlamaktadır. Borcun GSYİH'ya oranı durumunda; ülkelerin borç oranları % 60 kritik değere yaklaşırsa, makul bir hızda kabul edilebilirler. İkinci kriter Yunanistan'a uygulanmıştır. 2000 yılında, Yunanistan GSYİH'nin % 100 ne yakın (oran düşme eğiliminde olduğundan) bir borç oranı ile Avro Bölgesini karşılamış ve mali açığını GSYİH'nin % 3 ü olarak açıklamıştır. Yunanistan Avrupa Parasal Birliği üyesi olduktan sonra, mali açığını % 3,7 olarak revize etmiştir.¹⁴⁰

Yunan hükümetleri tarafından bütçe ve cari işlemler açığını kapatmak için yararlanılan dış finansmana bağımlılık, ekonomiyi son derece savunmasız yapmaktadır. Bu savunmasızlığa rağmen, Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin çoğu 2008 sonbaharında

¹³⁸ Tavalas and Gibson, a.g.e., s.5

¹³⁹ Gedikli, a.g.e., s.23-24.

¹⁴⁰ Gedikli, a.g.e., s.24.

bu likidite krizini yaşamış ancak Yunanistan uluslararası piyasalardan yeni fon bulabilmeyi başarmıştır.¹⁴¹

IMF ve AB hükümetlerinin büyük kurtarma paketi, Yunanistan'ın borçlarını yeniden yapılandırmasına izin vermemiştir. Ayrıca, 2010 Mayıs'a kadar, Yunanistan krizinin Avrupa'nın geneline yayıldığı görülmektedir. Yunanistan'ın rekabetçi konumu hala çok zayıf olduğundan ülkeye güven azaldıkça, piyasalarda ülkeye yeni fonlar sağlamada daha fazla istekli olmadılar. Sonunda politika yapıcılar; AB, Avrupa Merkez Bankası (ECB) ve IMF tarafından sunulan mali yardım ve kurtarma paketlerini-krizin artan şiddetinden dolayı-benimsemek zorunda kaldılar. Tüm bu çabalara rağmen, Avrupa'da ki ulusal bankacılık sistemi arasındaki bağlar yüzünden krizin daha geniş bankacılık krizine dönüşeceği korkusu ve şüphesi yatırımcılarda oluşmuştur.¹⁴²

Yunanistan'ı kurtarmak ve Avrupa'nın geri kalanı korumak için, Avrupa Komisyonu 2012-2013 yıllarında bütçe açıklarını düzeltmek için hedefler belirlemiştir. Hem yerel hem de AB yetkililerinin çabalarına karşın, performans yeterli olmazken, 2010 yılında Yunanistan'ın vergi geliri %37,8, OECD ortalaması karşısında %32,2'ye yükselmiştir. 2012 yılı Ocak ayı ortalarına kadar, Yunan Hükümeti Avrupa Komisyonu ve mali piyasaları ikna edememiştir. 2012 Ocak ayında Yunanistan'ın İstikrar ve Büyüme Programına göre; kamu çalışanlarının, savunma ve sağlık harcamalarının azaltılması ile 2012 yılı sonuna kadar bütçe açığını % 3 seviyesi altına düşürmek hedeflenmiştir. Ayrıca, vergi kaçırma ve mali saydamlığı azaltmak için reformlar uygulayarak vergi tahsilatının artırılmasının da bütçe açığını azaltmak için yardımcı olacağı beklenmektedir.¹⁴³ Öte yandan küresel kriz nedeniyle birçok yatırım projesi askıya alındığından yatırım malları ithalatı ve ayrıca petrol fiyatlarındaki düşüş nedeniyle yılsonunda cari açık gemicilik ve turizmdeki gelir kaybına neden olmuştur. 2009 yılındaki daralmanın nedenleri arasında ise tüketim harcamalarındaki düşüş, azalan

¹⁴¹ Gedikli, a.g.e., s.24.

¹⁴² BIS,(2010),Quarterly Review. Bank of International Settlements,
http://www.bis.org/publ/qtrpdf/r_qt1006.htm

sabit yatırımlar ve daralan dış ticaretin yer aldığı görülmektedir.

5.2. Borç Krizi'nin Nedenleri

Yunanistan'ın mevcut ekonomik sorunları yurtiçi ve uluslararası faktörlerin bir kombinasyonunun sonucudur. Yunanistan'da devam eden ekonomik krizin dış boyutunu ABD ve AB'de ortaya çıkan finansal krizler oluşturmakla birlikte asıl sorun Yunanistan'ın kendi içindeki siyasal, sosyal ve ekonomik dinamiklerinden kaynaklanmaktadır. İlerleyen sayfalarda, kriz Yunanistan'ın iç ve dış yapısından kaynaklanan nedenlerine göre açıklanacaktır.

5.2.1. Borç Krizinin İç Yapıdan Kaynaklanan Nedenleri:

Osmanlı devletinden bağımsızlığını kazanan Yunanistan, bu tarihten itibaren pek çok kez ekonomik kriz yaşamıştır. 196 yıllık bağımsızlık tarihinin neredeyse yarısı ülkenin ekonomik krizlerle mücadelesine sahne olmuştur.¹⁴⁴ Yunan ekonomisi hiçbir döneminde bu krizlerden ders çıkarmamış, bu krizleri ortaya çıkaran sebepler üzerinde hiç durmamıştır. Bu anlamda, dönemin Başbakanı G. Papandreou'nun 2010 yılında Davos'ta yapılan Dünya Ekonomik Forumu'nda; ülkede yolsuzluğun, adam kayırmacılığın ve siyasi rüşvet sisteminin hâkim olduğunu itiraf ettiği konuşmasında, "Elimizdeki sorun kendi sorunumuz" diyerek bir özeleştiri de bulunmuştur.¹⁴⁵ Yunan ekonomisini oluşturan altyapı ya bakıldığında bağımsızlıktan günümüze kadar pek çok olumsuz durumun var olduğu gözümüze çarpmaktadır. Yunanistan'ın 1929 yılından bu döneme denk yaşadığı en büyük kriz olan 2008 krizinin nedenlerine bakıldığında, bu krizden Yunanistan'ın bu denli büyük etkilenmesinin birçok sebebi sıralanabilmektedir. Kamu harcamalarındaki aşırı artışlar, kamu gelir-gider dengesizliği, Maastricht kriterlerine uyulmaması, askeri ve sosyal güvenlik anlamındaki aşırı harcamalar,

¹⁴³ Gedikli, a.g.e., s.24-25

¹⁴⁴ <http://www.sabah.com.tr/fotohaber/ekonomi/yunanistan-osmanlidan-ayrildiktan-sonra-iflah-olmamis?tc=24&page=2>

¹⁴⁵ Markantonatou, Maria (2013), "Diagnosis, Treatment, and Effects of the Crisis in Greece A "Special Case" or a "Test Case"?", Max Planck Institute for the Study of Societies, Cologne, MPIfG Discussion Paper 13/3, s.2

emeklilik yapısındaki bozukluklar ve yolsuzluk gibi pek çok neden Yunanistan'ın kendi içyapısından kaynaklanan sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Askeri Harcamaların Yüksekliği

Yunan ekonomisini çökerten ve bir yangın yeri haline getiren sebeplerin en başında Yunanistan'ın tarihsel geçmişinden günümüze uzanan dönemde bir tehdit unsuru olarak gördüğü Türkiye'den olası saldırı ihtimallerine karşılık savunma harcamalarında görülen ciddi artış gelmektedir. Bu ciddi artış ülke ekonomisinin krize sürüklenmesine yol açabilecek boyutlara kadar gelmiştir. Yunanistan'ın Türkiye'nin askeri gücünü dengelemeye dönük savunma kabiliyetleri edinme hedefinin ülke bütçesindeki yansımaları oldukça belirgin olmuştur. Nitekim savunmaya ayrılan bütçenin GSYH'ye oranı açısından Yunanistan, AB ve NATO üyesi ülkeler ile kıyaslandığında en çok silahlanan ülke konumuna yükselmiştir. Yunanistan'ın savunma harcamalarında görülen bu ciddi artış Yunan ekonomisinde bir büyük delik oluşturarak, ülkeyi krize sürükleyen önemli bir sebep olarak dikkatleri çekmiştir. Yunanistan, izlemiş olduğu politikalar gereği askeri gücünü ön plana çıkararak savunma konusunda ciddi yatırımlarda bulunmuştur. 1980'li yıllardan itibaren PKK terör örgütü militanlarına kendi topraklarında bulunan BM denetimindeki Lavrion mülteci kampını açmış, bu örgütü askeri ve ekonomik açıdan desteklemiştir.¹⁴⁶

¹⁴⁶ Sandıklı ve Kaya, (2011), "Teoriler Işığında Türk-Yunan İlişkilerinde Ege Sorunu", s.8-10 Erişim Adresi: www.bilgesam.org

Tablo 14:En Büyük On Silah İthalatçısı(2005-2009)

Sıra	Ülke	İthalat Harcaması (A.B.D doları)
1	Çin	10,892
2	Hindistan	8,398
3	Güney Kore	7,087
4	Birleşik Arap Emirlikleri	6,514
5	Yunanistan	4,615
6	İsrail	3,912
7	Singapur	3,816
8	Amerika Birleşik Devletleri	3,453
9	Cezayir	3,394
10	Pakistan	3,292

Kaynak: Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI)

Tablo 14’de de gösterildiği üzere Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) verilerine göre 2005 ve 2009 yılları arasında Yunanistan en büyük beşinci silah ithalatçısı ülke konumundadır.¹⁴⁷ Buradan da anlaşılacağı üzere Yunanistan’ın silahlanmaya ne kadar önem verdiği dikkati çekmektedir. Bu anlamda bir başka dikkat çeken nokta ise Yunanistan’ın askeri harcamalarının GSMH içindeki yarattığı boyuttur. Tablo 15’deki veriler incelendiğinde Yunanistan’ın 2000 yılından sonraki dönemlerde Askeri Harcamalarının giderek arttığı görülmektedir. 2003 yılında yaklaşık 5 milyar dolar olan harcama tutarı 2009 yılında (kriz yılında) yaklaşık 10,6 milyar dolara kadar çıkmıştır. Askeri harcamanın GSYİH’ya oranı ise bu dönemlerde ortalama % 2-3 olarak gerçekleşmiştir ki bu oranla Yunanistan, diğer ülkelere kıyasla bir hayli yüksek konumda bulunmaktadır.

¹⁴⁷ Dağdelen, İlhan (2011), “Avrupa Bütünleşme Sürecinde Yunanistan’ın Borç Krizi”, Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, C.10, S.2

Tablo 15: Yunanistan'ın Askeri Harcamaları

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Askeri Harcama (milyar dolar)	5,03	6,27	7,02	7,60	8,39	10,57	10,63	8,16	7,13	5,91	5,93
Askeri Harcama/ GSYİH(%)	2,6	2,7	2,9	2,8	3,1	3,3	2,7	2,4	2,3	2,4	2,4
Merkezi Hükümet Harcamaları(%)	6,1	6,3	6,8	6,7	6,1	6,4	6,3	5,5	4,6	4,4	---

Kaynak: Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI)

Kamu Gelir-Gider Dengesizliği

Yunanistan ekonomisinin krize girmesinde temel faktörlerden bir diğeri ise; Yunanistan'ın ekonomi politikasının dış borç üzerine kurulu olmasıdır.¹⁴⁸ Yüksek dış borç stoku, özellikle yüksek kamu borcunun da eşlik ettiği cari açıkları oluşturmuş ve ülke krize sürüklenmiştir. Yunanistan'da kamu borçlarının yapısı; alacaklıların yerli yabancı oluşu, para birimi yapısı, vade yapısı ve sözleşmelerin faiz yapısı gibi açılardan olumsuzluklar taşıdığı için; 2008 yılıyla birlikte finansal bozulma da hızlı bir şekilde gerçekleşmiştir.¹⁴⁹

Bir yandan Yunanistan ekonomisinin yüksek bütçe açığına sahip olması, yüksek kamu borçlarının oluşmasında da etkili olurken, diğer yandan ise kriz döneminde sorunlu bankalara yapılan sermaye transferleri, garantilerin hibe edilmesi ve faiz ödemeleri kamu borçlarının sürdürülebilirliği sorununu beraberinde getirmiştir. Bütçe açıklarının kapatılmasında izlenen borçlanma politikaları ülkenin daha fazla borçlanmasına sebep olmuş ve bu kısır döngü ülkede uzun süre devam etmiş nihayetinde Yunanistan ekonomisinde 'ikiz açıklar' sürekli hale gelmiştir. Özellikle 2009 yılından sonra borçlarını finansman yolunda zorluk çeken Yunanistan da kamu borcunun GSYİH'ya oranı hızla artmıştır. 1999 yılında %94 olan kamu borcu, Yunanistan'ın büyümesine paralel olarak hızla artmıştır. 2000'li yıllarla birlikte %100'lerin üzerine

¹⁴⁸ Özgüven ve Bulut, (2012), 'Avrupa Krizi Avrupa'nın Kendi Çukuru', Erişim: www.orsam.org.tr

¹⁴⁹ Kibritçioğlu Aykut, (2011), 'Current Sovereign Debt Crisis in Eurozone Countries', Munich Personal RePEc Archive

çıkan kamu borcu, 2008 yılında %113, 2009 yılında ise %129 olmuştur. Kamu borcunun GSYİH'ya oranı 2010 yılında %145, 2011 yılında %167 gerçekleşirken, 2013 yılında %170 ile rekor bir seviyeye ulaşmıştır.

Tablo 16: Yunanistan'ın Kamu Borcu Göstergeleri

	Yunanistan (GSYİH %)	Avro Bölgesi Ortalaması (GSYİH %)
1999	94	72
2000	103	69
2001	104	68
2002	102	68
2003	97	69
2004	99	70
2005	100	70
2006	106	69
2007	107	66
2008	113	70
2009	129	80
2010	145	85
2011	167	89
2012	161	91
2013	170	92
2014	174	92

Kaynak: Eurostat

2009 yılında yeni göreve gelen Maliye Bakanı'nın “kamu borcunun üçe katlandığını ve daha önceki hükümetin AB'ne Yunanistan'ın mali yapısı hakkında doğru bilgi vermediğini” açıklaması Yunanistan'ın mali durumunun uluslararası piyasalarda endişe konusu olmasını sağlamıştır. Bunun sonucu olarak Fitch, Standard&Poors ve Moody's gibi önde gelen kredi derecelendirme kuruluşlarının Yunanistan'ın kredi

notunu düşürmesi ülkenin borçlanma maliyetlerini olumsuz etkilemiş, AB kurumlarının ve üye ülkelerin Yunanistan'a yardım etmekten kaçınmalarına sebep olmuştur. Son yıllarda hızla artan sıcak para girişinin yavaşlaması ve ülkeyi terk etmesi (2010 yılında 25 milyar dolar) Yunanistan'ın mali sıkıntısını daha da ağırlaştırmıştır.¹⁵⁰ Yunanistan'ın kamu borçlarının artması, Yunan piyasalarının rekabet gücünün zayıf olması ve siyasi istikrarsızlık ile birleşince Yunanistan'ı dış fonlara bağımlı hale getirmiştir. İşte cari açık, uzun yıllardır Yunanistan ekonomisinde bir sorun oluşturmakta olsa da Yunanistan devleti 2008 krizine kadar bu açığı fonlama da özellikle AB üyeliğinin avantajı ile zorlanmamıştır. Ancak 2008 yılında cari açığı borçlanarak fonlamada zorluk çeken Yunanistan, borçlarını çeviremez duruma düşerek krize girmiştir.

Maastricht Kriterlerine Uyulmaması

Bir ülkenin kamu giderleri ile gelirleri arasındaki kamu giderlerinin lehine gerçekleşen fark olarak tanımlanan bütçe açığı, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için bir mali risk oluşturmaktadır. Özellikle AB üyeliği için bir şart ve üye ülkeler için bir sınırlama getiren Maastricht Kriterleri de; AB'ye üye ülkelerde oluşan bütçe açığının bir sebebi olmuştur.¹⁵¹ Maastricht (1993) Kriterleri, AB'ye üye ülkelerin parasal birliğe katılabilmeleri için sağlamaları gerekli olan şartlardır. Bu kriterlere göre;

- Toplulukta enflasyon göstergesinde en iyi performans sergileyen üç ülkenin yıllık enflasyon oranları ortalaması ile ilgili üye ülke enflasyon oranı arasındaki fark 1,5 puanı geçmemelidir.
- Üye ülke devlet borçlarının GSYİH'sına oranı yüzde 60'ı geçmemelidir.
- Üye ülke bütçe açığının GSYİH'sına oranı yüzde 3'ü geçmemelidir.

¹⁵⁰ Akçay, Belgin, (2012), "Yunanistan Ekonomisinde Devlet Borç Krizi-Cari Açık ilişkisi", Maliye Dergisi, S.63

¹⁵¹ Odabaş ve Bahtiyar, (2010), "Küresel Kriz Bağlamında AB Üye Ülkeleri Bütçe Açıkları: Genel Bir Değerlendirme", Ekonomi Bilimleri Dergisi

- Herhangi bir üye ülkede uygulanan uzun vadeli faiz oranları 12 aylık dönem itibarıyla fiyat istikrarı alanında en iyi performans gösteren 3 ülkenin faiz oranını 2 puandan fazla aşmayacaktır.¹⁵²

Maastricht Kriterleri, Avro Bölgesine katılım için neredeyse bir “Kutsal Ölçü” olarak kabul edilmektedir.

Maastricht Antlaşması'nın yürürlüğe girmesinden 4 yıl sonra, 1997 yılında Ekonomik ve Parasal Birlik içerisinde bütçe disiplininin devamlılığını sağlamak üzere İstikrar ve Büyüme Paketi kabul edilmiştir.¹⁵³ Avro Bölgesi'ne dâhil ülke ekonomilerinin denetlenebilmesi de İstikrar ve Büyüme Paketi ile somut ve ölçülebilir bir yönetime dayandırılmıştır. Paket, Ekonomik ve Parasal Birlik içinde ulusal mali politikaların koordinasyonu için kurallara dayanan bir çerçeve oluşturmuştur. Ekonomik ve Parasal Birliğin iyi işleyebilmesi için güçlü maliye politikalarının varlığı da önemli bir gereklilik olarak düzenlenmiştir. İstikrar ve Büyüme Paketi, aşırı bütçe açıklarından kaçınılması için önleme ve caydırma stratejisi olmak üzere iki ayaklı bir strateji öngörmektedir:

Önleme Stratejisinde, üye ülkelerin bütçe açıkları GSYİH'nin %3'ü sınırının üzerine çıkmadan önce bütçedeki sapmaları belirleyip düzeltmek amacıyla önleyici tedbirler ortaya koyulur. Bu kapsamda üye ülkeler her yıl bütçe disiplini sağlamak için orta vadeli mali politikalarını içeren istikrar ve yaklaşma programları hazırlarlar ve Avrupa Komisyonu'na sunarlar. Konsey de programlara ilişkin görüş bildirir. Önleme stratejisinin iki aracı vardır: Konsey, Avrupa Komisyonu'ndan gelen bir öneriyle erken uyarı mekanizmasını işletebilir ya da Komisyon ilgili ülkeye maliye politikalarına ilişkin tavsiyeler de bulunabilir.

¹⁵² Ülger, İrfan Kaya (2003), “Avrupa Birliği El Kitabı”, Seçkin Yayınları, Ankara, s.200

¹⁵³ Toprak, Ahmet (2012), “Avrupa Birliği'nin Ekonomik ve Parasal Entegrasyonu”, Erişim: www.izto.org.tr

Caydırma stratejisinde ise, üye ülkelerin %3 sınırını ihlal etmekten kaçınmalarını veya ihlal ettiklerinde durumu ivedilikle düzeltmelerini sağlamak için düzeltici tedbirler (aşırı bütçe açığı prosedürü) alınır. Konsey ilgili üye ülkeye aşırı bütçe açığının düzeltilmesine yönelik tavsiye raporu hazırlar ve bunun gerçekleştirilmesi için bir takvim belirler.¹⁵⁴

Yunanistan'ın Maastricht Kriterlerini tutturma çabası da ekonomisinin bozulmasına ve içinden çıkılmaz bir hal almasına sebep olmuştur. Bu durum Yunanistan Maliye Bakanı'nın 2010 yılında "Yunanistan'ın 2001 yılında Avro Bölgesi'ne girmeden önce ülkedeki bütçe açığını olduğundan küçük gösterdiğini ve bu uygulamanın ilerleyen yıllarda da devam ettiğini" bizzat açıklaması ile ortaya çıkmıştır.¹⁵⁵

Ekonomik krizlerle mücadele etmek, krizleri önlemek veya üyelerin bütçeleri ile ilgili verilerin analiz edilebilmesi için güvenilir istatistikler oluşturulması gerekmektedir. Böylece, bütçe gelişmeleri hakkında doğru yorumlar yapılması kolaylaşacaktır.¹⁵⁶ 2009 yılında %12,7 olarak açıkladığı bütçe açığını 2010 istikrar programında 2012 yılına kadar %2,8 ile Maastricht Kriterlerinin altına düşürme sözü veren Yunanistan da, 2009 yılındaki bütçe açığının Maastricht Kriterlerinin 5 katı olan GSYİH'nın %15,5'i olduğunun ortaya çıkması Yunanistan'da krizin ilk sinyallerini vermiştir.

Yunanistan ekonomisinin 2009 yılında %15,5 olan bu bütçe açığının kısa vadede uygulanacak politikalar ile Maastricht kriterlerinin altına düşürülmesi sözü pek mümkün gözükmemektedir. Çünkü Yunanistan'ın mevcut olan mali anlamda yapısal sorunları AB üyeliğiyle birlikte daha da artarak devam etmiştir ve bu yapısal sorunlara kalıcı çözümler üretilmemesi sonucu bu sapmalar daha büyük oranlara ulaşmıştır.

¹⁵⁴ Çapanoğlu, Sema Gencay, (2010), "Yunanistan'da Yaşanan Borç Krizi ve Avro Alanına Etkileri", www.ikv.org.tr

¹⁵⁵ Burulday, Aslı Fatma (2011), "Yunanistan Ekonomik Krizi", Erişim Adresi:www.bilgesam.org

¹⁵⁶ Şanlıoğlu ve Bilginoğlu (2010), "Euro Bölgesi'nde Yaşanan Mali Sorunlar ve Maliye Politikalarında Uyum Arayışları", Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 35, s.158

Yunanistan'ın bütçe açığındaki bu önemli sapma başlıca üç nedenden kaynaklanmaktadır. Bunlar:

- Ekonomik gerilemeden ve reel GSYH'de beklenenden daha büyük bir düşüşten kaynaklanan “ekonomik döngü” etkisi,
- Gelir toplama mekanizmalarının gevşekliğinden ve harcamaların yüksekliğinden kaynaklanan “seçim veya politik döngü” etkisi,
- Vergileri toplama, harcamaları kontrol etme ve verileri kaydetmeye ilişkin yaygın yapısal yetersizliklerden ve eksikliklerden kaynaklanan “yapısal” etkisi olarak ifade edilmektedir.¹⁵⁷

Sosyal Güvenlik Harcamalarının Kontrol Edilememesi

Avrupa Komisyonu'nun 2009 yılında yayımladığı rapora göre; Yunanistan da kamu harcamalarının GSYİH içerisindeki payının giderek artmasında (büyümesinde), Yunan nüfusunun giderek yaşlanmasının etkisi olduğu görülmektedir. Bu yaşlanmanın bir sonucu olarak emeklilerin bütçe üzerindeki yükünün artması, kamu da istihdam edilen personel sayısının fazlalığı ve ücretlerin yüksek olması ve de son olarak emeklilik giderlerinin gelirlere oranla çok yüksek seviyelerde olmasının etkili olduğu belirtilmektedir. Komisyonun yaptığı bir araştırma da ise, emeklilerin Yunanistan da bütçeye getirdiği yükün yaşlanan nüfus sebebiyle oldukça yüksek durumda bulunduğu ve önlem alınmaz ise 2007 yılında GSYİH içerisindeki payı % 11,7 olan yükün 2040 yılında %21,4 e çıkmasının beklendiği belirtilmektedir.¹⁵⁸

¹⁵⁷ SGP (2010), “Update of the Hellenic Stability and Growth Programme (Including an Updated Reform Programme)”, Ministry of Finance, Athens.

¹⁵⁸ European Commission: Economic Policy Committee (AWG) and Directorate-General for Economic and Financial Affairs, “Pension schemes and pension projections in the EU-27 Member States 2008-2060”, Occasional Papers, No. 56, October 2009. s. 128

Tablo 17: Yunanistan'ın Bütçe Açığı, Kamu Giderleri, Kamu Gelirleri (GSYİH %)

	Kamu Harcamaları (GSYİH %)	Kamu Gelirleri (GSYİH %)	Bütçe Açığı (GSYİH %)
1980	27,65	25,255	-2,4
1985	38,61	28,305	-10,3
1990	43,42	28,921	-14,5
1995	42,20	35,377	-6,8
2000	46,68	42,954	-3,7
2005	44,59	38,964	-5,6
2008	50,53	40,637	-9,9
2009	53,94	38,342	-15,5
2010	51,36	40,624	-10,7
2011	51,68	42,236	-9,4
2012	50,29	43,866	-6,4
2013	47,54	42,968	-4,5
2014	46,18	42,796	-3,3
2015	43,92	41,735	-2,1

Kaynak: www.economywatchdata.com

Ekonomik ve Parasal Birliğe üye olmak için resmi istatistiklerini manipüle eden Yunanistan, birliğe üye olduğu 1980 yılından itibaren ekonomik olarak hep AB standartlarının altında kalmış, ürettiğinden fazla tüketmiş, imkânlarının ötesinde yaşamıştır (lüks yaşam).¹⁵⁹ Ayrıca Yunanistan'da birbirini takip eden hükümetlerin popülist politikalar izlemeyi sürdürmeleri sonucunda, kamu tüketiminin artması ve bütçe

¹⁵⁹ Akhan, Elif (2012), "Yunanistan'da ki Ekonomik Krizin Nedenleri Ve Genel Gidişatı", Erişim Adresi: www.tasam.org.tr

gelirlerinin üzerinde harcama yapılması yanında, toplanması gerekenin oldukça altında vergi geliri elde edilmiştir. Tablo 17’de görüldüğü gibi Yunanistan 1980-2015 yılları arasında hep gelirinden fazla harcama yapmıştır ve bütçesi bu yıllarda hep açık vermiştir. 1985 yılında %10,3, 1990 da %14,5 bütçe açığı veren Yunanistan, Maastricht Kriterlerinin bir hayli altında kalmıştır. 2008 krizinin başlangıcında %9,9, 2009 da %15,4 gerçekleşen bütçe açığı, 2010 yılında hükümetin aldığı mali önlemler ve daraltıcı politikalara rağmen GSYİH’nın %10,7 si olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılından itibaren azalma eğilimi gösteren bütçe açığı 2012 yılında %6,4, 2013 yılında ise GSYİH’nın %4,5’i olarak gerçekleşmiştir. Economywatch’un verilerine göre Yunanistan da bütçe açığının 2014 yılında %3,3 ve 2015 yılında ise GSYİH’nın %2,1’i ile Maastricht Kriterlerinin altında gerçekleşmesi beklenmektedir.

Yolsuzluğun Yaygın Olması

Yunanistan’daki ekonomik krizi tetikleyen bir diğer önemli faktörün ise yolsuzluk olduğu belirtilmektedir. George Papandreu Başbakanlık koltuğuna oturduktan hemen sonra yaptığı açıklamada, ülkesinin asıl probleminin sistematik yolsuzluk olduğunu açıklamıştır. ABD merkezli Brookings Enstitüsü’nün yaptırdığı bir araştırmada, Yunanistan milli ekonomisinin %8’inin ki bu rakam 20 milyar Avro’ya denk gelmektedir- yolsuzluğa gittiği sonucuna ulaşılmıştır. Uluslararası Saydamlık Örgütü’nce yapılan bir araştırmaya göre ise, yolsuzluk Yunanistan’da günlük hayatın ayrılmaz bir parçasıdır. Araştırmaya göre, geçen yıl içinde, ehliyet alımını hızlandırmak, inşaat ruhsatları, devlet hastanelerine kabul edilme, vergi iadelerini manipüle etme gibi kamusal işlemler için bir Yunan vatandaşı ortalama 1355 Avro rüşvet vermektedir.¹⁶⁰ Avukat, doktor ya da bankacı gibi özel sektör çalışanlarına ödenen rüşvet miktarları ise daha yüksektir. Örneğin, bir İngiliz mahkemesi, Johnson & Johnson şirketinin medikal malzeme tedarik bölümünün eski yöneticisi tarafından Yunan doktorlara 4,5 milyon Avro rüşvet verildiğini bunun karşılığında Avrupa ortalamasının iki katı fiyata ortopedik

ürünlerin satıldığını tespit etmiştir.¹⁶¹ 2006 yılına ait başka bir örnekte ise, Alman Siemens şirketinin Yunan görevlilere rüşvet verdiği ortaya çıkmış ve uluslararası bir skandal yaşanmıştır. Hedeflenen rakamın iki katı para harcanarak toplam 9 milyar Avro'ya mal olan 2004 Atina Olimpiyatlarında, Siemens ile Yunan makamları arasında, güvenlik sistemleri alımında yolsuzluk ilişkileri olduğu iddiaları ayyuka çıkmıştır.¹⁶²

Kayıt Dışı Ekonominin Büyüklüğü

Yunanistan'ın ekonomi alanında önemli sorunlarından bir diğeri ise, Yunanistan'da ki kayıt dışı ekonominin büyüklüğüdür. Avro Bölgesinde kayıt dışı ekonominin toplam GSYİH içindeki oranı yaklaşık % 10 civarında iken, bu oranın Yunanistan da % 30'dan az olmadığı belirtilmektedir.¹⁶³

Özet olarak, Yunanistan ekonomisinin krize sürüklenmesinin içyapıdan kaynaklanan nedenleri şu şekilde sıralanabilir:

- Yunanistan'ın savunmaya yönelik yapmış olduğu harcamaların artış göstermesi,
- Yunanistan ekonomisinin dış borç üzerine kurulu olmasından dolayı, kamu borcu ve bütçe açığında meydana gelen aşırı artışları durduramaması ve bunun sonucu olarak ekonominin “ikiz açık” kısır döngüsünden kurtarılamaması,
- Yunanistan'ın AB'nin koymuş olduğu Maastricht Kriterlerini tutturma çabasının ekonomide dengeleri bozması ve mali ve siyasi anlamda yönetim zaafılarının ortaya çıkması,

¹⁶⁰ Ersoy, Ömer (2011), “Atina Düzlüğe Çıkabilecek Mi?” , Stratejik Düşünce Enstitüsü Dergisi, Erişim Adresi: www.sde.org.tr

¹⁶¹ <http://flarenetwork.org/blog/2010/03/05/greek-corruption-booming-says-transparency-international/>

¹⁶² <http://flarenetwork.org/blog/2010/03/05/greek-corruption-booming-says-transparency-international/>

¹⁶³ T.C. Atina Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, (2010), “Yunanistan'ın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye İle Ekonomik-Ticari İlişkileri”, Atina.

- Yunanistan'ın Ekonomik ve Parasal Birliğe üye olmak için resmi istatistiklerini manipüle ettiğinin ortaya çıkması,
 - Aşırı boyutlara varan Yolsuzluk algısı,
 - Yüksek kamu borçlarının finansmanın da kullanılan yurt dışı kaynaklı fonların vade ve faiz yapısından kaynaklanan sorunların var olması,
 - Yunanistan'ın üye olduğu 1980 yılından itibaren ekonomik ve siyasi olarak hep AB standartlarının altında kalmış olması,
 - Ürettiğinden fazla tüketen bir toplum yapısı ve imkânlarının ötesinde bir yaşam tarzının benimsenmiş olması,
 - Seçimler öncesi takip edilen popülist politikalar ve gereğinden fazla memur alınması,
 - Ülkedeki vergi denetimlerinin yetersizliği ve kayıt dışı ekonominin büyük bir hacme sahip olmasından kaynaklanan vergi kaçakçılığının yaygın olması,
 - Erken emekliliğin emeklilik sistemindeki yükü ağırlaştırması,
 - Tarım sektöründeki yapısal sorunların var olması,
 - AB'den Yunan Ekonomisinin yapılandırılması için sağlanan fonların yanlış kullanılması,¹⁶⁴
 - Yunanistan da son 10-15 yıllık dönemde, emeklilik giderleri ve ortalama insan
-

ömrünün uzamasından kaynaklanan sosyal harcamalardaki artışların ve personel giderlerinin çok yükselmesi,

- Vergi gelirlerinin ve sosyal katkıların ekonomiye olan etkisinin Avro Bölgesi ortalamasından çok düşük seviyelerde seyretmesi,
- Bütçeleme ve vergi idaresinin kurumsal çerçevesinin zayıf olması,¹⁶⁵
- Ülke ekonomisinin rekabetçi yapıya sahip olamaması da bazı ekonomi otoriteleri tarafından ülkenin krize sürüklenmesinin bir sebebi olarak sayılabilmektedir.

5.2.2.Borç Krizinin Dış Yapıdan Kaynaklanan Nedenleri:

Avrupa Birliği, temelleri Paris ve Roma antlaşmasına dayanan Batı Avrupa'daki işbirliği, barış, güvenlik ve istikrarı kalıcı kılmak amacıyla 1992 yılında var olan Avrupa Ekonomik Topluluğuna yeni görev ve sorumluluk yüklenmesiyle oluşturulan entegrasyon hareketidir. Bununla birlikte, teknik olarak Avrupa Birliği kavramı ise, Avrupa toplulukları örgüt yapısında 1992 Maastricht antlaşması ile tesis edilen ve 1997 Amsterdam antlaşmasıyla revize edilen yeni yapının adıdır.¹⁶⁶

Entegrasyona üye ülkeler arasında gümrüklerin kaldırılarak ortak bir pazarın kurulması, bu ülkeler arasında mal ve hizmetler, kişiler ve sermayenin dolaşımının sağlanması, ortak bir parasal birliğin kurulması ve son olarak ekonomik bütünleşmenin sağlanması bu entegrasyon düşüncesinin ana fikrini oluşturmaktadır. Maastricht antlaşmasıyla birlikte 1992 yılında ortak pazar aşamasına ulaşan topluluklar entegrasyon sürecinin yeni hedefi olarak Ekonomik ve Parasal Birlik oluşturmayı amaçlamışlardır.

¹⁶⁴ Lahi, Aynur (2010), "Yunanistan'ı Kurtarma Planı ve AB İçinde Alman-Fransız Güç Mücadelesi", 21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü, Avrupa Birliği Araştırmaları Merkezi, Erişim Adresi: www.21yyte.org.tr

¹⁶⁵ Georgia Kaplanoglou and Vassilis T Rapanos, (2011), "The Greek fiscal crisis and the role of fiscal Governance", The London School of Economics and Political Science(LSE), Erişim: <http://eprints.lse.ac.uk>

¹⁶⁶ Ülger, a.g.e., s.50.

Avrupa da oluşturulan ortak pazar sisteminin son aşaması olan Avrupa Para Birliğine üye ülkeler, hür iradeleriyle kendi ulusal paralarından vazgeçerek 1 Ocak 1999 tarihinde Avro ortak para birimine geçmişlerdir. Ülkelerin kendi ulusal paralarından vazgeçerek yeni bir para birimini kullanmaya başlaması; işlem maliyetlerinin azalması, fiyatlarda şeffaflık ve döviz kuru riskinin ortadan kalkması vs. ülkelere pozitif getirilerinin olacağı bilindiği gibi, bağımsız para politikası uygulama olasılığının ortadan kalkması, senyoraj (emisyon kazançlarının) kaybedilmesi ve son olarak tek para birimine geçiş sürecinde oluşan işlem maliyetleri gibi üye ülkelere negatif götürülerinin olacağı da bilinmektedir.¹⁶⁷

Bilindiği üzere Avro Bölgesi içindeki ülkeler, kamu maliye politikaları açısından kendi içlerinde rahatsızlık yaratacak şekilde farklı uygulamalar sürdürmektedirler. Bu kapsamda, Avrupa Merkez Bankası (AMB), tüm üyeler adına para politikası konusunda karar verme gücü tekeline sahip olmuştur. Para politikasının Birlik düzeyine devredilmiş olması, ekonomik bütünleşme konusunda Avrupa'yı en üst düzeyde ortaklığa taşıyan bir gelişme olmuştur. Ancak Ekonomik ve Parasal Birlik, mimarisi itibarıyla asimetrik bir yapılanma olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira para politikasıyla uyumlu bir yetki transferi maliye politikası alanında gerçekleştirilememiş, avro kullanan üye ülkeler başta vergi politikası, iş gücü piyasasının düzenlenmesi ve rekabet politikaları olmak üzere, maliye politikasına ilişkin pek çok alanda ulus-devlet düzeyinde yetkilerini kullanmaya devam etmiştir. Örneğin bu dönemde, Yunanistan, İspanya gibi avro bölgesinin “çevre grubu” ülkeleri, tek bir para politikası nedeniyle “merkez grubu” ülkelerle aynı politikaya tabi olmuşlar, ancak dış ticaret, iş gücü piyasası ve kamu borçlanma politikaları açısından farklılaşan politikalar geliştirmişlerdir. Tek para birimine geçilirken para politikası ve maliye politikası arasındaki potansiyel uyumsuzluğun olumsuz etkileri olabileceğini öngören karar alıcılar, ulus-devletlerin egemenliğini doğrudan kırmanın mümkün olmadığını

¹⁶⁷ Kar ve Arıkan, (2003), “Avrupa Birliği Ortak Politikalar ve Türkiye”, Beta Yayınları, İstanbul, ss.184-185

gördükleri için maliye politikası alanında, devletler-arasında eşgüdümü sağlayacak birtakım tedbirler almak yoluna gitmişlerdir. Bu girişimin sonucunda her bir üye ülkenin maliye politikalarını disipline edeceği düşünülen İstikrar ve Büyüme Paktı (*Stability and Growth Pact*) devreye sokulmuştur.¹⁶⁸

Devletlerin bütçe gelirleri ve giderleri arasında ülkeler açısından uygulama yönüyle makas oldukça açıktır. Bütçe açığı yüksek olan ülkeler sürekli piyasalardan borçlanmak yoluyla süreci taşımaktadırlar (örneğin; Yunanistan). Borç yığılımı nedeniyle de süreç tıkanma noktasına gelmiş ve bu ülkeler de uluslararası arenada kredibilitelerini yitirmeye başlamışlardır. Bunun faturası da önemli ölçüde tek para sistemi içindeki güçlü ekonomilere yönelmiştir. Bu konuda aşağıdaki alıntı açıklayıcı olacaktır:¹⁶⁹

“Ekonomik İstikrar ve Büyüme Paktı’nın (SPG) temel misyonu, para ve maliye politikaları arasındaki eşgüdümü sağlayarak birliğin istikrarını sağlamak olmuştur. Bu amaç ile kamu bütçesinin dengede olmasının ve sıkı bütçe politikasının uygulandığı dönemde bütçe denkliliğinin birlik tarafından şart koşulmasının geçerli nedenleri vardır. Bunlardan ilki, üye ülkelere bütçe harcamaları konusunda serbestlik tanınması halinde onların uygulayacağı genişleyici bütçe harcamalarının parasal birlik içerisinde tıpkı bedavacı sorunu (free riding) gibi bir etki yaratmasıdır. İkinci neden, birinci nedenle bağlantılıdır ve ahlaki tehlike sorunu (Moral Hazard) ile açıklanmaktadır. Buradaki ahlaki tehlike kriz dönemlerinde bütçe açığı veren üye ülkelerin bu açığın diğer ülkeler ve/veya Avrupa Merkez Bankası (ECB) tarafından finanse edileceğine (bailout) dair güven duymalarıdır. Bu ise parasal birliğin istikrarını ve devamlılığını sarsıcı bir gelişme olarak ortaya çıkmaktadır. Bundan dolayı Ekonomik İstikrar ve Büyüme Paktı sıkı bir bütçe disiplinini şart koşturmuştur. Bu sıkı bütçe disiplini ise, üye ülkelerin Avrupa Para Birliği (APB) içerisinde bağımsız para politikası uygulama şansını ortadan

¹⁶⁸ Öniş, Ziya ve Kutlay, Mustafa, (2012), “Ekonomik Bütünleşme/Siyasal Parçalanmışlık Paradoksu: Avro Krizi ve Avrupa Birliği’nin Geleceği”, Uluslararası İlişkiler, Cilt 9, Sayı 33, s.7

kaldırmaktadır.”¹⁷⁰

İşte bu noktada Avrupa Para Birliği’ne üye olan ülkelerde Avrupa Para Birliği içerisinde bağımsız para politikası uygulama şansı ortadan kalktığı için bu durumun üye devletler üzerinde bir takım sorunlar ortaya çıkardığı görülmektedir. Bu noktadan hareketle incelediğimiz ülke olan Yunanistan’da da bağımsız para politikası uygulayamamanın doğurduğu sonuçlar bir hayli ağır olmuştur.

Yunanistan’ın Avrupa Ekonomik ve Parasal Birliği içerisinde yer alması Yunan Borç Krizi’nin temel bir nedeni olarak sayılmasa da, birlik üyeliğinin Yunan Krizi üzerindeki kısmi ve dolaylı etkilerinden söz etmek mümkün olabilmektedir. Bir başka ifadeyle, Yunanistan’ın yapısal özelliklerinden kaynaklanan bir takım aksaklıklar olmakla beraber, Avrupa bütünleşmesinin yapısından kaynaklanan yanlışlıklar da krize katkı da bulunmuştur. Yine bu yanlışlıklar krize karşı ortaya konulan müdahale olanaklarını zayıflatmıştır.

Lorenzo Bini Smaghi’nin de belirttiği gibi, Avrupa Ekonomik ve Parasal Birliği oluşturulurken ortaya konulan varsayımlara göre, üye ülkelerin Yunanistan’ın yaşadığı benzer sorunları yaşaması olanaksızdır. Çünkü bu varsayımlara göre AET’nin kendine özgü düzeltici mekanizmaları mevcuttur. Bu mekanizmaları sıralayacak olursak;

- Borcu GSYİH’ya oranla yüksek olan ülkeler üzerinde Avrupa finansal piyasalarının yüksek faizler yüklemek suretiyle baskı oluşturması gerekmektedir.
- AMB, ulusal borçların döndürülmesinde kullanmak üzere borç vermeyi yasaklamak sorumluluğundadır.

¹⁶⁹ Arslan, Gülen Elmas (2013), “Euro Uygulaması Neden Krizde?”, Ankara Sanayi Odası Yayın Organı, Büyüteç Dergisi, Erişim Adresi: www.aso.org.tr

¹⁷⁰ Demirel, Baki (2011), “Optimum Para Alanları Kuramı ve Türkiye’nin AB Para Sistemine Katılım Durumunun Analizi”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, GÜ, SBE, Ankara.

- Avro Bölgesinin İstikrar ve Büyüme Paktından mali disiplini sağlayabilmek için büyük açıkları ve borçları bulunan sorunlu büyük ülkelere bir dizi yaptırımları öngörmesi beklenmektedir.
- Avro Bölgesi için 2000’li yılların kalkınma planını oluşturan Lizbon Süreci’nin Yunanistan gibi ülkelerin rekabet gücünü ve reel iktisadi büyümesini artırması gerekmektedir.

Ancak bu varsayımların ya da beklentilerin büyük bir kısmı gerçekleşmezken, Yunanistan’ın 2000’li yıllar boyunca, Avrupa finansal piyasalarının sunduğu düşük faizli finansman olanaklarından kriz ortaya çıkıncaya dek sürekli olarak yararlanmaya devam ettiği görülmektedir. Bu aşamada Yunanistan İstikrar ve Büyüme Pakti’nin oluşturduğu şartları karşılayamamasına rağmen herhangi bir yaptırımla karşı karşıya kalmamıştır.¹⁷¹ İşte Avrupa Birliği’nin yetkili organları, Avrupa İstikrar ve Büyüme Paktının öngördüğü bu tedbirleri ve yaptırımları düzenli bir şekilde uygulamış olsaydı belki de Yunanistan Krizi derinleşmeden bir dizi tedbir alacak ve krizin sonuçları bu denli büyük olmayacaktı.

AB’nin en önemli adımı olan tek para ve ortak para politikası için uyguladığı ve özellikle kurlardaki farklılığı azaltacak uyum süreci birçok iktisat politikacısı tarafından uygun bir politika olarak görülmemiştir. Ancak o dönem de iktisatçıların bu politikayı uygun görmemelerine rağmen ya da karşı çıkmalarına rağmen yine de ortak para birimine geçilmiştir. Tek para ve ortak para politikasının ya da bir başka ifadeyle, düşük faiz ve enflasyon oranları ile ekonomik ve mali istikrarı sağlamak için bir katalizör olarak gelmiş olan Avro’nun, Avrupa Birliği ülkelerini yoğun ekonomik dalgalanmalardan (ticari döngülerden) koruması beklenmiştir. Ayrıca yabancı para kur riskine karşı bir önlem geliştirmek ve Avrupa Ortak Pazarının büyüme potansiyelini güçlendirmek, Avrupa da yaşam standartlarını ve istihdamı artırmak için bir araç olarak

görülmüştür.¹⁷² Ancak Avro ortak para birimine geçilmesi birçok çarpık yapıyı da beraberinde getirmiştir. 2002 yılına gelindiğinde resmen kullanılmaya başlanan Avro'nun çarpık yapısı yıllarca Almanya'nın cari fazlasıyla dengelenmeye çalışılmıştır. Bu dengeli durumun devamında yaşanan ve dünyaya yayılan 2008 küresel krizinde sağlanan likidite ülkelerin bilançolarında nispeten onarıcı bir etkide bulunmuş olsa da 2009 yılına gelindiğinde ise kriz ortamından çıkış ve onun yarattığı etkilerden kurtulma çalışmalarında devletler bir kez daha finansman ihtiyacı duymuşlardır. Ancak bu defa AB Merkez Bankası'nın hareketsiz tavrı devletlerin durumunu olumsuz olarak etkilemiş ve piyasalarda spekülasyon bir hava yaratmıştır. Mali yardıma ihtiyaç duyan ülkelere ilk etapta mali destek yerine kemer sıkma uyarıları yapılmıştır ki bu durumda ülke ekonomilerini kriz karşısında daha da çaresiz bırakmıştır. Hatta Yunanistan da IMF olmadan IMF kuralları kabul ettirilmeye çalışılıyor diye tepkiler yükselmeye başlamıştır.¹⁷³

Avro piyasasına dâhil olmuş olan diğer ülkeler gibi Yunanistan da Avro ortak para birimine geçerek, sabit döviz kuru sistemini benimsemiştir. Bununla birlikte sermaye hareketlerini tamamen serbestleştiren Yunanistan da, özerk para politikasından vazgeçme zorunluluğu doğmuş ve bu imkânı Avrupa Merkez Bankası üstlenmiştir.¹⁷⁴

Yunanistan'ın Avro Birliğine kabul edilmesi: yeniden belirtmek gerekirse pek çok avantajı içerisinde barındırdığı gibi, sosyal, siyasal ve ekonomik anlamda birçok dezavantajı da barındırmaktadır. Yunanistan'ın Avro Bölgesine kabul edilmesiyle birlikte, faiz dışı harcamalarının % 8 oranında artmasına ek olarak, memur ve emekli maaşlarına yüksek zamlar yapılmış, sosyal harcamalarında artış, paskalya, Noel ve yaz

¹⁷¹ Lorenzo Bini Smaghi, (2010), "The Future of the Euro: Why the Greek Crisis Will Not Ruin Europe's Monetary Union", Foreign Affairs

¹⁷² Ross Fakiolas, "Europeanization in Greece: Effects of the economic crisis", File:Europ15612RF

¹⁷³ Vural, Rezzan Neslihan, (2011), "Yunan Krizinin Dinamikleri ve Olası Sonuçları", 21.Yüzyıl Dergisi, S.36

ikramiyeleriyle son derece popülist politikalar izleyerek adeta kendi sonunu hazırlamıştır. Yunanistan'ın Avro Bölgesine girerek uygulamış olduğu bu popülist politikalar, gerek halkta gerekse siyasi politika yapıcılar da “AB’ye Aşırı Güvenme” zihniyeti oluşturduğunu açıkça göstermiştir. Nitekim bu zihniyet Yunanistan’da “Ayağını Yorganına Göre Uzatmayan” bir toplum yapısı oluşturmuştur ki en nihayetinde bu toplum yapısının Yunanistan da yarattığı fatura oldukça ağır olmuştur.

Küresel ölçekte gözlemlenen makroekonomik dengesizlikler Avro Bölgesi gibi sınırlı bir alanda da ortaya çıkabilmektedir. Merkez (birliği kurucu büyük devletler; örneğin Almanya) ve Çevre (birliğe sonradan katılan küçük devletler; örneğin Yunanistan) arasındaki dengesizlikler dünya ölçeğinde ve aynı para birimini kullanan Avro Bölgesi ülkeleri için farklı özellikler gösterecektir. Kriz öncesinde tek bir blok gibi görünen Avro Bölgesi, kriz sonrasında içerisindeki makroekonomik dengesizlikleri ortaya çıkarmıştır. APB içindeki ülkelerin rekabet güçleri birliğe entegre oluşlarına göre şekil almıştır.¹⁷⁵

Uluslararası alanda ülkelerin rekabet edebilmek ve makroekonomik dengesizlikleri düzeltebilmek için üç politika aracı vardır. Bunlar para politikası, maliye politikası ve işgücü piyasalarına yönelik düzenlemelerdir. Maastricht Kriterleri, İstikrar ve Büyüme Paketi, Lizbon Stratejisi ve Avrupa Merkez Bankası; Avrupa Para Birliği’ni oluşumunu destekleyen anlaşma ve kurumsal mekanizmalardır. Sözü edilen üç politika uygulanırken bu kurumsal mekanizmalara bağlı kalınmaktadır. AMB tarafından tek bir para politikası uygulanmakta ve enflasyon hedeflemesi yapılmaktadır. Avrupa Para Birliği’nin para politikası, merkez bloğunun yani büyük birliği kurucu devletlerin ekonomik ihtiyaçlarına göre belirlenir. Öte yandan Yunanistan ve diğer çevre ülkelerin kimi zaman ters yönde para politikasına ihtiyacı olur. Bu durum çevre ülkelerin işine

¹⁷⁴ Dağdelen, İlhan (2011), “Avrupa Bütünleşme Sürecinde Yunanistan’ın Borç Krizi”, Ankara, Avrupa Çalışmaları Dergisi, C.10,S.2

¹⁷⁵ Akın, Selin Seçil, (2013) ”Avro Bölgesi Entegrasyonu Sürecinde Yunanistan Borç Krizi: Yunanistan & Almanya Karşılaştırması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, s.6

yarayacağına, durumun daha da kötüye gitmesine sebep olur. Ülke örneklemimizi ele alırsak Almanya sanayileşme konusunda avantajlı, Yunanistan ise aksine hizmet sektöründe gelişme gösteren bir ekonomiye sahip bulunmaktadırlar. Bu iki ülke içinde aynı iktisadi politikanın uygulanması, onlar arasında ayrımı oluşturan rekabet gücü farklılıklarına neden olarak merkez ve çevre bloğu şeklinde kutuplaşmalarını sağlamaktadır.¹⁷⁶

Maliye politikası da İstikrar ve Büyüme Paketi'nin sıkı tedbirleri çerçevesinde uygulanmaktadır. Bu politikalar uygulanırken yine Avro Bölgesi'nin tüm ülkeleri yerine merkez ülkelerinin ekonomileri göz önünde bulundurulmaktadır.¹⁷⁷ Para politikasının yanında, yukarıdaki mekanizmalarla maliye politikasının da bağımsızlığı giderek daralmakta ve belli sınırlar içinde kalmaktadır. Bu da çevre ülkelerin kendi ekonomik sorunlarıyla baş edebilmek için geliştirecekleri politikaları iyice kısıtlamaktadır.

Dolayısıyla rekabet edebilmek için tek bir politika, işgücü piyasalarına yönelik düzenlemeler kalmaktadır. Emek piyasası reformları da Avrupa Birliği politikaları çerçevesinde uygulanmaktadır. Avrupa İstihdam Stratejisi istihdamın esnekleşmesini desteklemektedir. Avro Bölgesi'nde ücretlere ve çalışma koşullarına baskı yapılmaktadır. Fakat bu politikalar refah sistemine, sendikalara, sosyal ve politik tarihlerine bağlı olarak ülkeden ülkeye değişmektedir. İşçi ücretleri ve çalışma koşulları üzerindeki baskı gerek merkez ülkelerde, gerekse çevre ülkelerde uygulanmaktadır. Fakat bu noktada çevre ülkeler iki problemle karşı karşıya kalmaktadır. İlk olarak, çevrede reel ücretlerin ve refah devletinin durumu merkeze göre daha kötü durumdadır. İkinci olarak, merkez ülkeler nominal işçi maliyetinin en az arttığı ülkeler olmaktadır ki bu durum Yunanistan gibi çevre ülkelerde işçilerin hâsıladaki payını giderek azaltmaktadır.¹⁷⁸ İşte Yunanistan gibi Birliğe sonradan katılan çevre ülkeler daha önce yukarıda da belirttiğimiz gibi özerk para ve maliye politikası

¹⁷⁶ Akın (2013), a.g.e., ss.6-7.

¹⁷⁷Lapavitsas, Costas ve d. (2010), "Eurozone Crisis: Beggar Thyself and Thy Neighbour," <http://www.researchonmoneyandfinance.org/media/reports/eurocrisis/fullreport.pdf>, (04.11.2010).

gerçekleştirememektedirler. Bu durum da merkez ve çevre ülkeler için uygulanan ekonomi politikalarının ortak olması bu çevre ülkelerde sorunlara neden olmaktadır.

Yine Avro Bölgesi içerisinde uygulanan ortak para politikası sonucu olarak ortak bir nominal faiz oranı belirlenmiştir. Bu ortak nominal faiz oranı Yunanistan'daki yüksek enflasyon oranını da hesaba katınca reel faiz oranlarının çok düşük seviyelere inmesine sebep olmuştur. Bu durum da Yunanistan'ın borçlanmasını tetiklemiştir.

Tablo 18: Yunanistan'ın Enflasyon Göstergeleri

	1997	1998	1999	2000	2003	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Enflasyon Oranı	5,4	4,5	2,1	2,9	3,4	3,5	4,2	1,3	4,7	3,1	1,0	-0,9
TÜFE (2005=100)	76,6	80,1	81,81	84,18	93,79	100	110,9	112,4	117,6	121,3	122,6	121,5

Kaynak: Eurostat

Yunanistan'ın AB'ne kabul edildikten sonraki dönemde, AMB'nin uygulamış olduğu düşük faizler yabancı sermaye karşısında bu ülkenin cazibesini artırmıştır. Yabancı sermaye yatırımlarının artırmasına bağlı olarak Yunanistan da net dış borç oranlarında sürekli ve hissedilir bir şekilde artış meydana gelmiştir. Yunanistan da hesapsız olarak artan bu borç oranlarında AB'nin büyük oranda etkisi olduğu dikkatimizi çekmektedir.

Yunanistan devletinin borçlarının içerik olarak durumu aşağıdaki Tablo 19'da görülmektedir.

¹⁷⁸ Akın (2013), a.g.e., ss.7-8

Tablo 19: Yunanistan'ın Toplam Borç Yapısı

	Avro (milyar)	GSYİH'ya Oranı(%)
Toplam Borç	703	296
İhraççıya Göre	-	100
Genel Kamu	293	42
Finansal Şirketler	120	17
Finansal Olmayan Şirketler	165	23
Hane Halkı	123	17
Borç Senedine Göre	-	100
Kısa Vade	189	27
Yerleşik Olmayan Mevduatlar	106	-
Bonolar	11	-
Krediler	72	-
Ticaret Kredisi	-	-
Uzun Vade	514	73
Bonolar	301	-
Krediler	212	-

Kaynak: Akın, Selin Seçil, “Avro Bölgesi Entegrasyonu Sürecinde Yunanistan Borç Krizi: Yunanistan& Almanya Karşılaştırılması”, (2013), Yayınlanmamış YL Tezi, Ankara Üniversitesi

Yunanistan'ın Tablo 19'daki borç oranlarının yapısı incelendiğinde en dikkat çekici nokta şüphesiz kamu borcunun GSYİH'nin %42'lere yaklaşmış olmasıdır. Bu yüksek borç oranı ile birlikte Yunanistan, Avro Bölgesindeki en çok kamu borcuna sahip ülkelerden birisi olmuştur.

Ülkelerin büyümesi ve gelişebilmesi için gerekli olan üretim kapasitelerinin artırılması ve yine gerekli olan yatırımların yapılmasında yurt içi finansmanın yeterli olmaması sonucu, bu yatırımların dış kaynakla finanse edilmesiyle ülkenin yurt dışına yaptığı net gelir transferi olarak ifade edilen cari açık, uzun yıllardır Yunanistan ekonomisinde bir sorun oluşturmaktadır. Yunanistan gibi ülkeler cari açık vererek gerçekleştirdikleri yatırımları verimli alanlara yönlendiremezse, yine ülkeler tasarruf oranlarını artırmazlar ve bu durum süreklilik arz ederse; ülkeler bu dış borçların faizlerini ödemek için tekrar borçlanma yoluna başvuracak bu durumda ülke

ekonomilerini dış şok ve krizlere karşı kırılgan bir yapıya sokacaktır.¹⁷⁹ İşte Yunanistan devleti 2008 krizine kadar bu açığı fonlama da özellikle AB üyeliğinin avantajı ile zorlanmamıştır. Ancak, krizin ilk dönemlerinde AB ve AMB'nın uygulamış olduğu politikalar sonucu bu cari açığı finansman edecek kaynak bulmakta zorlanmıştır. Yunanistan devletinin Avrupa Ortak Para Politikasına geçmesinin de cari açık üzerinde olumsuz etkileri olmuştur. Yunanistan politika yapıcılarının cari açıkla mücadele kapsamında Devalüasyon yapma gibi bir seçenekleri olmadığından bu durum da ekonomiyi olumsuz olarak etkilemiştir.

Tablo 20: Yunanistan'ın Cari Açık Göstergeleri (GSYİH%)

	Cari Açık (GSYİH %)	Cari Açık (milyar dolar)
1980	-4	-2,209
1985	-7	-3,276
1990	-3	-3,537
1995	-2	-3,215
2000	-7	-9,942
2005	-7	-18,233
2006	-11	-29,565
2007	-14	-44,587
2008	-14	-51,312
2009	-11	-35,912
2010	-10	-30,273
2011	-10	-28,582
2012	-2	-6,171
2013	1	1,408

Kaynak: www.worldbankdata.com ve www.economywatchdata.com

Ekonomistler ve araştırmacılar tarafından %-5 üzerinde gerçekleşen cari açık oranının sürdürülebilir olmadığı ve ekonomiler için risk oluşturduğu belirtilmektedir. Tablo 20'deki Yunanistan'ın Cari Açık göstergeleri incelendiğinde; 1980 yılında %-4 olan cari açık, 2000 yılında %-7 ye yükselmiştir. 2008 yılında küresel krize giren

¹⁷⁹ Akçay, Belgin, (2012), "Yunanistan Ekonomisinde Devlet Borç Krizi-Cari Açık İlişkisi", Maliye Dergisi, S.63

Yunanistan da Cari açık oranı yaklaşık %-14 olarak gerçekleşmiş ve rekor kırmıştır. 2009 yılında %-11, 2010 yılında %-10, 2011 yılında %-10 gerçekleşen cari açık, bu tarihten sonra azalmaya başlamıştır. 2013 yılında % 1 gerçekleşen cari açık pozitif seviyelere gelmiştir.

Özellikle son yirmi yılda ılımlı büyüme oranları karşısında çevre ve merkez Avrupa ülkelerinde reel ücretlerin baskılanması stratejisi uygulanmıştır. Buna karşın çevredeki ülkeler dezavantajlı kur oranları üzerinden dâhil oldukları Avro bölgesinde rekabet gücü kaybı yaşamışlardır. Rekabet gücü kaybı yaşayan Avro Bölgesinin bu çevre ülkelerinde ekonomik büyümenin kaynağı ise borçlanma olmuştur. Avro bölgesindeki düşük faiz oranları Euro bölgesinde çevredeki ülkelerin daha düşük faizlerle borç alabilmesini sağlarken Avrupa bankalarının portföylerinde bu ülkelerin kamu borç kâğıtlarının önemi de artmaya başlamıştır.¹⁸⁰

Yunanistan'da 2009 yılı itibarıyla kamu borcunun yaklaşık %90'ını (2009 yılı sonu itibarıyla 150 milyar euro) çoğu Avrupalı olmak üzere yabancı bankalardan alınan borçlar oluşturmuştur. Kamu borç yükünün içinde Fransız bankaları %36, Alman bankaları %21 ve diğer Avrupa bankaları %32'lik bir paya sahiptir. Avrupa merkezli olmayan bankaların payı ise %11'dir. Yine 2009 yılı verilerine göre Yunanistan'ın Toplam Borçlarının yapısı incelendiğinde yaklaşık 238 milyar dolar olan borcun büyük bir çoğunluğu Almanya, Fransa ve İngiltere'ye olan borçları oluşturmaktadır.¹⁸¹

¹⁸⁰ Güngen, Ali Rıza, (2013), "Devletin Finansallaşması: Avro Bölgesi Krizi Ve Yunanistan Örneği", Atılım Sosyal Bilimler Dergisi, C.3,S.1-2

¹⁸¹ IMF (International Monetary Fund) (2010), "Country Report, Greece: Staff Report on Request for Stand-By Agreement", No:10/110.

Tablo 21: Yunanistan'ın AB Ülkelerine Olan Borç Miktarları

ÜLKE	MİKTAR
ALMANYA	45 milyar dolar
FRANSA	75 milyar dolar
İNGİLTERE	15 milyar dolar
PORTEKİZ	9.7 milyar dolar
İRLANDA	8.5 milyar dolar

Kaynak: Bank of International'ın 2009 verilerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Bu çerçeveden hareketle, IMF Yunanistan'daki ekonomik krizin derinleşmesinin diğer ülkelere de güçlü bir yayılma etkisi ortaya çıkarabileceğini öngörmüştür.¹⁸² IMF'in gerçekleştirmiş olduğu bu öngörü nitekim kendini göstermiş ve Yunanistan devletinin bu Avrupa bankalarına olan yüksek borçluluk oranları bu ülke de başlayan krizin diğer AB ülkelerini de etkisi altına almasını engelleyememiştir. Özellikle Yunanistan ile başlayan ve PIIGS (Portekiz, İrlanda, İtalya, Yunanistan, İspanya) adını verdiğimiz Avrupa Birliğinin kırılma ekonomilerini oluşturan bu ülkelerin artan kamu borçlarını ödeyemez duruma gelmeleri ve bu ülkelerde hızla artan işsizlik oranları AB'nin Merkezi konumda bulunan büyük ekonomilerini de olumsuz olarak etkilemiştir. Gelişmiş küresel iletişim ağı sayesinde, ekonomi dünyasında bulunan “radarlar”; krizde adı geçen ülkeleri birer birer kapsama alanına almıştır. Yunanistan ile başlayan bu süreç, kamu hesaplarının yanlıtıcı bir şekilde saklanması ve kamu borcunun seviyesi üzerine odaklanmıştır. Ama asıl sorulması gereken soru, AB içindeki Yunanistan gibi “yerel bir sorunun” nihai olarak Almanya ve Fransa gibi AB'nin merkez ülkeleri için çok baş ağrısı yaratacak bir sorun olup olmayacağıdır. Yunanistan krizi esnasındaki bu “beyin jimnastiği”, kamu borcu AB'nin Maastricht kriterlerine uygun seyreden bir büyük ülkenin dahi listenin en üst seviyesine çıkabileceğini göstermiştir.¹⁸³ Bir yandan İtalya, İspanya gibi AB'nin büyük ekonomilerinin de bu kriz karşısında çaresiz kalması, AB

¹⁸² IMF (International Monetary Fund) (2010), “Country Report, Greece: Staff Report on Request for Stand-By Agreement”, No:10/110.

işleyişinin ve uygulanan politikaların sorgulanmasını beraberinde getirirken, diğer yandan Avro Bölgesinin sürdürülebilirliği ve güvenilirliği tartışması da gündeme gelmiştir.

AB'nin geleceğine ilişkin tartışmalar avro krizinden çok daha önce ortaya atılmış olmakla birlikte, avro krizi ile bu konunun önemi de giderek artmış ve daha çok tartışılır olmuştur. Bu noktadan hareketle, AB'nin geleceğine yönelik üç temel senaryo üzerinde durulmaktadır;¹⁸⁴

- Avro bölgesinin geleceğine ilişkin birinci senaryo, “tamamen dağılmadır.” Krize yönelik alınan tedbirlerin yeterli olmaması sonucu çevre ülkelerde temerrüde düşebilme riski, birliğin büyük ekonomilerini de olumsuz etkileyecek ve birliğin dağılması durumu ortaya çıkabilecektir.
- Avro bölgesinin geleceğine ilişkin ikinci senaryo ise “tamamen yeniden yapılanmadır.” Bu senaryoda avro bölgesinin optimum para bölgesi olmasını engelleyen yapısal sıkıntıların ortadan kaldırılması için kapsamlı bir reform/yeniden yapılanma sürecine girilmesi, para ve maliye politikaları arasındaki uyumsuzluğun giderilmesi ve siyasi yönetişimde uyumun sağlanması tartışılmaktadır.
- Avro bölgesinin geleceğine ilişkin üçüncü alternatif “*a la carte Avrupa*” senaryosudur. Bu senaryo, “tamamen dağılma” ve “tamamen yeniden yapılanma” senaryolarının gerçekleşme imkânının uzak olmasından dolayı ikisinin karışımı bir çözüm olarak karşımıza çıkmaktadır.

¹⁸³Gürses Uğur, “Krizin Radarındaki İspanya”, Erişim Tarihi:16/ 06/ 2010 Erişim Adresi: http://www.radikal.com.tr/yazarlar/ugur_gurses/krizin_radarindaki_ismanya-1002818

¹⁸⁴Öniş ve Kutlay (2012), a.g.e., ss.11-13.

Avro Bölgesi'ne dâhil olan üye devletlerde ortak para birimi olan Avro'nun kullanılması ve bu ülkelerde para politikasının Avrupa Merkez Bankası aracılığı ile tek bir elden yürütülüyor olması, söz konusu ülke ekonomilerinin birbirine sıkı bir şekilde bağlı olmasına ve bir Avro Bölgesi ülkesinde meydana gelen olumsuz gelişmelerin diğer Avro Bölgesi ülkelerine de kısa sürede yayılmasına yol açmaktadır. Bu hususun yanı sıra, AB üyesi ülkelerin finans ve reel sektörlerinin yüksek entegrasyon düzeyi de ülkelerin birbirinden etkilenme seviyesini ve hızını artırmaktadır. Nitekim 2010 yılının ikinci çeyreğinde Yunanistan'da patlak veren borç krizi, kısa sürede diğer Euro Bölgesi ülkelerini ve hatta ekonomik ve parasal birliğin geleceğini tehdit altına sokmuştur.¹⁸⁵

İşte Avro Bölgesinin kırılgan ekonomisi olan Yunanistan devletinde başlayan ve tüm Avrupa ülkelerine adeta bir “domino etkisi” yaparak yayılan küresel finansal kriz, bu dönemde Avrupa Birliği'nin itibarını da sorgulanır hale getirmiştir. Bu nokta da Avro Bölgesinin sürdürülebilirliğine ve güvenilirliğine karşı artan eleştiriler Avro Bölgesinin Merkez ülkelerini kriz konusunda istemeden de olsa tedbirler almaya ve krizden çıkış için çözüm önerileri geliştirmeye sevk etmektedir.

¹⁸⁵ T. C. Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, “Avrupa Birliği'nde Küresel Finansal Krize Karşı Alınan Önlemler ve Birliğin Rekabet Gücünün Arttırılmasına Yönelik Girişimler: “Euro Rekabet Paketi”,(2011), Ankara

VI.BÖLÜM

KRİZE YÖNELİK ALINAN TEDBİRLER VE GELİŞTİRİLEN MEKANİZMALAR

Avro bölgesi ülkelerinin ekonomik performanslarında son yıllarda gözlemlenen gerileme ekonomik krizle birlikte daha da belirgin bir hal almış ve bu durum Avro'nun, dolayısıyla Ekonomik ve Parasal Birliğin ve en nihayetinde AB'nin geleceğine dair endişeleri artırmıştır.¹⁸⁶ Durumun ne denli vahim ya da uçurumun kenarında olduğunun en iyi göstergelerinden birini şüphesiz Almanya Şansölyesi Merkel'in Aachen'da yapmış olduğu bir konuşması göstermiştir. Merkel, "Ortak para çökerse AB'nin de çökeceğini, ortak bir paranın olduğunu ancak ortak siyasal ve ekonomik bir birliğin oluşmadığını" söyleyerek, Avrupa'nın siyasal bir birlik olma hedefinin hayale düştüğünü bir nevi itiraf etmiştir.¹⁸⁷ Özellikle Almanya ve Fransa gibi AB'nin siyasi bir proje olduğunu savunan bazı Avrupa ülkeleri, mevcut AB politikalarının yaşanmakta olan sorunların çözümünde yetersiz kaldığını, özellikle Avro Bölgesinde makroekonomik gözetimin ötesinde bir ekonomik koordinasyona ihtiyaç duyulduğunu ve bu çerçevede AB düzeyinde yeni mekanizmalar oluşturulması gerektiğini savunmaktadır. Bu yaklaşım çerçevesinde, yalnızca para politikasının değil, üye ülkelere uygulanacak maliye politikalarının da AB ölçeğinde çok daha sıkı kurallara tabi tutulması ve Avro Bölgesi ülkeleri arasındaki ekonomik yakınsamanın artırılması için ekonomik politikaların uyumlaştırılması büyük önem arz etmektedir.¹⁸⁸

¹⁸⁶ T. C. Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, (2011), "Avrupa Birliği'nde Küresel Finansal Krize Karşı Alınan Önlemler ve Birliğin Rekabet Gücünün Arttırılmasına Yönelik Girişimler: "Euro Rekabet Paktı", Ankara.

¹⁸⁷ Gürses, Uğur, "Küresel Gündem: Maliye Politikası", Erişim Tarihi:17/ 05/ 2010, Erişim Adresi: www.radikal.com.tr

¹⁸⁸ T. C. Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, (2011), "Avrupa Birliği'nde Küresel Finansal Krize Karşı Alınan Önlemler ve Birliğin Rekabet Gücünün Arttırılmasına Yönelik Girişimler: "Euro Rekabet Paktı", Ankara.

Her ne kadar henüz AB düzeyinde gelecekte uygulanacak mekanizmaların kapsam ve derinliğine ilişkin tam bir mutabakat oluşmamış olsa da, küresel kriz ve bunun sonrasında gerek AB gerekse AB üyesi ülke ekonomilerinin bu krize verdiği tepki, AB’de ekonomik yönetim alanında kapsamlı reformlar yapılması gerektiğini açıkça ortaya koymuştur. Bu anlamda, krizde tansiyonu düşüreceği düşünülen ve de gerçek bir ekonomik birlik sağlanabilmesi, biraz da her üye ülkenin AB’nin “bacağından asılmaması” için AB Komisyonu’nun bir takım yeni düzenlemeler peşinde olduğu gündeme gelmiştir. Bu düzenlemelere göre, sürekli olarak AB’nin bütçe açığı ve borçluluk limitlerini aşan üye ülkelere bir çeşit mali ceza getirmesi planlanmaktadır.¹⁸⁹ Bu plana göre, borcunu azaltmayan ülkelere, daha sonra geri ödenmek üzere mali ceza uygulanacaktır. Bir başka öneri, maliye politikası birliği sağlanmasına yönelik olarak; her üye olan ülke, bütçe tasarısını kendi parlamentosuna sunmadan önce diğer AB maliye bakanları komitesine gönderecek ve bütçe burada incelenecektir. Ancak henüz planlama aşamasında olan bu düşünceler bile egemenlik tartışmasına dönüşerek uygulanamadan son bulmuştur.

Bu kapsamda krize karşı bir önlem olarak kurulan AB mekanizmalarının ardındaki çıkış noktası, uyguladıkları sürdürülemez maliye politikaları sonucunda ciddi borç yükü altına giren Avro Bölgesi ülkelerinin borçlanma maliyetlerinin de önemli ölçü de artması sonucunda daha derin mali problemlerle karşı karşıya kalmış olmalarıdır. Kurulan mekanizmaların temel amacı mali sorunlarla karşı karşıya kalan ülkelerin borçlanma maliyetlerini düşürebilmek olmuştur.¹⁹⁰

¹⁸⁹ Değerli, Işıl. Onur Örs, (2011), “Avrupa Birliği’nde Küresel Finansal Krize Karşı Alınan Önlemler ve Birliğin Rekabet Gücünün Arttırılmasına Yönelik Girişimler: “Euro Rekabet Pakti”, Ankara, http://www.abgs.gov.tr/files/EMPB/Euro_plus_pact_son.pdf (Erişim Tarihi:27.06.2011)

¹⁹⁰ Değerli, Işıl. Onur Örs, (2011), “Avrupa Birliği’nde Küresel Finansal Krize Karşı Alınan Önlemler ve Birliğin Rekabet Gücünün Arttırılmasına Yönelik Girişimler: “Euro Rekabet Pakti”, Ankara, http://www.abgs.gov.tr/files/EMPB/Euro_plus_pact_son.pdf (Erişim Tarihi:27.06.2011)

6.1. Avrupa Birliği Düzeyinde Geliştirilen Mekanizmalar

Üye ülkelerin sahip oldukları borç sorunlarının çözömlenmesi amacıyla Avro Bölgesi ülkeleri krizde olan üye ülkelerin borçlanma maliyetlerini azaltmak amacıyla ilk olarak hep birlikte kefil oldukları ya da garantör oldukları tahvilleri çıkarmışlardır. Bu tahvilleri çıkararak kısmen de olsa üye ülkelerin sahip oldukları riskleri azaltıp, borçlanma maliyetlerini düşürmüşlerdir. Ayrıca kurmuş oldukları fonlar ya da mekanizmalar sayesinde üye ülkelerin ödeme güçlüklerini gidermeye çalışmışlardır.¹⁹¹

6.1.1. Ödemeler Dengesi Fonu (Balance of Payments Facility)

Ödemeler Dengesi Fonu, Avro Bölgesi dışında kalan 10 AB üyesi devletin ödemeler dengesinde yaşayabilecekleri potansiyel sorunlarda ve buna bağlı olarak gerçekleştirebilecek dış finansman güçlüklerinde devreye girmek üzere tesis edilmiştir. Bu fon ile birlikte, AB Tek Pazarının mali istikrar ve dengesinin muhafaza edilmesi amaçlanmaktadır. Mekanizmanın finansmanı, AB Komisyonunun, AB bütçesi ve 27 üye devlet tarafından garanti altına alınan tahviller ihraç ederek borçlanması ve ödemeler dengesinde sorun yaşayan devletlere kredi sağlaması şeklinde gerçekleşmektedir. Bu fonun toplam bütçesi ise 50 milyar Avro olarak belirlenmiştir. Bu fondan şu ana kadar Macaristan (6,5 milyar Avro), Letonya (3,1 milyar Avro) ve Romanya (5 milyar Avro) faydalanmıştır.¹⁹²

6.1.2. Kredi Havuzu (Pooled Loans - Greek Loan Facility)

Bir kereye mahsus olmak üzere oluşturulan bu mekanizma esas itibarıyla Yunanistan'a kredi sağlamak için tasarlanmış olup, Avro Bölgesi ülkelerinin Avrupa

¹⁹¹ Aras ve Öztürk, (2011), "Euro ve Kriz Sonrası Dönemde Parasal İstikrar", Ekonomi Bilimleri Dergisi, Cilt:3, No:2, ISSN:1309-8020

¹⁹² Council of the European Union, (2002), "Facility providing financial assistance for balances of payments", (EC)No.332/2002, http://europa.eu/legislation_summaries/economic_and_monetary_affairs/institutional_and_economic_framework/125005_en.htm, (Erişim Tarihi:23.07.2011)

Komisyonu aracılığıyla sağladığı 80 milyar Avro ve IMF'in temin ettiği 30 milyar Avro'dan oluşan 110 milyar Avro tutarında bir borç havuzudur. Küresel finansal krizin ardından yüksek bütçe açığı ve kamu borcu sebebiyle iflasın eşiğine gelen ve yardım talebinde bulunan Yunanistan'a sağlanacak mali yardım ve kredilerden oluşan bir sistemdir.¹⁹³Bu kapsamda Yunanistan'a Mart 2011'e kadar sağlanan kredi miktarları Tablo 22'de gösterilmektedir;

Tablo 22: Yunanistan'a Sağlanan Kredi Miktarı (milyar Avro)

	Avro Bölgesi	IMF	Toplam
Mayıs 2010	14,5	5,5	20,0
Eylül 2010	6,5	2,5	9,0
Aralık 2010	---	2,5	2,5
Ocak 2011	6,5	---	6,5
Mart 2011	10,9	---	10,9
Toplam	38,4	10,5	48,9

Kaynak:¹⁹⁴http://ec.europa.eu/economy_finance/eu_borrower/greek_loan_facility/index_en.htm.

Ayrıca bu yardımın sağlanmasının bir sonucu olarak Yunanistan'ın atması gereken adımlar ve alması gereken önlemler karara bağlanmıştır.

6.1.3. Avrupa Finansal İstikrar Mekanizması (European Financial Stability Mechanism-EFSM)

Bu yapı, herhangi bir üye ülkenin doğal afetler veya kendi kontrolü dışında meydana gelen dış faktörler sebebiyle mali zorluklar yaşaması durumunda, birliğin bu üye ülkeye mali yardım sağlayabilmesini içermektedir. Mali sorunlarla karşılaşan tüm AB üye devletlerine finansal destek sağlamak amacıyla oluşturulmuştur. Küresel finansal kriz sebebiyle pek çok üye devletin bütçe açığı ve borç sorunları yaşaması, borçlanma koşullarının ciddi biçimde ağırlaşmış olması ve dolayısıyla Birliğin mali istikrarının ve Avro'nun bir bütün olarak risk altına girmesi bu tip bir mekanizmanın

¹⁹³ Değerli, Işıl. Onur Örs, (2011), "Avrupa Birliği'nde Küresel Finansal Krize Karşı Alınan Önlemler ve Birliğin Rekabet Gücünün Arttırılmasına Yönelik Girişimler: "Euro Rekabet Paketi",Ankara, http://www.abgs.gov.tr/files/EMPB/Euro_plus_pact_son.pdf (Erişim Tarihi:27.06.2011)

¹⁹⁴ http://ec.europa.eu/economy_finance/eu_borrower/greek_loan_facility/index_en.htm.

kurulmasını gerekli kılmıştır. Bu mekanizma Yunanistan ve İrlanda gibi dış etkenlerden büyük oranda etkilenen ve iç faktörlerin de yoğun etkisi altında oluşan krizlerde kullanılmıştır.¹⁹⁵

Mekanizma uyarınca Komisyon, AB adına piyasalardan kredi temin etmekte ve sonrasında bu krediyi yararlanıcı üye ülkenin kullanımına sunmaktadır. Krediler AB bütçesi tarafından garanti altına alınmıştır. Krediden faydalanan ülkelerin Komisyon tarafından da kabul edilmiş sıkı bir makroekonomik uyum programı benimsemesi gerekmektedir. Bu mekanizma geçici olup,2013 yılından itibaren yerini Avrupa İstikrar Mekanizması (European Stability Mechanism-ESM)'na bırakmıştır.¹⁹⁶

6.1.4. Avrupa Finansal İstikrar Fonu (European Financial Stability Facility – EFSF)

Avrupa Finansal İstikrar Fonu 9 Mayıs 2010 tarihli AB Ekonomi ve Maliye Bakanları Konseyi (ECOFIN) kararı uyarınca, Avro Bölgesi'ne dâhil olan (1 Ocak 2011 tarihi itibarıyla Estonya da Avro Bölgesi'ne dâhil olmuştur) 16 üye devletin katılımıyla 7 Haziran 2010'da Lüksemburg yasalarına tabi olan bir limited şirket olarak kurulmuştur.

Fonun amacı çeşitli borç sorunları yaşayan Avro Bölgesi devletlerine geçici mali destek sağlayarak parasal birliğin mali istikrarını temin etmektir (tüm AB üyesi ülkelere mali destek sağlayabilen EFSM'den bu açıdan farklılaşmaktadır). EFSF çerçevesinde, Avro Bölgesi'ne dâhil olan üye devletler tarafından garanti altına alınmış ve toplam büyüklüğü 440 milyar Avro'yu aşmayacak şekilde piyasaya sürülmüş tahviller aracılığı

¹⁹⁵ Europe Press Releases ,(2010), “The European Stabilization Mechanism”, MEMO/10/173, Brussels, 10 May 2010, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/10/173>,(Erişim Tarihi: 13.07.2011)

¹⁹⁶ Değerli, Işıl. Onur Örs,(2011), “Avrupa Birliği'nde Küresel Finansal Krize Karşı Alınan Önlemler ve Birliğin Rekabet Gücünün Arttırılmasına Yönelik Girişimler: “Euro Rekabet Paketi”, Ankara, http://www.abgs.gov.tr/files/EMPB/Euro_plus_pact_son.pdf (Erişim Tarihi:27.06.2011)

ile mali açıdan zorluk yaşayan Avro Bölgesi ülkelerine kredi temin edilmesi öngörülmektedir. Avro Bölgesi ülkelerinin Fon'a sağladıkları katkı aşağıdaki tablo 23'de gösterilmektedir;

Tablo 23: Avro Bölgesi Ülkelerinin Avrupa Finansal İstikrar Fonuna Sağladıkları Katkı Miktarı (milyar Avro)

Ülke	Katılım Miktarı	Ülke	Katılım Miktarı
Almanya	119,4	Portekiz	11,0
Fransa	89,7	Finlandiya	7,9
İtalya	78,7	İrlanda	7,0
İspanya	52,4	Slovakya	4,4
Hollanda	25,1	Slovenya	2,1
Belçika	15,3	Lüksemburg	1,1
Yunanistan	12,4	Kıbrıs	0,9
Avusturya	12,2	Malta	0,4
TOPLAM			440 €

Kaynak:¹⁹⁷ http://www.efsf.europa.eu/attachments/faq_en.pdf.

6.1.5. Avrupa İstikrar Mekanizması (European Stability Mechanism-ESM)

28 Kasım 2010 tarihinde toplanan Avro Bölgesi'ne üye devletlerin ekonomi ve maliye Bakanları Konseyi'nde Avrupa İstikrar Mekanizması'nın kurulması kararlaştırılmıştır. Hükümetler arası bir organizasyon niteliğinde olan ESM, Avro Bölgesi Maliye bakanlarından oluşan bir Governörler Kurulu'na sahip olmuştur. Kurul mekanizmanın en üst düzey karar alma organı olacaktır ve aşağıda belirtilen hususlarda karar alacaktır:

¹⁹⁷ http://www.efsf.europa.eu/attachments/faq_en.pdf

- Mali yardımın sağlanması,
- Mali yardımın koşulları ve niteliği,
- Mekanizmanın borç verme kapasitesi,
- Borçlanma araçlarının tür ve dağılımının değiştirilmesi.

Avrupa İstikrar mekanizmasının 700 milyar Avro tutarında sermaye tabanı olması ve bu sermaye tabanı aracılığı ile “AAA” kredi notunun korunarak 500 milyar Avro tutarında kredi verilmesine (bu miktar en az beş yılda bir gözden geçirilecektir) imkân tanınması hedeflenmiştir. Sermayenin 80 milyar Avro tutarındaki bölümü nakit, 620 milyar Avroluk bölümü ise hükümetler tarafından taahhüt edilen çekilebilir sermaye ve kefaletlerden oluşacaktır. Ülkelerin ESM yapısına sağlayacakları katkı oranı ise Tablo 24’te görülmektedir.

Tablo 24: Avro Bölgesi Ülkelerinin ESM’ye Yaptıkları Katkı Oranları

ÜLKE	Katılım Oranı (%)
Almanya	27,146
Fransa	20,386
İtalya	17,914
İspanya	11,904
Hollanda	5,717
Belçika	3,477
Yunanistan	2,817
Avusturya	2,783
Portekiz	2,509
Finlandiya	1,797
İrlanda	1,592
Slovakya	0,824
Slovenya	0,428
Lüksemburg	0,250
Güney Kıbrıs Rum Yönetimi	0,196
Estonya	0,186
Malta	0,073
TOPLAM	100,000

Kaynak:¹⁹⁸<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=DOC/11/3&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=fr>.

¹⁹⁸<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=DOC/11/3&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=fr>.

Mekanizmadan faydalanabilme koşulları; Komisyon, IMF ve talepte bulunan üye devlet tarafından üzerinde mutabakata varılmış olan ekonomik uyum programlarının uygulanması gibi sıkı koşullara tabi tutulmuştur. Bu yapılacak olan mali yardım zor durum da olan ülkeye doğrudan kredi şeklinde aktarılacaktır. Ayrıca Borçlanma maliyetini düşürmek amacıyla, gerekli görülen durumlarda ESM, mali anlamda zorluk yaşayan devletlerin tahvillerini satın alma gibi finansal faaliyetlerde de bulunabilecektir.¹⁹⁹

6.1.6. Avro Rekabet Paktı

11 Mart 2011 tarihinde devlet ve hükümet başkanlarının onayı ile, Avro Bölgesindeki ülkelerin ve AB'nin rekabet gücünü arttırmak amacıyla Avro Rekabet Paktı kurulmuştur. Pakt, esas olarak ulusal yetki alanına giren konulara odaklanmakla birlikte, Avrupa liderlerinin güçlü bir taahhütlerini temsil eden bir mekanizma olmuştur. Rekabet Paktı üye ülkelerin rekabet gücünü ölçmek amacıyla fiyat rekabeti, mali yapı, Ar-ge ve eğitim harcamaları için sıkı bir denetim getirmektedir. Bunlara ek olarak üye devletlerce uygulanmak üzere bir program önermektedir. Önerilen bu programa göre; ücret ve maaş artışları fiyat artışlarına endekslenecek, diploma ve mesleki yeterlilikler karşılıklı olarak tanınarak çalışan hareketliliği sağlanacak, kurumlar vergisi uygulamalarında yakınlaşma ve emeklilik sistemlerinde uyumlaşma sağlanacak, borç uyarı mekanizmaları anayasal çerçeveye oturtulacak ve bankalar için ulusal kriz yönetimi sistemleri kurulacaktır. Üye ülkelerce program içeriğine yönelik olarak eleştiriler ortaya çıkınca programın içeriği biraz yumuşatılmış ve Rekabet Paktı, “Avro Rekabet Paktı” adını almıştır. Vergilerde uyumlaştırma ve ücretlerin fiyatlara endekslenmesi hükümleri programdan çıkarılarak, yeni programla üye ülkelerde; rekabet gücünün, istihdamın, kamu maliyesinin sürdürülebilirliğinin artırılması ve mali

¹⁹⁹ Değerli, Işıl. Onur Örs,(2011), “Avrupa Birliği’nde Küresel Finansal Krize Karşı Alınan Önlemler ve Birliğin Rekabet Gücünün Arttırılmasına Yönelik Girişimler: “Euro Rekabet Paktı”, Ankara, http://www.abgs.gov.tr/files/EMPB/Euro_plus_pact_son.pdf (Erişim Tarihi:27.06.2011)

istikrarın güçlendirilmesi hedeflenmiştir.²⁰⁰

6.2. Troyka Tarafından Alınan Tedbirler ve Yapılan Yardımlar

2008 yılında küresel anlamda ortaya çıkan ve yayılma kanallarıyla büyük ya da küçük tüm dünya ekonomilerini etkileyen bu kriz, genel anlamda kapitalizmin, özelde ise son yirmi yıldır uygulanan neoliberal ekonomi politikalarının bir krizi olmuştur.²⁰¹ Bu krizin etki alanını artırarak genişletmesi neticesinde tüm dünyada ülkeler krizden kurtulma anlamında tedbir ya da önlem alma yoluna gitmişlerdir. Uluslararası piyasalarda ortaya çıkan gelişmeler sonucu piyasalarda likidite eksikliği, sorunlu aktiflerin değeri hakkındaki belirsizlikler ve sermaye azlığına karşı ivedi olarak önlemlerin alınması gerekli olmuştur. Bu bağlamda mevduat garantileri artırılmış, açığa satış yasaklanmış ya da sınırlandırılmıştır. Fakat bu önlemler finansal piyasalara olan güvenin tekrar tesis edilmesini ve piyasa koşullarının iyileşmesini sağlayamamıştır. Bunun üzerine ülkelerin bankalar arası borçlanmalara yeniden başlamasını sağlayacak ve bankaların yeniden sermayelendirmesine yönelik kapsamlı pro-aktif önlemlerin alınması gerekmiştir. Küresel bağlamda ABD önlem paketlerini açıklayan ilk ülke olmuştur. Açıklanan bu kurtarma paketinin temelini sorunlu ipotekli konut kredisine ilişkin aktiflerin satın alınması oluşturmuştur. Ancak bir kaç hafta sonra bankalara sermaye enjeksiyonu yapılma yoluna da gidilmiştir. İngiltere’de de ABD’yi takip ederek sermaye enjeksiyonları, bankaların likiditeye erişimlerini kolaylaştırmalarına yönelik önlemler açıklanmıştır. Hemen akabinde Avro bölgesi ve birçok Avrupa ülkesinde de benzer önlemler açıklanmak zorunda kalmıştır.

²⁰⁰ Yavuz, Şataf ve Kır, (2013), “Avrupa’da Borç Krizi ve Çözüm Arayışları”, Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi, C.15, S.2

²⁰¹ Çiftyürek, S., “Yunanistan’da Krize İsyân!”, Erişim: [http:// www.mesop.net/osd/soft/zeitung_print.php?id=1040](http://www.mesop.net/osd/soft/zeitung_print.php?id=1040)

Tablo 25: Ülkelerin Aldıkları Önlem Kategorileri

Para Politikası Araçları	Faiz Oranı Değişiklikleri Zorunlu Karşılık Oranlarında Değişiklik Döviz Kuru Müdahalesi
Finansal Sisteme İlişkin Kriz Önleme Araçları	Mevduat Garantisinin Artırılması Bankaların Yeniden Sermayelendirilmesi Likidite Enjeksiyonu Banka Kredi/Borçlarına Devlet Garantisi Verilmesi Kamulaştırma/Fona Devretme Ticari Tahvillerin Alınması İçin Fon Ayrılması İpotekli Konut Kredisi Tahvillerinin Alınması, Açığa Satışının Yasaklanması Toksik Varlıkların Alınması
Uluslararası Kuruluşlar	Swap Kanalı IMF
Diğer	İstihdam, Altyapı Yatırımlarının Artırılması, Kobilere ve Düşük Gelirli Hane halklarına Yardımların Yapılması vs.

Kaynak: Erdönmez, Pelin Ataman, (2009), "Küresel Kriz ve Ülkeler Tarafından Alınan Önlemler Kronolojisi", Bankacılar Dergisi, S.68

Birçok ülkenin yapmış olduğu müdahaleler banka bilançolarının finansal ve yapısal araçlarla yeniden yapılandırılmasına yöneliktir. Mevduat garantileri bilançoların pasif tarafının, bankalar arası borçlanmalara getirilen garantiler ile bankaların borçlanmasının ve kredilerinin olumlu etkilenmesi hedeflenmiştir. Sermaye enjeksiyonları ise hem nakit ve menkul kıymetlerle aktif tarafını, hem de öz kaynaklar nedeniyle finansal kurumların bilançolarının pasif tarafını güçlendirmeye yöneliktir. Bazı ülkeler hisse senedi alacaklarını açıklarken bazı ülkeler de mali durumu zayıflayan kurumların birleşmelerini teşvik etmiştir. Para piyasalarının işleyişini sağlamak ve bankalara olan erişimin kısıtlanmaması için hükümetler banka borçlarına garanti getirildiğini açıklamışlardır. Bazı ülkeler toksik aktiflerin satın alınması gibi yapısal önlemleri de uygulamışlardır. Ayrıca bazı ülkeler konut sektörünün çökmesini engellemek için ipotekli konut kredisi tahvilleri almışlardır.²⁰² En nihayetinde Dünya'nın pek çok bölgesi küreselleşmenin bir sonucu olarak bu krizden ucundan da olsa etkilenmiş ve kurtulmanın ya da etkilenmemenin yollarını aramıştır. Bu anlamda krizin en çok etkilediği alan olan Avro Bölgesi de bir takım tedbirler almak zorunda kalmıştır.

²⁰² Erdönmez, Pelin Ataman (2009), "Küresel Kriz ve Ülkeler Tarafından Alınan Önlemler Kronolojisi", Bankacılar Dergisi, S.68

İşte krizden en çok etkilenen ve Avro Bölgesinin “bulaşıcı virüsü” olan Yunanistan’ı kurtarma anlamında, Avro Bölgesinin Merkez ülkeleri geliştirdikleri mekanizmalardan başka birçok yardımı Yunanistan nezdinde AB’nin dağılmasını ya da parçalanmasını önlemek için kullanmışlardır. Avro Bölgesinin merkez ülkeleri (Almanya ve Fransa) başta “kendi söküğümüzü kendimiz dikeriz” tavrıyla IMF’den yardım istemeyerek IMF’i sürece dâhil etmek istememişlerdir. Ancak Yunanistan’da giderek büyüyen bu yangın sonucu, başta Merkez AB ülkeleri olmak üzere (özellikle Almanya ve Fransa gibi ülkeler), IMF’in de destek verdiği bir takım ülkeleri ve uluslararası kuruluşları harekete geçirmek zorunda kalmışlardır. Her ne kadar krizin ilk dönemlerinde Almanya’nın başını çektiği bir grup Yunanistan’ın kendi başının çaresine bakması yönünde görüş belirtse de, Fransa’nın önderliğindeki diğer bir grup ülkenin Yunanistan’ın kurtarılmasının Avro’nun prestiji açısından önemli olduğu görüşü ağırlık kazanmıştır. En nihayetinde AB de giderek büyüyen bu yangın, tüm AB ülkelerini büyük bir tedirginlik içerisinde bu yangını söndürmeye sevk etmiştir.

Dolar alanı karşısında yer almakta olan Yunanistan’ın bu kriz (yangın) durumu, ABD ve IMF’den daha çok AB bloğu ülkelerini tedirgin etmiştir. Irak işgalinden günümüze dek ortaya çıkmış olan ya da belirginleşen Dolar-Avro alanları arasındaki mücadele, son krizle birlikte FED’in uygulamış olduğu genişletici para politikası bir başka ifadeyle krizden çıkış için çaresizce etrafa savurulan dolar sonucu dolar alanının görece zayıflaması karşısında, sıranın Avro Bölgesine gelmesi kaçınılmaz olarak görülmüştür. Aynı zamanda FED’in “son borçlanma kaynağı” olarak çevreye saçtığı dolarlar, bir yandan ABD’nin ihtiyacı olan ihracata katkı yapma işlevine sahipken, diğer yandan ise Doların rezerv para olma prestijini sarsarak, göreceli olarak Avro Bölgesine avantaj sağlamıştır. Bu anlamda Yunanistan krizi hâkim paralar alanı savaşında etkisini göstererek bu kez de Avro Bölgesinin hâkimiyetini tehdit eder bir hal almıştır. İşte buradan hareketle IMF’in de desteğini alarak, Almanya ve Fransa’nın devreye girip Yunanistan’a mali destek sağlamasındaki temel amacı Dolar alanı karşısında Avro Bölgesini daha fazla yıpratmamak olmuştur. Bu sebeple AMB’ye yüklenerek sınırsızca

Avro arzının artırılması yerine, ülkelerin elini taşın altına koyarak işbirliği yapması yoluna gidilmiştir.

Yunanistan krizine ya da yangınına AB bölgesi ülkelerinin işbirliği ve IMF aracılığıyla “can suyu” olarak sağlanacak olan bu kurtarma yardımlarının iki temel nedeni olduğu ifade edilebilmektedir.

Birincisi, globalleşmenin bir sonucu olarak Dünya ekonomileri birbirine bir hayli yaklaşmış hatta sıkı sıkıya bağlanmıştır. Özellikle Avrupa Birliğinde olduğu gibi para birimi de ortak olan ülkelerde meydana gelen bir kriz, ülkelerin tek başlarına bu krizden çıkışlarını zorlaştırmakla beraber, krizi aynı para birimine sahip diğer ülkelere de bulaştırmıştır. İşte bu birlik düşüncesi ve devamında uygulanan ortak para politikası bu ülkelerde krize müdahale seçeneklerini engellemektedir. Örneğin, Yunanistan devleti krizden kurtulma anlamında devlet olarak parasal genişleme yoluna gidememektedir. Bunun sebebi ise Ortak Para Politikasının AMB tarafından uygulanıyor olmasıdır. Yunanistan açısından ise, yüksek ve önlenemeyen kamu açıkları ve cari işlemler açığı devleti çaresiz bırakmış ve tüm çıkış kapıları kapanmıştır.

İkincisi ise, globalleşme ile ekonomilerin ilişkilerinin artmasının sonucu olarak, Yunanistan ile ilişki içerisinde bulunan ekonomiler krizden olumsuz olarak etkilenme potansiyeli taşımaktadır. Bu anlamda Yunanistan’a ihracat yapan ya da yatırım yapan ekonomiler de bu ülkenin ekonomik koşullarından olumsuz olarak etkilenmiştir.

Böylesi ekonomik bağımlılığın doğuracağı olumsuz sonuçlar nedeniyle, gerek AB ülkeleri gerekse küresel ekonomiler büyük bir paniğe kapılmış ve “kesenin ağzını açmak” durumunda kalmışlardır. Aksi takdirde Yunanistan’ın krizden kurtulma yolunda yalnızlığa itildiği bir anda, bu kriz giderek daha da derinleşecek ve kapitalistlerin hiç te sevmedikleri ya da arzulamadıkları şekilde borcun silinmesi ya da borcun reddi durumuna yol açabilecekti ki bu durum da alacaklıların haklarının ortadan kalkmasına neden olacaktır.

Ayrıca Yunanistan da ki bu yangını söndürme anlamında siyasi ve ekonomik tedbirlerin yanı sıra psikolojik tedbirlerde alınmaya çalışılmıştır. Özellikle AMB bu dönemde açıklamış olduğu kredi notu tahmininde, Yunanistan'ın kredi notunu düşürmeyerek bir nevi psikolojik destek de sağlamıştır.²⁰³

2010 yılı Mart ayında, Avro Bölgesi ülkeleri ve IMF'in Yunanistan'a yardım sağlamak üzere 22 milyar Avro tutarında bir finansal güvenlik ağı oluşturma konusunda anlaştıkları ay olarak kayıtlara geçmiştir. 11 Nisan 2010 tarihinde ise Yunanistan'a yapılacak olan mali yardımı görüşmek üzere toplanan AB Ekonomi ve Maliye bakanları, Yunanistan'a 30 milyar Avro tutarında bir yardım sağlanması üzerinde nihai karara varmışlardır. Sonraki aylarda, Avrupa Birliği ve IMF Yunanistan'ı içinde bulunduğu mali krizden çıkarabilmek için gerekli kaynağı sağlayacak anlaşmayı imzalamıştır. Yardım paketine ilişkin anlaşmanın içeriği ve yardım miktarı 2 Mayıs 2010 tarihindeki Avro grup toplantısında Avrupa Komisyonu, Avrupa Merkez Bankası, IMF (TROYKA) ve Yunan yetkililer tarafından karara bağlanmıştır.²⁰⁴

Anlaşmaya varılan yardım paketi neticesinde Yunanistan'a üç yıl içinde verilmek üzere 110 milyar Avro mali yardım yapılacağı kararlaştırılmıştır. Böylelikle, Avro Bölgesi ülkeleri toplamda 80 milyar Euro'ya kadar Yunanistan'a karşılıklı kredi verme konusunda anlaşmışlardır. Yardım paketinin geri kalan 30 milyar Avro'sunun da IMF tarafından karşılanması öngörülmüştür.²⁰⁵

Söz konusu yardım planı ile Yunanistan'ın zayıflayan güvenilirliğinin iyileştirilmesi ve Avro Bölgesi'nin istikrarının yeniden sağlanması hedeflenmektedir. Ayrıca, Yunanistan'ın bütçe açığının 2014 yılına kadar GSYİH'nin yüzde 3'ü seviyesine

²⁰³ Önder, İzzettin, "Küresel kriz, Yunanistan, AB ülkeleri ve Euro", Kızılılık Dergisi, S.39, Erişim: http://kizilicik.org/index.php?option=com_content&view=article&id=261:kueresel-kriz-yunanistan-ab-uelkeleri-ve-euro&catid=47&Itemid=158

²⁰⁴ İktisadi Kalkınma Vakfı, (2010), "Avrupa Birliği ve IMF Yunanistan'a Sağlanacak Yardım Paketi Üzerinde Anlaşmaya Vardı", <http://www.ikv.org.tr/images/upload/data/files/>, (Erişim Tarihi: 29.06.2010)

²⁰⁵ Oğuz Ahmet, Pehlivan, Gülçin, (2012), "2008 Küresel Kriz Sürecinde Avrupa Birliği, Birlik Olabildi mi?", Erişim : <http://teacongress.org/papers2012/OGUZ-PEHLIVAN.pdf>

kadar azaltılması amaçlanmaktadır. Yardım paketi neticesinde Yunanistan'ın, Avro Bölgesi ülkelerinden aldığı yardım miktarını yüzde beşe yakın bir faiz oranı ile geri ödemekle yükümlü olacağı tespit edilmiştir. Avrupa Komisyonu'nun ekonomik ve mali işlerden sorumlu üyesi Olli Rehn sağlanacak mali yardım fonunda ödemelerin Yunanistan'ın yükümlülüklerini yerine getirmesi halinde yapılacağını ve ayrıca ülkenin durumunun üç aylık raporlarla sürekli izleneceğini belirtmiştir. Komisyon yetkilileri IMF'nin de kendi değerlendirmesini yapacağını fakat iki kurumun değerlendirmelerinde görüş birliği aranacağını ve bir sonraki kredi diliminin serbest bırakılması için birlikte onay verileceğini belirtmişlerdir. Üç yılda dilimler halinde tamamlanacak kredilendirme 2013 Aralık ayında son bulacaktır. Yunanistan aldığı kredinin geri ödemesini 31 Aralık 2016 tarihine kadar gerçekleştirmesi planlanmaktadır.²⁰⁶

Tablo 26: Yunanistan Kurtarma Paketine Katkı Sağlayan Kuruluş ve Ülkeler

Ülke / Kuruluş	Mali Yardım (milyar Avro)	Toplam İçindeki Pay (%)
IMF	30	27,2
Almanya	22,4	20,3
Fransa	16,8	15,2
İtalya	14,7	13,3
İspanya	9,8	8,9
Hollanda	4,8	4,3
Belçika	3	2,7
Portekiz	2,1	1,9
İrlanda	1,3	1,3
Diğerleri	5,1	4,6
Toplam	110	100

Kaynak:²⁰⁷www.agd.gov.sg,Erişim Tarihi:04.03.2011

Tablo 26'da da görüldüğü gibi, IMF tarafından Nisan 2013 yılına kadar Yunanistan'a verilmesi planlanan mali yardımın toplam tutarı 30 milyar Avro'dur. Avrupa Birliği ülkeleri içerisinde yardım sağlayan ülkeler sırasıyla, Almanya 22,4 milyar Avro, Fransa 16,8 milyar Avro, İtalya 14,7 milyar Avro, İspanya 9,8 milyar Avro, Hollanda 4,8 milyar Avro, Belçika 3 milyar Avro Portekiz 2,1 milyar Avro,

²⁰⁶ İktisadi Kalkınma Vakfı, (2010), "Avrupa Birliği ve IMF Yunanistan'a Sağlanacak Yardım Paketi Üzerinde Anlaşmaya Vardı.", <http://www.ikv.org.tr/images/upload/data/files/>, (Erişim Tarihi: 29.06.2010)

İrlanda 1,3 milyar Avro ve diğer ülkeler toplamda 5,1 milyar Avro yardım yapmıştır. Bütçe açığı ve dış borcuna bağlı olarak karşı karşıya kaldığı ekonomik krizle mücadelede AB ve IMF'nin sağladığı 110 milyar Avro ile Yunanistan iflastan kısmen de olsa kurtarılmıştır.²⁰⁸

AB genelinde durumun kontrolden çıktığını fark eden liderler bu krize ilk dönemlerde daha temkinli yaklaşmışlardır. Bir başka ifadeyle krizin ilk dönemlerinde daha küçük miktarlarla ve daha az maliyetlerle piyasaları sakinleştirebilme imkanları varken, 10 Mayıs 2010 da AB-IMF ortak operasyonu ile 750 milyar Avro'luk (bu oluşturulan kaynağın 440 milyarı Avro Bölgesi ülkelerinden, 60 milyarı özel kurulacak bir fondan, 250 milyarı ise IMF'den karşılanacaktır), Avrupa bütünleşmesinin en büyük kurtarma paketini devreye sokmak durumunda kalmışlardır.

Tablo 27: AB'nin Uygulamaya Koyduğu Kurtarma Paketleri

	Tüm Ülkelerin Katkısı	Almanya'nın Katkısı	Fransa'nın Katkısı
Avrupa Finansal İstikrar Kurulu	440	147,4	110,7
Avrupa Finansal İstikrar Mekanizması	60	12	9,7
IMF Avro Kurtarma Planı	250	14,9	12,3
AB Yunanistan'ı Kurtarma Planı	80	22,3	16,8
IMF Yunanistan'ı Kurtarma Planı	30	1,8	1,5
AMB'nin Hükümet Tahvillerini Satın Alması(30 Temmuz 2010'a kadar)	60	16,4	12,3
TOPLAM	920	214,9	163,3

Kaynak: Hans-Werner Sinn,(2010),''Rescuing Europe'',CESifo Forum, Special Issue,Volume:11

Esasında kurtarma paketlerinin devreye sokulmuş olması da kendi içerisinde Avro Bölgesinin ne derece zor durumda olduğunun bir kanıtı olmaktadır. 10 Mayıs tarihi AB Devlet ve Hükümet Başkanları zirvesinde Nicolas Sarkozy tarafından temsil edilen Fransa'nın özel çabaları ve aktif olarak yer alması kurtarma paketinin devreye girmesinde kritik bir rol oynamıştır. Bu dönemde çeşitli bahaneler üreterek (Tablo 27'de

²⁰⁷ www.agd.gov.sg, Erişim Tarihi:04.03.2011

ki kurtarma paketlerine Almanya'nın katkısı incelendiğinde katılmak istememesi gayet iyi anlaşılmaktadır. Almanya'nın bu pakete katkısı neredeyse toplam katkının dörtte biri büyüklüktedir.) zirveye katılmayan Alman Başbakan Merkel, kurtarma paketi devreye girmezse Fransa'nın Avro Bölgesinden ayrılacağı tehdidi karşısında çaresiz kalmış ve zirveye katılmak durumunda kalmıştır.

2011 yılı Temmuz ayına gelindiğinde, Yunan Parlamentosu'nun krizden çıkış anlamında uygulamaya koyduğu yeni sert tedbirler içeren tasarruf önlemleri paketini onaylamış ve bunun sonucu olarak AB, Yunanistan'a 12 milyar Avroluk kredi verilmesini uygun bularak serbest bırakmıştır. Yine aynı yılın ekim ayında Euro Bölgesi Maliye bakanları, Yunanistan'a 8 milyar Avroluk kredi verilmesini de ayrıca kararlaştırmışlardır. 2011 yılı kasım ayında ise, Yunanistan'da Başbakan George Papandreou, krize karşı koyma anlamında çaresiz kalmış ve istifa etmiş, bunun neticesinde Lucas Papademos liderliğinde yeni bir koalisyon hükümeti kurulmuştur.

Yunanistan'da 2012 yılında önemli gelişmeler hiç hız kesmeden yaşanmaya devam etmiştir. Mart ayında Belçika'nın başkenti Brüksel'de Avrupa Birliği devlet ve hükümet başkanları zirvesi yapılmıştır. Yine bugünlerde Yunanistan'ın kurtulma anlamındaki çaresizliğine kredi derecelendirme kuruluşlarından gelen açıklama ile bir yenisi daha eklenmiştir. Uluslararası derecelendirme kuruluşları Yunanistan'ın kredi notunu "C" den, iflasın bir kademe üstü olan "Ca" ya indirdiklerini açıklamışlardır. İlerleyen günlerde yapılacak olan "Tahvil Takası" antlaşmasına özel sektörün destek vermesi ile Yunanistan kısmen de olsa rahatlatılmıştır.

İlerleyen dönemlerde, 110 milyar Avroluk kurtarma paketinin yetersiz kaldığının anlaşılması üzerine Yunanistan için ikinci bir kurtarma paketi hazırlamak durumunda kalan AB ve IMF, bu yardım karşılığında Yunanistan'ın özel sektöre olan 205 milyar Avro tutarındaki borcunun yeniden yapılandırılmasını, bu sayede özel kesimden

²⁰⁸Durusoy, Serap (2010), "AB'nin Krize Yönelik Çözüm İradesi: İkinci Yardım Paketi", www.tek.org.tr/.../IKINCI_YARDIM_PAKETI_YUNANISTAN.docx, (Erişim Tarihi:29.06.2010)

alacaklarında fedakârlık yapmasını ön koşul olarak ileri sürmüştür. Bu kapsamda, yatırımcıların ellerinde bulunan Yunanistan devlet tahvillerinin daha uzun vadeli (30 yıla kadar) ve daha düşük faizli tahviller ile değiştirilmesi kararlaştırılmıştır. Bu gönüllülük esaslı takas işlemi neticesinde, özel sektör alacaklılarının ellerindeki tahvillerin nominal değeri üzerinden % 53,5 zarar edeceği, reel anlamda ise kaybın % 70'lerden fazla olacağı tahmin edilmektedir. Ön koşul niteliğindeki bu borç yapılandırmasının ardından, Avro Bölgesi Ekonomi ve Maliye Bakanları tarafından Yunanistan'ın ikinci ekonomik uyum programı 14 Mart 2012 tarihinde onaylanmıştır. Bu kapsamda Yunanistan'a birinci paketten kalan tutarın yanı sıra 2014 yılına kadar olan dönem için, 28 milyar Avroluk kısmı IMF tarafından karşılanacak olan, 130 milyar Avro tutarında ilave bir kaynak sağlanması kararlaştırılmıştır. İkinci uyum programı kapsamında, 2020 yılına kadar Yunanistan'ın kamu borcunun GSYİH'ya oranının %117 seviyesine düşürülmesi hedeflenmiştir.²⁰⁹

Sonuç olarak, Avrupa'nın üzerinde dolaşan kara bulutlar etkisini tüm Avrupa Birliği entegrasyonunun içinde yer alan ülkelerde kısmen de olsa göstermiştir. Şüphesiz krizden en çok etkilenen ülke ise Yunanistan olmuştur. Avrupa Birliği'nin merkez konumunda ki büyük ülkeleri, bu sorunlu ülkelerin kurtarılması anlamında krizin ilk dönemlerinde IMF yardımına sıcak bakmasa da en nihayetinde çaresiz kalmış ve IMF'in kapısını çalmak zorunda kalmıştır. Yunanistan devletinin kurtarılması anlamında IMF'in katkısı krizin ilerleyen dönemlerinde giderek büyümüştür. Yapılan yardımların karşılığında IMF, AB ve AMB den oluşan "Troyka", Yunanistan devletinden kemer sıkma tedbirlerini uygulamaya koymasını istemiştir. En nihayetinde, Troyka tarafından yapılan yardımlar bir takım şartlara bağlanmış ve bu şartların doğurduğu sonuçlar ise bir hayli büyük olmuştur.

²⁰⁹ Uçar, Özgür, (2012), "Yunanistan'ın Euro Bölgesinden Ayrılmasının Olası Ekonomik Etkileri", T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı Ekonomik ve Mali Politikalar Başkanlığı

6.3.Yunanistan'a Yapılan Yardımın Şartları, Alınan Tedbirler ve Sonuçları

Avrupa Birliğine üye ülkeler ortak para birimine geçerek para politikasına yönelik uygulamaları AMB'ye devrettiklerinden dolayı, kriz dönemlerinde bu politika aracı ülkenin kendisi tarafından uygulanamamaktadır ve krize giren ülke sadece maliye politikası aracını kullanmak durumunda kalmaktadır. Ancak, uygulanan bu maliye politikalarının sosyo-kültürel ve toplumsal anlamda doğurduğu sonuçlar bir hayli büyük olabilmektedir.

Bu noktada 1981 yılında AB üyesi olan ve 2001 yılında Avro ortak para birimini kullanmaya başlayan Yunanistan devleti, ortak para birimine geçerek para politikası anlamında tüm yetkileri bütün AB ülkelerinde olduğu gibi Avrupa Merkez Bankası'na devretmiştir. Bu nedenle kriz dönemlerinde para politikası uygulama anlamında kapılar kapalı olduğundan (sadece AMB tarafından uygulanmaktadır), tek çıkış yolu olarak maliye politikası alanı kalmıştır. İşte Yunanistan'ın son 80 yıldır karşılaşmış olduğu en büyük krizi olan 2008 krizi gelip kapıya dayandığında, Yunan devleti politika yapma anlamında kapalı olan para politikasının eksikliğini büyük anlamda hissetmiştir.

Yunanistan hükümeti tüm finansman ihtiyacına rağmen 2010 yılı başlarında Almanya, Fransa veya diğer AB üyesi ülkelere ve IMF'den borç almak gibi bir niyetleri olmadığını, ülkeyi ziyaret eden IMF heyetinden de böyle bir talepte bulunmadıklarını sık sık dile getirmiştir. Hükümet, IMF'den ancak yapılması öngörülen vergi reformu ile ilgili teknik destek isteyebileceklerini açıklamıştır. Diğer taraftan başta Almanya olmak üzere AB; Avro Bölgesinden bir ülkenin IMF'den borç para almasının Avro'nun prestijinin sarsılması anlamına geldiğini ve kabul edilemez olduğunu sert bir şekilde dile getirmiştir. Bu açıklamalara rağmen Avro'nun değer kaybının önüne geçilememiş ve Avro, Amerikan Doları karşısında son altı ayın en düşük seviyelerine gerilemiştir. Bu süreçte çarpıcı olan, mali entegrasyonun en başarılı kurumu olan Avro Bölgesinde yaşanan sorunların çözümü için AB'nce çok detaylı kaleme alınan

anlaşmaların içerisinde kriz yönetim stratejisinin bulunmaması olmuştur.²¹⁰ En nihayetinde krizden çıkış anlamında çaresiz kalan ve krizin diğer Avro Bölgesi ülkelerine de “domino etkisi” yaparak yayılacağından endişe duyan AB ülkeleri, Yunanistan için acı tedbirler içeren IMF yardımlarını kabul etmek zorunda kalmışlardır. Bu dönemde Yunanistan devletine mali anlamda toplam 152 ve 157 milyar Avro tutarında iki kurtarma paketi sağlayan TROYKA, bu yardımlar karşılığında kemer sıkma önlemlerini (kamu harcamalarının, bütçe açığının azaltılması, yapısal reformlar ve özelleştirmeleri de içeren) şart koşmuştur.

Bu kurtarma yardımlarının yapılmasına henüz karar verilmeden önce Troyka'nın bir takım şartlar öne sürmesinin sonucu olarak, 2009 yılında seçimlerden hemen önce Karamanlis hükümeti tarafından ekonomik krizle mücadele için çeşitli tedbirler öngörülmüştür. Buna göre:

- Banka mevduat hesapları çıkarılan yeni kanunla 100.000 Avro'ya kadar garanti altına alınmıştır.
- Ödenmeyen kredilerden dolayı ev ve araba hacizleri için daha önce 10.000 Avro olan sınır 20.000 Avro'ya yükseltilmiştir.
- Hükümet bankaların daha önce verdikleri krediler için uyguladıkları faiz oranlarının değiştirilmemesi için gerekli yasal düzenlemeleri yapma kararı almıştır.
- Piyasadaki nakit darlığını giderme amacına yönelik olarak, bankalara 28 milyar Avro yardım paketi sağlanması yasa ile onaylanmıştır.

²¹⁰ Durusoy ve Şamiloğlu, (2012), “AB'nin Zayıf Halkası Yunanistan'ın Ekonomik Krizi Dinecek Mi?”, Alternatif Politika Dergisi, C.4, S.1, ss.84-128.

- En son yapılan AB Ekonomi ve Maliye Bakanları toplantısında Yunanistan'da KDV'nin düşürülmesine gidilmemesi, bunun yerine kamu harcamalarında artışa gidilmesi tavsiye edilmiştir.
- İhracat yapan şirketlere bir yıl süre ile 10 milyon Avro tutarında özel destek programı uygulanacaktır.
- Yunan İhracatı Geliştirme Merkezi (HEPO), 2009 yılı süresince ihracatçıların birlikte katıldıkları veya düzenledikleri fuar, ticaret ve alım heyeti ve kongre-seminer gibi etkinliklere azami % 70 oranında olmak üzere katkı yapacaktır. Bu bağlamda HEPO bütçesinin ilgili kalemindeki ödenek 9 Milyon Avro'dan 16 Milyon Avro'ya çıkarılmıştır.
- Yurtdışında gerçekleşen etkinlikleri destekleme amacına yönelik 3 milyon Avro tutarında ayrı bir bütçe yürürlüğe girmiştir. Bütçeden üretim, turizm, kültür, yatırım ve yabancı sermaye alanlarında reklam amaçlı olarak faydalanılacak ve yurtdışında önemli ticaret ve tüketim merkezlerinde gerçekleşecek olan etkinlikler Ekonomi, Kültür ve Turizm Bakanlıklarının koordinasyonunda yürütülecektir.
- Dış ticareti ve özellikle de ihracatı izlemeye yönelik özel bir komite kurulacak ve Komite kriz döneminde Milli İhracat Kurulu çerçevesinde faaliyet gösterecek ve iki ayda bir toplanacaktır.
- HEPO'nun ihracat stratejisi yeniden değerlendirilecek ve konjonktürün gerektirdiği şekilde revize edilecektir. Bu bağlamda HEPO'nun etkinlikleri, krizden en az etkileneceği düşünülen Çin, Birleşik Arap Emirlikleri ile Yunan ürünlerinin mevcut durumda en çok satıldığı Almanya, ABD, Bulgaristan, İngiltere ve Rusya gibi ülkelerde yoğunlaşacaktır. Ayrıca, sektör odaklı tanıtım ve reklamlara ağırlık verilecektir.

- Dış rekabete en fazla açık olan ve krizden büyük ölçüde etkilenen sektörlere destek verilecektir.
- Otomotiv endüstrisinde yaşanan durgunluğun önüne geçmek için ÖTV’de 4 ay süreyle otomobillerin standartlarına göre % 20 ila % 50 oranında indirimle gidilecek ve 4.ay sonunda yeniden gözden geçirilecektir.²¹¹

Krizden çıkış anlamında Yunan piyasalarını rahatlatmak amacıyla uygulanan bu tedbirlerin yeterli olamayacağı anlaşılmıştır. Bunun üzerine, Başbakan Papandreu 2010-2013 dönemine ilişkin Gözden Geçirilmiş İstikrar ve Ekonomik Büyüme Programının hayata geçirileceğini ve bütçe açığının her yıl en az 2 puan azaltılarak 2013 sonunda bütçe açığının % 3’e düşürülmesinin hedeflendiğini açıklamış ve bu amaç için çeşitli yeni tedbirlerin uygulanacağını belirtmiştir.

Krizden çıkış için hazırlanan Yunanistan ekonomik programı başlıca üç temel konuda ilerleme sağlamayı amaçlamaktadır:²¹²

1) Güvenin ve mali istikrarın yeniden sağlanması: Programın ilk dönemlerinden itibaren, 2013 yılına kadar alınacak tedbirleri ortaya koyan güçlü bir mali çabayı oluşturmaktadır. Bu tedbirler nihai olarak güvenin yeniden temin edilmesini, piyasaya erişimin yeniden kazanılmasını, bütçe açığının ve borcun GSYİH’ye oranının amaçlanan oranlara düşürülmesini hedeflemektedir.

2) Rekabetçiliğin yeniden sağlanması: Bu program, Yunanistan ekonomisinin daha fazla yatırım ve ihracat odaklı bir modele geçişini kolaylaştırmak hedefiyle maliyetlerin azaltılmasına ve fiyat rekabetçiliğinin iyileştirilmesine yönelik olarak

²¹¹ T.C. Atina Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği,(2009), “Yunanistan’ın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye İle Ekonomik Ticari İlişkileri”, Yunanistan Ülke Raporu, Ankara.

²¹² Köse ve Karabacak, (2011), “Yunanistan Ekonomik Krizi: Nedenleri, Etkileri ve Alınan Tedbirlere İlişkin Bir Değerlendirme”, Maliye Dergisi, S.60

nominal ücret ve ödeneklerdeki kesintileri ve yapısal reformları içermektedir. Ayrıca, bu program şeffaflığın artırılmasını ve devletin ekonomideki rolünün azaltılmasını benimsemekte ve bunu gerçekleştirecek tedbirleri öncelikli olarak almaktadır.

3) Finansal sektörün istikrarının güvence altında tutulması: Program kapsamında, mali sistemin ve özellikle bankacılık sisteminin güçlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç tamamen bağımsız bir Mali İstikrar Fonu (EFSF)'nin kurulması sayesinde başarılacaktır. EFSF'nin ödeme yeterliliğine ilişkin baskılarla mücadele edecek bir araç olarak bankalara ihtiyaç duyduğu zamanda mali destek sağlaması amaçlanmaktadır. Olası likidite sıkıntılarını hafifletmek amacıyla, hükümetin mevcut olan bankacılık likidite destekleri genişletilecektir.

2010-2013 dönemine ilişkin Gözden Geçirilmiş İstikrar ve Ekonomik Büyüme Programı kapsamında Papandreu tarafından açıklanan başlıca tedbirler şunlardır:

- Tüm Bakanlıklar ve Sosyal Güvenlik Kurumunun bütçesinde % 10 oranında kesinti gerçekleştirilecektir.
- Başta donanma olmak üzere savunma sanayi harcamalarında azaltma yoluna gidilecektir.
- 2010 yılında kamuya personel alımı durdurulacak ve personele maaş zammı yapılmayacaktır.
- Emeklilik yaşı 67'ye yükseltilecektir.
- KİT'lerin yönetim kurullarında görev alan üyelerin maaşlarında % 50 kesinti gerçekleştirilecektir.
- Veraset ve intikal vergisi bütçeye ek gelir getirecek şekilde yeniden

düzenlenecektir.

- Bazı meslek gruplarına tanınan vergi muafiyetleri kaldırılacaktır.
- Off-Shore şirketlerin Yunanistan'daki faaliyetleri daha sıkı takip edilecek ve vergi kaçırmanın önüne geçilecektir. Alışverişlerde alınan her türlü fiş ve fatura vergiden mahsup edilecektir.
- Taşınır ve taşınmazların kaynağı sorgulanacak ve ispat edilemeyen kazanımlar vergilendirilecektir.
- E-Devlet uygulamaları genişletilerek vergi mükelleflerinin daha sıkı ve zamanında kontrol edilmesi sağlanacaktır.
- Kayıt dışı istihdamla mücadele artırılarak vergi kaybının önüne geçilecektir. Bu amaçla yaklaşık 200 bin civarındaki göçmene vatandaşlık hakkı verilecektir.
- Petrol ürünlerinde % 10 ila % 15 arasında ÖTV artışına gidilecektir.
- 2010 yılında yaklaşık 2,5 Milyar Avroluk özelleştirme gerçekleştirilerek bütçeye ek kaynak sağlanacaktır. Elektrik, su, posta teşkilatı, toplu taşıma, limanlar ve hatta Olimpia havayollarının bile özelleştirilmesi planlanmaktadır.
- Geliri düşük kesimlere ve işsizlere Sosyal Dayanışma Primi adı altında toplam 1 Milyar Avro yardım yapılarak piyasa likiditesinin artışı sağlanacaktır.
- Tüketici kredilerinin yeniden yapılandırılması için yasal düzenlemeler yapılacaktır.

- Alternatif enerji kaynaklarının geliştirilmesi hedefiyle yeni kanun hazırlanacak ve ithalat içinde enerjinin oranı azaltılacaktır.
- Yunanistan İstatistik Kurumu'nun bağımsız bir yapıya kavuşması sağlanacaktır.
- Yunanistan'ın yerel yönetim sistemi radikal bir şekilde rehabilite edilerek kaynak israfını önleme yoluna gidilecektir.

Başbakan Papandreu tarafından açıklanan bu tedbirler başlangıçta olumlu olarak değerlendirilmekle birlikte, Yunanistan'ın içinde bulunduğu durumdan çıkış için yeterli olmadığı yönünde görüş bildiren kesimlerin ve özellikle Almanya'nın baskısı nedeniyle AB'den beklenen destek için yeterli bulunmamıştır. Bu dönemde Avro Bölgesi ile ilgili endişelerin giderek artması sonucu Yunanistan devleti borç bulamaz duruma gelmiştir.²¹³

Borç bulma anlamında zor durumda kalan Başbakan Papandreu yeni tedbirlerle 4,8 Milyar Avro'ya yakın ilave tasarruf sağlanacağını ifade ederek uluslararası camiaya yeni bir mesaj vermeye çalışmıştır. Alınan yeni tedbirlere göre:²¹⁴

- % 4,5 olan KDV oranı %5'e, %9'luk oran %10'a ve %19 olan genel KDV oranı ise %21'e yükseltilmektedir (beklenen gelir 1,3 milyar avro'dur).
- Tütün ürünleri, fuel oil ve alkol ürünlerinde ilave vergi artışlarına gidilmektedir (beklenen gelir 1,1 milyar avro'dur).

²¹³ T.C. Atina Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, (2009), "Yunanistan'ın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye İle Ekonomik Ticari İlişkileri", Yunanistan Ülke Raporu, Ankara.

²¹⁴ Petrakis, Panagiotis, (2012), "The Greek Economy and the Crisis : Challenges and Responses", Springer, ss.302-303.

- Özel helikopter, şahsi otomobil, değerli taş ve madenler, yatlar gibi lüks tüketim mallarına özel tüketim vergisi uygulaması getirilmektedir.
- KİT'lerde çalışan memurların gelirlerinde %7 kesintiye gidilmektedir. Bu kesintiler Cumhurbaşkanı ve Başbakan dahil olmak üzere, bütün bakan ve milletvekilleri için de geçerli olacaktır.
- Kamu kurumları ve yerel yönetimlerde istihdam edilen memurların her türlü prim ve tazminatlarında toplam %12 oranında kesintiye gidilmektedir.
- Devlet memurlarının Paskalya, Noel ve izin primlerinde %30 kesinti yapılacaktır.
- Kamu emeklilik maaşlarına zam yapılmayacaktır.
- Kamu Yatırımları Programı kapsamında yapılacak yatırımlarda ulusal katılım %5 oranında azaltılmaktadır.
- Eğitim Bakanlığının Kamu Yatırımları Programında toplam 200 milyon Avro kesinti uygulanacaktır.

Alınan bu tedbirlere rağmen AB'nden beklediği desteği bulamayan Yunanistan'la ilgili gelişmeler artık günlük değil saatlik olarak takip edilmeye başlanmıştır. Moody's ve S&P gibi derecelendirme kuruluşlarından gelen negatif açıklaması sonucu, daha önce soğuk yaklaşılan IMF'li çözüme de evet demek zorunda kalınmıştır. Ancak bu anlaşma sonucu Yunanistan'a yüklenen maliyette bir hayli fazla olmuş ve ülke yönetimini yeni tedbirler almak durumunda bırakmıştır.

Başbakan Papandreu yaptığı bakanlar kurulu toplantısında Yunanistan'ın içinde bulunduğu durumdan güçlenerek çıkması için gereken her türlü önlemin alınacağını, bu

dönemde her kesime fedakârlık düştüğünü, toplumun dar gelirli alt kesiminden büyük fedakârlık beklemenin adaletsiz olacağını, krizin sebebi olmayan kesimlerin eleştirilerinde haklı olduğunu vurgulamıştır. Papandreu alınmakta olan tedbirlerin hem kendisi hem de Pasok'a belirli maliyetleri olacağını ancak ülke menfaatlerinin her şeyden önce geldiğini vurgulamıştır. Aynı gün Maliye Bakanı açıkladığı yeni tasarruf tedbirleri ile yaklaşık 36 milyar Avro tasarruf sağlanacağını ve bütçe açığının % 3'ün altına indirileceğini belirtmiştir. Sosyal güvenlik, vergi reformu ve çalışma hayatına ilişkin yeni düzenlemeleri öngören tedbirler aşağıda belirtilmektedir.

- KDV oranları %21'den %23'e, %10'dan %11'e ve %5'den %5,5'a yükseltilecektir.
- Akaryakıt, tütün ürünleri, alkol ve lüks tüketim ürünlerine %10 ilave lüks tüketim vergisi uygulanacaktır.
- Şirketlere ait gayrimenkuller gerçek değerleri üzerinden vergiye tabi tutulacaktır.
- Noel ve Paskalya dönemleri öncesinde verilen ilave 2 maaşlar toplam 750 Avro olacak ve bu ilave maaşlar sadece brüt maaşı 3000 Avro'nun altında olanlara verilecektir.
- Kamu çalışanlarına yapılan ilave ödemeler % 8 civarında azaltılacaktır.
- Emekli maaşları 3 yıl süreyle dondurulacak ve maaşlara zam yapılmayacaktır.
- İş sözleşmesi feshinde yaşanan sorunların çözümü için yeni mekanizmalar oluşturulacak ve özel sektörün istihdam fazlası elemanlarını işten

çıkarmaları kolaylaştırılacaktır.²¹⁵

Yunanistan'ın Avrupa Komisyonu, IMF ve Avrupa Merkez Bankası ile yaptığı üç yıllık stand-by anlaşmasının koşullarına bakıldığında, AB'nin mali disiplin sorununu işgücü verimsizliği, sosyal harcamaların ve kamu personel ücretlerinin yüksekliği ile ilişkilendirdiği ve söz konusu krizin faturasının doğrudan doğruya emek kesimine çıkardığı açık biçimde anlaşılmaktadır. Bu anlaşmaya göre öncelikle kamu kesimi ücretlerinin düşürülmesi, sosyal harcamaların azaltılması ve kalıcı bir sosyal güvenlik reformunun gerçekleştirilmesi şart koşulmuştur. Aynı anlaşmanın bir diğer önemli koşulu, Yunanistan ekonomisinin daha rekabetçi bir yapıya kavuşturulmasıdır. Bunun için üretim maliyetlerinin yeniden kontrol edilerek azaltılması ve enflasyonun düşürülmesi, bu sayede genel fiyatlar açısından rekabetçi konuma yükseltmesi koşul olarak öne sürülmüştür. Bu uzlaşma ile Yunanistan ekonomisinin istikrara kavuşturulması, rekabet gücünün artırılması ve piyasaya olan güvenin yeniden tesis edilerek 2014 yılında kamu bütçe açığının GSYİH'ye oranının %3 düzeyine düşürülmesi hedeflendiği iddia edilmiştir.²¹⁶ Ancak, alınan bu tedbirlerle Yunanistan ekonomisinde öngörülen daralmanın daha fazla olacağı beklenmektedir. Çünkü zorla empoze edilen bu tasarruf önlemleri sonucunda; ilkin ekonomi daha çok zayıflayacak ve bu durum daha düşük vergi gelirine neden olacağından, açıklar azaltılamayacaktır.²¹⁷

Hükümetin krizden çıkmak amacıyla uygulamış olduğu bu tedbirler halkın düzenlemelere karşı sosyal reaksiyonların çok hızlı gelişebildiği bu ülkede alınan son tedbirlere sendikalar başta olmak üzere toplumun çeşitli kesimleri sert bir tepki vermişlerdir. “Şok Tedavisi” denen bu önlemler Yunanistan'ı düze çıkarma konusunda hiçbir sonuç vermemiş, aynı zamanda insani ve toplumsal bedeli büyük, eşi görülmemiş

²¹⁵ T.C. Atina Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, (2009), “Yunanistan'ın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye İle Ekonomik Ticari İlişkileri”, Yunanistan Ülke Raporu, Ankara.

²¹⁶ Akyol, Servet (2014), “Finansal Kriz ve Maliye Politikası: AB Üyesi Balkan Ülkeleri Üzerine Bir Değerlendirme”, , International Conference On Eurasian Economies 2014

²¹⁷ Markantonatou, a.g.e., s.11.

bir resesyon ve yıkıma yol açmıştır.²¹⁸ Bu krizle birlikte, 2009-2011 yılları arasında evsiz insan sayısı yaklaşık % 25 artarken, yüksek eğitilmiş gençlerin başka ülkelere göç (beyin göçü) etmesi hızla artmış, 15-24 yaş arası nüfusun yarısından çoğu işsiz kalmıştır.²¹⁹ 2 Mayıs 2010 tarihinde açıklanan tedbirlerle Atina ve Selanik'te yoğun gösteriler meydana gelmiş, polislerle çatışmalar yaşanmış ve göstericiler çeşitli binalara saldırılarda bulunmuşlardır. Meydana gelen olaylarda bir bankada mahsur kalan çalışanların üçü çıkan yangında hayatını kaybetmiştir. Kemer sıkma tedbirlerinin bir sonucu olarak halk fakirleşmiş ve ülkede suç oranları artmış ve en nihayetinde toplum yapısı giderek bozulmaya başlamıştır.

Bu tepkiler, 2015 Şubat ayında yapılan erken genel seçimlerde iktidara radikal sol koalisyon Syriza'nın gelmesiyle sonuçlanmıştır. Syriza'nın Yunanistan'da onlarca yıllık siyasi geleneği yıkması ve bir dönemin kapanmasına yol açması, seçim başarısından çok daha önemli bir gelişmeye işaret etmektedir. Merkez sağdaki Yeni Demokrasi (ND) ve merkez soldaki PASOK hükümetlerinin Yunan halkı için sundukları "acı reçeteler" bu siyasi partilerin sonunu hazırlamıştır.²²⁰

Ancak, kemer sıkma politikası karşıtı olan bu yeni hükümet ile Troyka arasında yapılan görüşmelerden ilk altı aylık dönemde bir sonuç alınamamıştır. Karşılıklı restleşmelere sahne olan bu görüşmeler, Yunanistan hükümetinin borçlarını ödeyemeyeceğini bildirmesi ile iyice gerilmiştir. Bu süreçte, Yunanistan IMF'e olan borcunu ödeyemeyerek temerrüde düşmüş, bankalarda para kalmazken halkın para çekme limiti günlük 20 avro ile sınırlandırılmıştır. Ülkede bankalar üç hafta süre ile kapalı kalmıştır. Tüm bu yaşananlar üzerine ülkede yeni hükümete olan tepkiler yükselmiş ve hükümet Avro Bölgesi Maliye Bakanlarının sunduğu kemer sıkma politikalarını referandum ile halka sormuştur. Halk, kemer sıkma politikalarına karşı

²¹⁸"Yunanistan'da Kriz ve Sendikalar", Erişim Adresi: <http://www.sendikalgucbirliigi.org/wp-content/uploads/2012/02/unanistandosyasi.pdf>

²¹⁹ Markantonatou, a.g.e., s.17.

²²⁰ Çetin, Selvet (2015), "Sol Şeritteki Yunanistan", Erişim: <http://www.sde.org.tr/tr/authordetail/sol-seritteki-yunanistan/4185>

çıkarken bu referandumdan sonra baskılara dayanamayan Yunan maliye bakanı Yannis Varoufakis istifa etmiştir. Dünya piyasalarında tekrar Yunanistan'ın AB üyeliğinden ayrılacağı senaryoları konuşulurken, en nihayetinde hükümet Avro Bölgesi Maliye Bakanları ile anlaşmaya vararak tekrar ülkeyi daha sert kemer sıkma önlemleri ile karşı karşıya bırakmıştır. Bu anlaşmayla birlikte, AB üç yıl içinde Yunanistan'a 86 milyar Avro'luk bir finansman sağlama kararı almıştır.

6.4.Yunanistan'a Yapılan Yardımın Başarı Durumu

Yunanistan, 2001 yılında Avro ortak para birimine geçerek para politikasını AMB'na devretmiştir. Bu nedenle içinde bulunduğu ve etkileri büyük olan krizden kurtulma anlamında Para Politikası uygulama şansını yitirmiş ve sadece mali politikalar uygulamak durumunda kalmıştır.

2008 yılından bu yana, özellikle gelişmiş ekonomilerde maliye politikası uygulamalarına ilişkin üç farklı dönemden söz edilebilmektedir. Birinci dönem, kriz sonrası dünya ekonomilerinin daha önce yaşadığı Büyük Buhan döneminin bir benzerinin yaşanmaması için kurtarma paketlerinin ve harcama artışı / vergi indirimini içeren canlandırma paketlerinin uygulandığı bir dönemdir. Bu dönemde Karamanlis hükümeti de Yunan piyasalarını canlandırma anlamında benzer politikalar uygulama yoluna gitmiştir.²²¹

İkinci dönem 2010 yılından sonra ortaya çıkmış olan bir dönemdir. Bu dönemde artan kamu borçları ve bütçe açıkları nedeniyle canlandırma paketlerinin yerini kemer sıkma politikaları almış, maliye politikası ekonomik faaliyetleri desteklemek yerine borçların azaltılmasına yönlendirilmiş, mali konsolidasyon yani mali dengede iyileşmeyi hedefleyen politikalar ön plana çıkarılmıştır. Ancak söz konusu politika değişiklikleri global ekonominin durgunluktan çıktığı ancak ılımlı bir iyileşmenin sağlandığı, sıfır ya

²²¹ Göker, Zeliha (2014), "Küresel Kriz Sonrası Maliye Politikalarında Değişim ve Mali Tuzak Riski", Çalışma ve Toplum Dergisi, S.1, s.104-105

da çok düşük faiz oranları nedeniyle para politikasının etkisinin sınırlı olduğu bir dönemde yapılmıştır.²²²

Üçüncü dönem ise günümüzde yaşanmaktadır. Düşük büyüme oranları söz konusu iken sıkı maliye politikası uygulamalarının kendi kendini besleyen bir işleyişle mali tuzak (fiscal trap) sürecine neden olabileceği bir dönem günümüz ekonomilerini tehdit etmektedir. Tehdit, harcama kesintileri ve/veya vergi artışları ile bütçe açığı/GSYİH oranının düşürülmesi hedeflenmesine rağmen, bu uygulamanın talebin düşmesine yol açmasıyla GSYİH'nın, ve dolayısıyla vergi gelirlerinin azalması sonucu, hedeflenenin aksine bütçe açığı/GSYİH oranının artması, durgunluğun devam etmesi olarak karşımıza çıkmaktadır.²²³

Şüphesiz Yunanistanda da krizin ilk dönemlerinde uygulanan politikalar kısmen etkisini göstermiş, ancak ilerleyen dönemlerde Yunan ekonomisi tekrar büyük bir durgunluk içerisine girmiştir. Mali dengeyi sağlamaya yönelik sert kemer sıkma politikası bütçe açığının 2009'da %15,7'den 2010'da %10,7'ye düşürülmesini yol açmış, ancak ekonomideki küçülme derinleşerek %3'den %4,9'a çıkmıştır. Kamu harcamalarındaki artış eğilimi bir ölçüde azaltılabılmıştır. 2009'da GSYİH'nın %54'e çıkan kamu harcamaları 2011'de %52'ye gerilemiştir. Ancak, kamu borçlarındaki artış eğilimi hızlanarak devam etmiştir. 2009'da GSYİH'nın % 129,7 olan kamu harcamaları, 2011 yılında %30 artarak %170,3'e çıkmıştır.²²⁴

Kısacası tüm dünya ekonomilerinde olduğu gibi Yunanistan ekonomisinde de uygulanan daraltıcı maliye politikaları (harcama kesintileri ve vergi artışları), düşük büyüme, artan işsizlik (2012 yılında yaklaşık %25'leri bulmuştur), azalan toplam talep ve azalan kara (kamu borçlanma senetleri elden çıkacağından faiz maliyetleri artacaktır), bu durumda vergi gelirlerinin düşmesine ve transfer ödemelerinin artmasına ve en

²²² Göker, a.g.e., s.105.

²²³ Göker, a.g.e., s.105.

²²⁴ Akyol, a.g.e., s.9.

nihayetinde son durum ise tekrar artan bütçe açıklarına neden olmuştur.

Sonuç olarak bu daraltıcı maliye politikaları ve bunun oluşturduğu kemer sıkma tedbirleri, krizin ilk dönemlerinde ekonomiyi iyileştirici bir etki yapmış olmasına rağmen, bu politikaların maliyetleri halkın üzerine yıkılmış ve Yunan ekonomisi Troyka üçlüsü ile yapmış oldukları anlaşmalarla gelecek nesillerinin yaşamını bir nevi ipotek altına almıştır.

VII.BÖLÜM

GENEL DEĞERLENDİRME

Küreselleşme ve küreselleşmenin finansal piyasalara getirdiği genişlik ve serbestlik kısa süreli sermaye hareketlerinin spekülâtif atak ve kaçışlarına da kolaylık getirmiştir.²²⁵ İşte küreselleşme ile birlikte kısa süreli sermaye (sıcak para) ülkeler arasında çok hareketli bir duruma gelerek, mali ve finansal krizlere neden olduğu ya da bu krizleri ülkeden ülkeye bulaştırdığı söylenebilir.

Özellikle 2008 yılında ABD merkezli başlayan bir emlak krizi, sonraki aşamalarda küresel bir krize dönüşerek reel ekonomileri ve finans piyasalarını altüst etmiştir. Küresel talepte meydana gelen daralma tüm dünya ekonomilerini etkilediği gibi, en büyük etkisini de Avrupa Birliğinin kırılgan ekonomileri üzerinde göstermiştir. Avrupa Birliğinin en zayıf halkalarından biri olan Yunanistan ise, krizden en çok yara alan ve iflas etme noktasına gelen ülke olmuştur. Yunanistan'ı içine alan küresel kriz fırtınası bu ülkede resmi istatistiklerin manüpile edildiğini ortaya çıkarmıştır. Bu davranış küresel anlamda piyasalarda bir büyük etki yaparak en popüler olan kredi derecelendirme kuruluşları Fitch, Standart and Poor's, Moody's'in not indirimini beraberinde getirmiştir. Not indirimleriyle birlikte güvenilirliğini yitiren Yunanistan, yüksek olan borçlarının finansman ihtiyacını karşılayamaz hale gelince krizin etkisi daha da hissedilir bir hâl almıştır.

1929 yılından beri Yunan halkının ve yönetiminin bugüne kadar yaşadığı en büyük krizlerden birisi 2008 krizi olmuş ve Yunanistan ekonomisi 2008-2013 yılları arasında ve günümüzde de dünya gündemini bir hayli meşgul etmiştir. Dünya gündemini bir hayli meşgul eden bu ülkenin, Osmanlı devletinden batılı devletlerin de desteğiyle

²²⁵ Çetinkaya Vd., (2008), "Finansal Krizler ve G-8 Ülkelerinin Finansal Krizlerin Yayılmasındaki Etkileri", Uluslararası Finans Sempozyumu, İstanbul

bağımsızlığını kazanmasından başlayarak ve hangi siyasi ve ekonomik aşamalardan geçerek bu kriz sürecine girdiği bu çalışmanın temel çerçevesini oluşturmuştur.

Yunanistan'ın Osmanlı devletinden bağımsızlığı kazanarak devlet olma sürecine nasıl girdiği ve bu süreçte batılı devletlerin ne derece etkisinin olduğu ilk bölümün konusunu oluşturmaktadır. Yunanistan devletinin kurulmasında, özellikle 18.yüzyılda Avrupa'da yaşanan gerek siyasi gerekse ekonomik ve kültürel anlamda yaşanan devrimler etkili olmuştur. Avrupa'ya eğitim için giden gençler ve tüccarlar Aydınlanma fikirlerini ve milliyetçilik ideolojisini benimseyerek, bu düşüncelerin Yunan toplumuna aktarılmasına katkıda bulunmuşlardır. Büyüyen bu milliyetçilik ideolojisi ilk kıvılcımlarını Mora yarımadasında göstermiş ve İngiltere, Fransız ve özellikle Rus devletlerinin büyük destekleri sonucu Yunanistan, Osmanlı devletinden 1829 yılında Edirne Antlaşmasıyla ilk bağımsızlığını kazanan azınlık olmuştur. Ayrıca, İngiltere, Fransa ve Rusya gibi üç büyük devletin desteğiyle kurulan Yunan devleti, yine bu devletlerin desteğiyle hızla toprak kazanmaya başlamış ve ulus devlet olma sürecini hızlandırmıştır. Öte yandan, bu dönemde Yunan ekonomisi tarım ürünlerine (özellikle tütün ve üzüm) dayalı olarak büyürken, 1841 yılında Merkez bankasının kurulması ile Yunan Drahmisi uluslararası piyasalarda konvertible bir para olarak yerini almış, bir mübadele aracı olmaktan çok milli bir pazarın oluşmasında birleştirici bir misyon üstlenmiştir. 1910 yılında yaşanan nüfus mübadelesinin Yunan ekonomisi üzerindeki etkileri büyük olurken kısmen de olsa bu mübadelenin pozitif etkileri (gelen doktor, mühendis vs. vasıflı kimselerin üretime yaptıkları katkı) olmuştur. Dünya ekonomisinin bugüne kadar yaşamış olduğu en büyük buhran olan 1929 krizinden Yunan ekonomisi dünya ekonomilerine kıyasla çok fazla etkilenmemiştir. 1931 yılından itibaren ise kısmen de olsa bozulan ekonomik üretim tekrar rayına oturmuştur. Ancak, bu krizle birlikte Dünya'nın pek çok ülkesinde olduğu gibi Yunanistan'da da devlet müdahalesi artmaya başlamıştır.

Kuruluşundan itibaren batılı emperyal devletlerin yörüngesinden ayrılmayan Yunanistan devleti, Birinci Dünya Savaşı'nda Anadolu topraklarında girişmiş olduğu maceranın ekonomik ve siyasi sıkıntılarını gideremediği istemeden de olsa savaşın içine çekilmiş ve kendisini İkinci Dünya Savaşının içinde bulmuştur. İşte çalışmamızın 2. bölümünde, Yunanistan'ın İkinci Dünya savaşının içine çekilmesi, bunun ekonomik ve siyasi anlamda doğurduğu sonuçlar ve ülkenin iç savaşa sürüklenişi ve bu iç savaş sonrası yakalanan ekonomik mucize üzerinde durulmuştur. İkinci Dünya Savaşının tüm dünya üzerinde yaratmış olduğu tahribat ne denli büyük olduysa, Yunanistan'da ki yıkım da o denli büyük olmuştur. Ancak, Yunanistan'da ki bu büyük yıkımın telafi edilmesin de yine bir Batılı devlet olan ABD söz sahibi olmuş ve yapmış olduğu Truman Doktrini ve Marshall Yardımı planları ile Yunan ekonomisi ve siyasetine müdahale etmiştir. 1940'lı yıllar ise Yunanistan bağımsızlık tarihinin en karanlık yılları olmuş, 1946-1949 yılları arasında yaşanan kanlı çatışmalar sonucu ülke iç savaşa sürüklenmiştir ve ülkenin gerek ABD'den aldığı ekonomik yardımları gerekse ülkenin sahip olduğu kaynakları üretim ya da yatırıma yönlendirilememiş ve bu yardımların büyük çoğunluğu ülkedeki bu kanlı iç savaşı durdurmak için tüketilmiştir. 1946-1952 yılları arasında ülkede 16 hükümet değişmiş ve sürekli olarak koalisyon hükümetleri kurulmuş, bu da istikrarın önünde büyük bir engel olarak sürmüştür. 1953 yılında ülkede var olan aşırı devlet denetimi, devalüasyon ve sıkı para politikası gevşetilmeye başlanınca, yaklaşık yirmi yıl sürecek olan parasal istikrar ve ekonomik büyüme dönemi başlamıştır. Şüphesiz bu büyümeye ve istikrara en büyük katkı ABD'den yapılan yardımlar tarafından olmuştur. Sanayi, Tarım ve başta inşaat olmak üzere pek çok yatırımlar gerçekleştirilmeye başlanmış ve üretim/verimlilik giderek artmıştır. Bu dönemdeki büyüme ölçeği; özel girişimlerin çokluğuna, Amerikan kurumlarına ve kısmen de olsa devletin başarısına dayandırılmıştır. 1953-1973 yılları arasında yaşanan % 7'lik büyüme "Ekonomik Mucize" olarak atfedilmiş ve Yunanistan bu büyüme oranı ile Dünya ekonomilerini geride bırakmıştır. Ancak 1967 yılında bir darbe sonucu iktidara gelen Albaylar Cuntası yönetimi, iyileşen AB ile ilişkilerin tekrar gerilemesine hatta dondurulmasına neden olmuş ve yapılan bu darbe ülke demokrasi tarihinde kara bir leke

olarak kalmıştır. Ekonomik anlamda 1960'ların ortalarına kadar tüm dünyada hâkim olan Keynesyen politikalar, işçi kesimiyle ilişki içinde olmaması (keynesyen politika bunu savunur) ve ülkede şiddetli bir devlet müdahale olması gibi sebeplerle uygulanamamıştır. Ancak, 1955-1963 yılları arasında iktidarda olan Karamanlis'in uyguladığı politikalar ise serbest piyasa yanlısı ve Keynesyen politikaların bir karışımı olarak kabul edilmiştir.

Baskıcı bir Dikta yönetimi altında yaşamaktan rahatsız olan Yunan halkı, 1974 yılında yapılan seçimlerde bir kurtarıcı olarak gelen Karamanlis'i yeniden ülkeyi yönetmekle görevlendirmiştir. Seçimlerden sadece birkaç ay sonra Karamanlis ülkenin istikrarsızlığının kaynaklarından birisi olan Monarşiye son vererek yapılan referandum ile Cumhuriyete geçişi sağlamıştır. Bu dönemde Karamanlis tüm siyasi becerilerinin sınanacağı bir krizin içerisinde kendisini bulmuştur. Dikta döneminde Türkiye ile savaşın eşiğine gelinmişti ki Karamanlis bu durumu barışçıl yollar ile çözümlenmek istemiştir. Yine bu dönemde iktidara gelen Karamanlis'in önünde gerek AET'nin üyelik anlamında gerekli gördüğü şartları sağlamak, gerekse sosyal ve ekonomik anlamda gerçekleştirmesi gereken reformlar bulunmaktadır. Özellikle 1973 yılında yaşanan 1. Petrol şokunun etkileri ile Yunan ekonomisi de 1974'ten sonra zayıf bir performans sergilemeye başlamış, yabancı ve içi yatırım, imalat, sanayi ve tarım verimliliği giderek azalmıştır. Bu daralmada koruyucu tarifelerin ve uluslararası ekonomideki büyümenin de kısmen katkısı olmuştur. Yine ekonominin kötüye giden performansında Yunanlıların Türkiye'yi bir tehdit unsuru olarak görüp, silahlı güçlere yaptığı harcamaları artırması da etkili olmuştur (bütçe giderlerinin neredeyse beşte birini bulmaktaydı). Buradan hareketle çalışmanın 3. bölümünde, Yunanistan'ın darbe döneminden Karamanlis dönemine geçişi ve Karamanlis'in ülkeyi Demokrasi ile tanıştırması, Türkiye olan ilişki durumu, AB üyeliğine hazırlık süreci ve ülkenin o dönemdeki ekonomik durumu üzerinde durulmuştur.

Karamanlis'in şüphesiz en çok önem verdiği konu Yunanistan'ın AB üyeliğine kabul edilme sürecini hızlandırmak olmuş ve bunu da 1981 yılında başarmıştır. 1.Ocak 1981 tarihinde AB üyeliği ile birlikte hem siyaset hem de ekonomi alanında yeni bir dönem başlamıştır. Yunanistan AB bütçesinden GSYİH'nın %4'lerine varan fonlar almaya başlarken bu fonlar sayesinde birçok alanda yatırım gerçekleştirme fırsatını bulmuştur (ancak bu fonlar çokta verimli alanlara yönlendirilemedi). 1980'li yılların sonlarında ekonomi, düşük yatırım ve büyüme, devlet sübvansiyonlarına bağımlı, yüksek finansman açığı, yüksek enflasyon ve zor kredi bulabilen bir kısır döngü olarak görülmektedir. 1994 yılından sonra bu kötü kısır döngü meydana gelen iyileşme ile yavaşlamış ve 1995-2000 yılları arasında Yunanistan ortalama %3,1 büyüme performansını yakalamıştır. Bu performans AB içerisinde en iyi performans olmuştur.

Karamanlis'in Cumhurbaşkanı olması ise Pasok tarafından avantaja çevrilmiş ve 1981 yılında ülkede Papandreu dönemi başlamış, 1985,1993 ve 1996 seçimlerinde de Pasok iktidarda kalmayı başarmıştır. Bu dönemde meydana gelen seçimlerin çok fazla finansman açığına sebep olması, bütçe ve cari açıkta % 50'lere varan artışlara neden olmuştur. Bütçe açığı sonucu kamu giderek daha çok borçlanmaya başlamış ve 1990'lı yıllarda AB ortalamasından 6 kat daha fazla borçlanma yapılmıştır.

Seçim dönemlerinde uygulanan popülist politikalar sonucu, mesleki eğitim, Ar-Ge yatırımları ve fiziki altyapı yatırımları göz ardı edilmiştir. Yine bu dönemde bu savurgan popülist politikalar sonucu enflasyon da giderek kötüleşmiştir. Öte yandan Yunanistan da kamu sektörünün büyüklüğü ve verimsizliği (pek çok devlet girişimi ticari rekabet ve ekonomik disiplinden yoksundu) sonucu ortaya çıkan rüşvet sistemi de ekonominin en büyük engellerinden birisi olmuştur. En nihayetinde bu durumda kar elde edemeyen devlet girişimlerinin mali yükünü vergi mükelleflerine aktarmıştır. Ancak ülkedeki vergi yapısı da düzenli işlemediğinden olumsuz sonuçlar doğmuştur.

1998 yılında hükümet Avrupa Para Birliğine katılma kararıyla (2008 yılında bunun dezavantajlarını da yaşayacaktır) kapsamlı bir özelleştirme programı başlatılmış ve bu dönemde devletin sahip olduğu pek çok önemli şirketi özelleştirilmiştir. Yapılan bu özelleştirmelerden 2009 yılına kadar yaklaşık 30 milyar Avro'dan fazla gelir elde edilmiştir. En nihayetinde çalışmamızın 4. bölümünde, Yunan devletinin AB üyeliğine kabul edilmesi ve bunun getirdiği olumlu ve olumsuz sonuçları, bu dönem de değişen hükümetler ve onların uyguladığı politikaların ekonomik ve siyasi sonuçları, Avrupa Para Birliği üyeliği ve uygulanan özelleştirme politikalarından bahsedilmiştir.

Çalışmamızın 5. bölümünün konusunu ise Yunan ekonomisinin 1929 yılından beri yaşamış olduğu en büyük krizlerinden birisi olan 2008 krizi oluşturmuştur. Bu bölümde Yunanistan'ın krize nasıl sürüklendiği ve bu sürüklenişte gerek dünya gerekse Avrupa ekonomilerinde ne gibi süreçlerin yaşandığı üzerinde durulmuş ve Yunan mali krizinin iç ve dış yapısından kaynaklanan nedenlerinden bahsedilmiştir. Krize yönelik gerek AB ve gerekse Troyka eksenli geliştirilen mekanizmalar ve Yunanistan'ı kurtarma anlamında yapılan mali yardımlar ve en nihayetinde yapılan bu mali yardımın şartları, sonuçları ve başarı durumu ise 6. bölümün konusunu oluşturmuştur. Özellikle 2008 yılında Dünya'nın finans merkezi olan ABD'de başlayan küresel finansal kriz, tüm dünya ekonomilerini etkilediği gibi en büyük etkisini de Avro Bölgesinin zayıf halkası olan Yunanistan üzerinde göstermiştir. 2004 yılında işbaşına gelen Yeni Demokrasi Partisi, önceki hükümet Pasok döneminde bütçede hata yapıldığını iddia etmiş ve çalışma başlatmıştır. Akabinde Yunanistan'ın Avrupa Para Birliği'ne girerken geçerli şartları taşıyıp taşımadığını izlemekle yükümlü olan AB istatistik kurumu Eurostat harekete geçmiştir. Eurostat 1997 yılı verilerine kadar geri giderek bir inceleme başlatmış ve yeniden yapılan hesaplamalar neticesinde Yunanistan'ın Avro'ya geçiş için gerekli ekonomik kriterlerden bir kısmına sahip olmadığını tespit etmiştir. Yunanistan'ın Avrupa Para Birliğinden çıkarılmasının olumsuz sonuçlar doğuracağı görülmüş ve bir takım bütçe açığı ve kamu borcunu da içeren şartları yerine getirmesi istenmiştir. Yunanistan'ın resmi istatistiklerini manipüle ettiğinin ortaya çıkmasıyla birlikte bu ülke

gerek yatırım gerekse borçlarının finansmanı konusunda güvenilirliğini yitirmiş ve 2008 krizinin etkileri de giderek ağırlaşmıştır.

Öncelikle Yunanistan'ın yaşadığı krizin nedenlerini kabul edilen en genel ifadeler ile sıralayacak olursak; Yunanistan'da son yıllarda aşırı artan kamu harcamaları, yine bu dönemde kamu çalışanlarının maaşlarının iki katına çıkartılması, yolsuzluk, artan savunma harcamaları, lüks yaşam düşkünlüğü, vergi kaçakçılığının ulaştığı boyutun gelir vergisinde yarattığı boşluk, yaşanan küresel ekonomik krize Yunanistan'ın hazırlıksız yakalanması, bütçe açığı rakamlarının AB standartlarında belirlenen rakamın tam dört katı olması, yapısal sorunlar ve Avrupa Para Birliği'ne geçişin yaratmış olduğu sorunlar (kriz dönemlerinde para politikası uygulama şansı ortadan kalkmış) şeklinde özetlenebilmektedir.

Yunan devleti krizin ilk dönemlerinde AB bölgesinin merkez ülkeleri tarafından yalnızlığa itilmiş ancak Yunanistan'ın AB bloğundan ayrılmasının AB itibarını zedeleyeceği düşüncesiyle çaresiz olarak Avro Bölgesinin merkez ülkeleri ellerini taşın altına koymuşlar ve bu ülkeye yardım yapmışlardır. Bu yardımda istemeden de olsa (çünkü ilk olarak AB tarafından Avro Bölgesinin daralan ekonomilerine yönelik mekanizmalar geliştirilmiş, fakat bunlar yeterli olmamıştır) IMF desteği sağlanmış, Yunan devleti ve Avro Bölgesinin itibarı kurtarılmaya çalışılmıştır.

Troyka tarafından yapılan yardımlar, Yunan ekonomisini ve halkını bir takım tedbirler almaya maruz bırakmıştır. Yunan devletinin uygulamış olduğu kemer sıkma tedbirleri (kamu sektöründe ücretler % 20, kamu işletmelerinde ise %30 düşürülecek, 30.000 memura normal ücretin % 60'ı ödenecek, sağlık eğitim ve savunma harcamaları kısıllanacak, doğalgaz, sigara ve alkolde vergiler artırılabilecek, kdv oranları artırılabilecek, özelleştirmeler yoluyla kamu hizmetleri satılacak vs.) halkın çok şiddetli tepki vermesine yol açmış ve Yunan toplumunda sosyo-kültürel yaralar açmıştır. Öte yandan Yunan devleti, 2001 yılında Avrupa Para Birliği'ne geçerek para ve faiz politikası uygulamalarını tamamen Avrupa Merkez Bankasına devrettiğinden bu politika yolu

kapanmış ve krize karşı koyma anlamında elinde tek politika aracı olarak Maliye politikası kalmıştır. Sonuç olarak uygulanan bu daraltıcı maliye politikaları ve bunun oluşturduğu kemer sıkma tedbirleri, krizin ilk dönemlerinde ekonomiyi iyileştirici bir etki yapmış olsa da, bu politikaların maliyetleri halkın üzerine yıkılmış ve Yunan ekonomisi Troyka üçlüsü ile yapmış oldukları anlaşmalarla gelecek nesillerinin yaşamını bir nevi ipotek altına almıştır. En nihayetinde uygulanan harcama kesintileri ve/veya vergi artışları ile bütçe açığı / GSYİH oranının düşürülmesi hedeflenmesine rağmen, bu uygulamanın talebin düşmesine yol açmasıyla GSYİH'nın, ve dolayısıyla vergi gelirlerinin azalması sonucu, hedeflenenin aksine bütçe açığı / GSYİH oranının artması, durgunluğun devam etmesi olarak karşımıza çıkmıştır.

Avro Bölgesi Maliye bakanları, Yunanistan'da ekonominin yeniden büyüme gösterdiği, ancak işsizliğin hâlâ yüksek boyutlarda seyrettiği ve iç talebin de yüksek olmadığını belirtmişlerdir. Buradan hareketle uygulanan daraltıcı maliye politikalarının çokta gözle görülür bir etkisi olmamıştır. En nihayetinde tüm bu uygulanan politikalara rağmen, Yunanistan'ın yapısal reformları hızlandırmak için geçmişteki hatalardan kaçınarak stratejik bir fikir birliği geliştirmesinin gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu anlayış, bütçe açıklarının disiplin altına alınması, vergi sisteminin etkinleştirilmesi, kayıt dışının azaltılması, sosyal güvenlik sisteminin reformdan geçirilmesi, verimliliğin yükseltilmesi, işgücü piyasalarında yapılacak değişikliklerle rekabetçiliğin artırılması, özelleştirmelere hız verilmesi, kamu harcamalarının daha etkin bir şekilde yapılması ve piyasaya giriş çıkışların kolaylaştırılarak büyümenin sağlanması ve diğer yandan borçların sürdürülebilirliğinin sağlanması çerçevesinde olması en uygun senaryo olarak öne çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

Abdulkadir Dursunoğlu, (2009), “Teori ve İlişkileri İle Global Ekonomik Kriz”, Konya: Çizgi Kitapevi, s.93

Akçay, Belgin, (2012), “Yunanistan Ekonomisinde Devlet Borç Krizi-Cari Açık ilişkisi”, Maliye Dergisi, S.63

Akhan, Elif, “Yunanistan’da ki Ekonomik Krizin Nedenleri Ve Genel Gidişatı” Erişim Tarihi:01.03.2012 http://www.tasam.org/tr-TR/Icerik/4641/yunanistandaki_ekonomik_krizin_nedenleri_ve_genel_gidisati

Akın, Başak Karacan, (2006), “Yunanistan’ın Kuruluşundan Günümüze Genel Dış Politikası”, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, yayımlanmamış yl tezi

Akın, Selin Seçil, (2013), “Avro Bölgesi Entegrasyonu Sürecinde Yunanistan Borç Krizi: Yunanistan & Almanya Karşılaştırması”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi

Akyol, Servet,(2014), “Finansal Kriz ve Maliye Politikası: AB Üyesi Balkan Ülkeleri Üzerine Bir Değerlendirme”, International Conference On Eurasian Economies 2014

Alogoskoufis, George, (2010), “The two faces of Janus: institutions, policy regimes and macroeconomic performance in Greece”, Wiley Blackwell Centre For Economic Policy Research, Erişim: <http://www.jstor.org>

ARAS, Ali Osman ve ÖZTÜRK, Mustafa,(2011), “Euro ve Kriz Sonrası Dönemde Parasal İstikrar”, Ekonomi Bilimleri Dergisi, Cilt:3,No:2,ISSN:1309-8020

Arslan, Gülen Elmas, (2013), “Euro Uygulaması Neden Krizde?”, Ankara Sanayi Odası Yayın Organı, Bütçe Dergisi, Erişim: <http://www.aso.org.tr/b2b/asobilgi/sayilar/buyutecocaksubat2013.pdf>

Bacni, Zeynep, (2010), “Global Mali Kriz Sürecinde Kriz Yönetimi ve Yeniden Yapılandırmalar, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Bekaroğlu, Onat, (2009), “Kıbrıs Barış Harekatı Sonrası Türkiye-Yunanistan Siyasi İlişkileri”, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi

BIS,(2010), “Quarterly Review. Bank of International Settlements”, [http:// www.bis.org/publ/qtrpdf/r_qt1006.htm](http://www.bis.org/publ/qtrpdf/r_qt1006.htm)

Burulday, Aslı Fatma, (2011), “Yunanistan Ekonomik Krizi”, Erişim Adresi:www.bilgesam.org

Christodoulakis, Nicos, (2014), “The Conflict Trap in the Greek Civil War 1946-1949: An economic approach, The London School of Economics And Political Science”, GreeSE Paper No. 83, Hellenic Observatory Papers on Greece and Southeast Europe

Clogg, Richard, (1997), “Modern Yunanistan Tarihi”, (Çev. Dilek Sendil), İstanbul, İletişim Yayınları, s. 65-66

Council of the European Union, (2002), “Facility providing financial assistance for balances of payments”,(EC)No.332/2002, http://europa.eu/legislation_summaries/economic_and_monetary_affairs/institutional_and_economic_framework/125005_en.htm,(Erişim Tarihi:23.07.2011)

Çakmak, Biray, (2012), “1828-1829 Osmanlı Rus Harbi Öncesinde Mentеше Sancağından İğne Ada ve Havalisi Muhafazasına Gönderilen Süvari Askerler Hakkında” Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:3, Sayı:2

Çapanoğlu, Sema Gencay, (2010), “Yunanistan’da Yaşanan Borç Krizi ve Avro Alanına Etkileri”, www.ikv.org.tr

Çetin, Selvet, (2015), “Sol Şeritteki Yunanistan”, Erişim: <http://www.sde.org.tr/tr/authordetail/sol-seritteki-yunanistan/4185>

Çetinkaya Murat, Kabaklarlı Esra ve Kubar Yeşim, (2008), “Finansal Krizler ve G-8 Ülkelerinin Finansal Krizlerin Yayılmasındaki Etkileri”, Uluslararası Finans Sempozyumu, İstanbul

Çiftyürek, S. “Yunanistan’da Krize İsyân!” ,Erişim: [http:// www. mesop. net/ osd/ soft/ zeitung_ print. php?id=1040](http://www.mesop.net/osd/soft/zeitung_print.php?id=1040)

Dağdelen, İlhan, “Avrupa Bütünleşme Sürecinde Yunanistan’ın Borç Krizi”, Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, (2011), C.10,S.2

David H. Close, (2002), “Greece Since 1945”, Pearson Longman, s.45

Değerli, Işıl. Onur Örs, (2011), “Avrupa Birliği’nde Küresel Finansal Krize Karşı Alınan Önlemler ve Birliğin Rekabet Gücünün Arttırılmasına Yönelik Girişimler: “Euro Rekabet Paketi”, Ankara, http://www.abgs.gov.tr/files/EMPB/Euro_plus_pact_son.pdf (Erişim Tarihi:27.06.2011)

Demirel, Baki (2011), “Optimum Para Alanları Kuramı ve Türkiye’nin AB Para Sistemine Katılım Durumunun Analizi”, Yayımlanmamış Doktora Tezi, GÜ, SBE, Ankara.

Dimitri A. Sotiropoulos, (2013), “International aid to southern Europe in the early post-war Period The cases of Greece and Italy”, WIDER Working Paper No. 2013/116

Durusoy, Serap, Şamiloğlu, Ömür, (2012), “AB’nin Zayıf Halkası Yunanistan’ın Ekonomik Krizi Dinecek Mi?”, Alternatif Politika Dergisi, C.4, S.1, s.84-128

Durusoy, Serap,(2010), “AB’nin Krize Yönelik Çözüm İradesi: ikinci Yardım Paketi”, www.tek.org.tr/.../IKINCI_YARDIM_PAKETI_YUNANISTAN.docx, (Erişim Tarihi:29.06.2010)

EC,“European Economy” European Commission 2004 review Main indicators Greece 1961-1996 .

Economist, (1999), “Citing a report by the Institute of Economic and Industrial Research”, www.economist.com

Eğilmez, Mahfi, (2009), “Küresel Finansal Krizi, Piyasa Sisteminin Eleştirisi”, 5.Basım, İstanbul: Remzi Kitapevi, s.48.

Erdönmez, Pelin Ataman, (2009), “Küresel Kriz ve Ülkeler Tarafından Alınan Önlemler Kronolojisi”, Bankacılar Dergisi, S.68

Ersoy, Ömer,(2011), “Atina Düzlüğe Çıkabilecek Mi?” , Stratejik Düşünce Enstitüsü Dergisi, Erişim : <http://www.sde.org.tr/userfiles/file/temmuz2011.pdf>

Euclid Tsakalotos, (1998), “The Political Economy Of Social Democratic Economic Policies: The PASOK Experiment In Greece”, Oxford Review Of Economic Policy, Vol. 14, No. 1

Europe Press Releases ,(2010), “The European Stabilization Mechanism”, MEMO/10/173, Brussels, 10 May 2010, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/10/173>,(Erişim Tarihi: 13.07.2011)

European Commision: Economic Policy Committee (AWG) and Directorate-General for Economic and Financial Affairs, “Pension schemes and pension projections in the EU-27 Member States 2008-2060”, Occasional Papers, No. 56, October 2009. s. 128

Gedikli, Ayfer, (2013), “The Greek Sovereign Debt Crisis: Causes, Impacts and Some Policy Recommendation”, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S. 25,s.19 - 43

George, Pagoulatos, (2003), “Greece’s New Political Economy”, palgrave macmillan, s. 22-25

Georgia Kaplanoglou and Vassilis T Rapanos, (2011), “The Greek fiscal crisis and the role of fiscal Governance”, The London School of Economics an Political Science(LSE), Erişim: <http://eprints.lse.ac.uk>

Göker, Zeliha, (2014), “Küresel Kriz Sonrası Maliye Politikalarında Değişim ve Mali Tuzak Riski”, Çalışma ve Toplum Dergisi, S.1, ss.104-105

Greek Ministry of Finance, “Update of the Hellenic Stability and Growth Programme”, January 2010. http://www.mnec.gr/export/sites/mnec/en/economics/growth_programme_2005_8/2010_01_15_SGP.pdf /04.10.2012

Güngen, Ali Rıza, (2013), “Devletin Finansallaşması: Avro Bölgesi Krizi Ve Yunanistan Örneği”, Atılım Sosyal Bilimler Dergisi, C.3,S.1-2

Gürses Uğur, “Krizin Radarındaki İspanya”, Erişim Tarihi:16/ 06/ 2010 Erişim Adresi: http://www.radikal.com.tr/yazarlar/ugur_gurses/krizin_radarindaki_ismanya-1002818

Gürses, Uğur, “Küresel Gündem: Maliye Politikası”, Erişim Tarihi:17/ 05/ 2010, Erişim Adresi: www.radikal.com.tr

Hans-Werner Sinn, (2010), “Rescuing Europe”, CESifo Forum, Special Issue, Volume:11

Hatipoğlu, Murat, (1988), “Yunanistan’daki Gelişmelerin ışığında Türk-Yunan İlişkilerinin 101 Yılı (1821-1922)”, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları 85, Sayı. A. 23, Ankara

Hülagü,M.Metin, (2000) , “1897 Türk-Yunan Harbine Kadar Osmanlı İdaresinde Girit”, CIEPO–14 Uluslararası Türk İncelemeleri Kongresi, Ege Üniversitesi

IMF (2009), “World Economic Outlook. October 2009 and European Commission, DG Economic and Financial Affairs”, http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/public_finances_emu_en.htm /15.09.2012

IMF (2010)Country Report, “Greece: Staff Report on Request for Stand-by Arrangement”.

IMF (International Monetary Fund) (2010), “Country Report, Greece: Staff Report on Request for Stand-By Agreement”, No:10/110.

İktisadi Kalkınma Vakfı, (2010), “Avrupa Birliği ve IMF Yunanistan’a Sağlanacak Yardım Paketi Üzerinde Anlaşmaya Vardı.”, <http://www.ikv.org.tr/images/upload/data/files/>, (Erişim Tarihi: 29.06.2010)

James C. Warren Jr, “Origin of the ‘Greek Economic Miracle’: the Truman Doctrine and Marshall Plan development and stabilisation programs” , in Eugene Rossides (ed), The Truman Doctrine for aid to greece. A fiftieth Anniversary Appraisal (Washington DC 1998), 97-100

Kar, M. ve Arıkan, H. (2003), “Avrupa Birliği Ortak Politikalar ve Türkiye” Beta Yayınları, İstanbul, s.184-185

Karaçor, Zeynep, (2007), “Öğrenen Ekonomi Türkiye, Küreselleşme Sürecinde, Kriz Aralıklarında”, Konya: Çizgi Kitapevi Yayınları, s.117.

Kathimerini, (1995), “Agriculture in the EU.Statical and economic information”,2000.”eu.website

Kızıltan, Alaattin, (1991), “Yunanistan, İspanya ve Portekiz’in Topluluğa Giriş Öncesi Ekonomik Göstergelerinin Türkiye Ekonomisi İle Karşılaştırılması”, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış YL Tezi

Kibritçioğlu Aykut, (2011), “Current Sovereign Debt Crisis in Eurozone Countries”, Munich Personal RePEc Archive

Kibritçioğlu, Aykut, (2011), “The Components and Complexity of the Global Economic Crisis of 2006-2011”, Ankara University

Kocaoğlu, Mehmet, (1995), “Kavalalı Mehmet Ali Paşa İsyanı (1831-1841)”, Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, Sayı:6

Kostas A. Lavdas,(1997), “The Europeanization of Greece. Interest Politics and Crisis of Integration”, s.80-1

Kostis Papadontonakis, “Incorporation in peripheralization”, in Arrighi(ed.), Semiperipheral Development,90; Nicos Mouzelis, ”Capitalism and the development of the Greek state; W.H.McNeill, ”Greece: American Aid in Action, 1947-1956,s.180.

Kostis Papadontonakis, “Incorporation in peripheralization”, in Arrighi(ed.), Semiperipheral Development, s.89

Köse, Yaşar, Karabacak, Hakan, (2011), “Yunanistan Ekonomik Krizi: Nedenleri, Etkileri ve Alınan Tedbirlere İlişkin Bir Değerlendirme”, Maliye Dergisi, S.60

Lahi, Aynur, (2010), “Yunanistan’ı Kurtarma Planı ve AB İçinde Alman-Fransız Güç Mücadelesi”, 21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü, Avrupa Birliği Araştırmaları Merkezi, Erişim Adresi: <http://www.21yyte.org/tr/arastirma/avrupa-birligi-arastirmalari-merkezi/2010/05/02/4284/yunanistani-kurtarma-plani-ve-ab-icinde-alman-fransiz-guc-mucadelesi>

Lapavitsas, Costas ve d. (2010),“Eurozone Crisis: Beggar Thyself and Thy Neighbour,” <http://www.researchonmoneyandfinance.org/media/reports/eurocrisis/fullreport.pdf>, (04.11.2010).

Lorenzo Bini Smaghi, (2010), “The Future of the Euro: Why the Greek Crisis Will Not Ruin Europe’s Monetary Union”, Foreign Affairs

Markantonatou, Maria, (2013), “Diagnosis, Treatment, and Effects of the Crisis in Greece A “Special Case” or a “Test Case”? , Max Planck Institute for the Study of Societies, Cologne, MPIfG Discussion Paper 13/3, s.2

Metinsoy, Saliha, (2009), “International Context Of Democratization: Transitions In Turkey And Greece In 1983 And 1974” , Sabancı Üniversitesi, yayımlanmamış yl tezi

Modern History Sourcebook, (2007), “The Truman Doctrine, 1948” www.fordham.edu

Mustafa Kemal Coşkun, Yapı, Pratik, Özne, (2009), “Kapitalizmin Dönüşüm Süreçlerinin Ekonomi Politik Eleştirisi”, Ankara: Dipnot Yayınları, s. 84.

Nelson, Rebeca. M.; Belkin, Paul.; Mix, Derek, E.(2010). “ Greece’s Debt Crisis: Overview, Policy Responses, and Implications”, Congressional Research Service, 7–5700, pp. 1–15.

Odabaş Hakkı, Bahtiyar Ercan, (2010), “Küresel Kriz Bağlamında AB Üye Ülkeleri Bütçe Açıkları: Genel Bir Değerlendirme”, Ekonomi Bilimleri Dergisi

Oğuz Ahmet, Pehlivan, Gülçin, (2012), “2008 Küresel Kriz Sürecinde Avrupa Birliği, Birlik Olabildi mi?”, Erişim : <http://teacongress.org/papers2012/OGUZ-PEHLIVAN.pdf>

Outkou KIRLI NTOKME,(2010), “Ulus Devlet Oluşturmada Yunanistan Örneği: Büyük Ülkü-Megali İdea”, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, S:46,s.401-424

Ovalı, A.Şevket, (2007), “Tarihsel Bir Perspektiften Batı-Yunanistan İlişkisinin Siyasal Arka Planı(1821-1945)”, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, C.61, S.1, s.165-195

Oxford Economics, (2010), “Is Greece Heading for Default?,” www.oxfordeconomics.com/publication/download/222555/10.10.2012

Önder, İzzettin, “Küresel kriz, Yunanistan, AB ülkeleri ve Euro”, Kızılıcık Dergisi, S.39, Erişim: http://kizilcik.org/index.php?option=com_content&view=article&id=261:kueresel-kriz-yunanistan-ab-uelkeleri-ve-euro&catid=47&Itemid=158

Öniş, Ziya ve Kutlay, Mustafa, (2012), “Ekonomik Bütünleşme/Siyasal Parçalanmışlık Paradoksu:Avro Krizi ve Avrupa Birliği'nin Geleceği”, Uluslararası İlişkiler, Cilt 9, Sayı 33, s. 3-22

Özgüven, Kıvanç, Bulut, Ayşegül, (2012), “Avrupa Krizi Avrupa'nın Kendi Çukuru”, Erişim: http://www.orsam.org.tr/tr/trUploads/Yazilar/Dosyalar/2012726_AB.pdf

Özsoy, Onur, (2000), “Yunan Ekonomisi'nin Stratejik Analizi”, Stratejik Araştırma ve Etüdler Milli Komitesi, Ankara Üniversitesi Basımevi, s.23

Patronis, Vassilis, Liargovas, Panagiotis, (2004), “Economic Policy in Greece 1974-2000: Nationalization, State Intervention or Market Forces?”, *Entreprises Et Histoire*, No.37, Pages.120

Persefoni V.Tsaliki, (1991), “The Greek Economy sources of Growth in the postwar era”, ss.5

Petrakis, Panagiotis, (2012), “The Greek Economy and the Crisis : Challenges and Responses, Springer”, ss: 302-303

Pirinççi, Ferhat, (2006), “Yunan Ulusal Kimliğinin Oluşum Sürecinde İçsel ve Dışsal Parametrelerin Analizi”, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, C. 46, S. 1, s. 53-78

Reuters. “Fiscal Woes to Dog Greek Bonds Even if Aid Offered,” March 22, 2010

Ross Fakiolas, “Europeanization in Greece: Effects of the economic crisis” , File:Europ15612RF

Sander, Oral, (1994), “Siyasi Tarih”, Cilt I, 5. Baskı., İmge Yayınları, Ankara, s.128-134.

Sandıklı, Atilla, Kaya, Erdem, “Teoriler Işığında Türk-Yunan İlişkilerinde Ege Sorunu”, s.8.9.10

Serdar, Ahmet, (2008), “AB üyeliğinin Yunanistan Ekonomisine Etkisi ve Türkiye'nin Üyeliği Bakımından Bir Değerlendirme”, Yayınlanmamış Doktora Tezi

SGP (2010), “Update of the Hellenic Stability and Growth Programme (Including an Updated Reform Programme)”, Ministry of Finance, Athens.

Sofia N.Antonopoulou, (1991), “The Postwar Transformation of the Greek Economy and the Construction Phenomenon” ,ss.234-5

Stavros Katsios, (2006), “The Shadow Economy and Corruption in Greece”, South-Eastern Europe Journal of Economics 1, s.61-80

Sudi Apak ve **Ayhan Aytaç**, (2009), “Küresel Krizler, Kronolojik Değerlendirme ve Analiz”, İstanbul: Avcıol Basım Yayın, s.17

Şanlıoğlu ve Bilginoğlu (2010), “Euro Bölgesi’nde Yaşanan Mali Sorunlar ve Maliye Politikalarında Uyum Arayışları” Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 35, s.158

T. C. Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, “Avrupa Birliği’nde Küresel Finansal Krize Karşı Alınan Önlemler ve Birliğin Rekabet Gücünün Arttırılmasına Yönelik Girişimler: “Euro Rekabet Paketi”,(2011), Ankara

T.C. Atina Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, (2010), “Yunanistan’ın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye İle Ekonomik-Ticari İlişkileri” (2009) Mayıs Atina.

Tavalas, George, S; **Gibson**, Heather, D., (2011), “The Greek Financial Crisis: Growing Imbalances and Sovereign Spreads”, University of Leicester, Department of Economics, Working Paper No:11/25, pp.1-31

The Economist, (2000), “Pocket Europe in Figure”, s. 47-49

Toprak, Ahmet, (2012), “Avrupa Birliği’nin Ekonomik ve Parasal Entegrasyonu”, Erişim: <http://www.izto.org.tr/portals/0/pusuladergisi/2012/12/abentegrasyonahmet12.pdf>

Uçar, Özgür, (2012), “Yunanistan’ın Euro Bölgesinden Ayrılmasının Olası Ekonomik Etkileri”, T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı Ekonomik ve Mali Politikalar Başkanlığı

Ülger, İrfan Kaya,(2003), “Avrupa Birliği El Kitabı ”, Seçkin Yayınları, Ankara, s.200

Ünal, Hasan, “Kıbrıs Sorunu ve Kofi Annan Planı Üzerine Muhtemel Senaryolar” Erişim: <http://dausam.emu.edu.tr/publication/publications/CANYAS.pdf>

Ünay, Bora, (2007), “Türk Yunan İlişkilerinde Temel Sorunlar ve 1999 Sonrası Yumuşama Dönemi”, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi

Vural, Rezzan Neslihan, (2011), “Yunan Krizinin Dinamikleri ve Olası Sonuçları”, 21.Yüzyıl Dergisi, S.36

Yannis Voulgaris ve Stella Zambarloukos, (2000), “The Political Economy of Industrial Restructuring: comparing Greece and Spain”, South European Society and Politics 5,s.77

Yavuz, Şataf ve Kır, (2013), “Avrupa’da Borç Krizi ve Çözüm Arayışları”, Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi, C.15, S.2

Yunanistan’ın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye İle Ekonomik-Ticari İlişkiler, (2010), T. C. Atina Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, Yunanistan Ülke Raporu, Ankara.

Zengin, Hüseyin, “Amerika Birleşik Devletlerinin Uyguladığı Marshall Planı-Truman Doktrini ve Uluslararası Ekonomi Politik Açısından İncelenmesi” ,TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Erişim Adresi: http://www.academia.edu/4103377/Marshall_Plan%C4%B1_Truman_Doktrini_ve_Ekonomi_Politik_%C4%B0ncelemesi

http://ec.europa.eu/economy_finance/eu_borrower/greek_loan_facility/index_en.htm.

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=DOC/11/3&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=fr>.

<http://flarenetwork.org/blog/2010/03/05/greek-corruption-booming-says-transparency-international/>

http://www.efs.europa.eu/attachments/faq_en.pdf

<http://www.sabah.com.tr/fotohaber/ekonomi/yunanistan-osmanlidan-ayrildiktan-sonra-iflah-olmamis?tc=24&page=2>

<https://ellinisti.wordpress.com/page/118/>